AZIZ NESIN

În casa asta nu mai intră ziare

În româneşte de Erem Melike Roman

Casa de editare „Răscruci de milenii” – SRL

ZIARISTICA

Zice-se că bunicul a fost cofetar renumit. Nimeni nu-l întrecea când era vorba de dulciuri cu alune. Cât despre tata, fie-i ţărâna uşoară, el a fost un om tare harnic. Numai că tinichigiul punea să adape măgarii clienţilor taman în faţa dughenei noastre. Tata, supărat la culme, socoti să-i dea o lovitură: începu şi el să se ocupe de tinichigerie. Vecinul, la rândul său, ca să ne pedepsească, începu să vândă dulciuri de tot felul. Între timp, tatăl meu se certase şi cu vecinul de vizavi, care avea stofe. Cică individul ar fi aruncat cu lături pe trotuarul din faţa dughenei noastre. Eram mic şi-mi aduc aminte. Până când, într-o bună zi, tata le-a strigat în faţă:

— Unul trage măgarii până în faţa prăvăliei, altul aruncă lăturile până pe trotuar… Lasă, am să vă arăt eu vouă…

De atunci, ori de câte ori se ducea tata la Istanbul, aducea de acolo tot ce-i ieşea în cale: suluri de stofă, cazane… tot ce vindeau vecinii. Primele radiouri în dugheana tatălui meu s-au vândut. De la ac, până la îmbrăcăminte şi alimente…

Când tata a murit, în prăvălie se găsea tot ce-i trece omului prin minte. Oricât mi-am bătut capul să mai adaug măcar un singur sortiment, n-am reuşit. Noroc că, har Domnului, am talent la compoziţie. Mi-am spus să încerc cu altceva, deoarece tata sleise tot ce se putea în materie de comerţ. Aşa că m-am apucat de scris.

După şcoala elementară n-am mai putut învăţa, dar am scris foarte mult. Am umplut trei caiete cu poezii. Câte una a apărut prin ziarele de pe la noi, un biet târguşor… Nu prea era treabă! Cine să înţeleagă rostul scrierilor?! Aşa c-am trimis poezii unei reviste literare din Istanbul. La rubrica „Ascultând ofuri”, au scris că poeziile mele le-au plăcut extrem de mult şi că ar fi bine să mai fac unele mici modificări şi atunci poate că vor avea şansa de a fi publicate. Vorbe!…

Din invidie nu mi le-au publicat.

Am scris un articol de 22 de pagini intitulat „Ce

trebuie făcut pentru redresarea ţării", şi l-am trimis unui ziar. Dacă articolul ar fi căzut pe mâna unuia care se pricepea, sunt sigur că l-ar fi dat ca articol de fond. Numai să vedeţi că, într-o zi, unul dintre prieteni mi-a zis:

— Ţi-a apărut articolul în ziar...

Mi se oprise respiraţia. Eu citesc acel ziar rând cu rând. Cum de nu mi-am văzut articolul? Fără să-mi arăt emoţia, i-am răspuns:

— Din când în când mai public la ziare.

Câte ziare nu mă roagă să le scriu! Unde găseşti însă timp?... Apropo! Şi în ce ziar mi-ai citit articolul?

Mi-a arătat pagina a 5-a a ziarului din mâna sa, la rubrica „De vorbă cu cititorii". Articolul meu de 22 de pagini era redus la cinci rânduri. După ce-mi publicaseră numele şi adresa, scriau că „un cetăţean propune pentru redresarea ţării înmulţirea numărului celor care ştiu să scrie şi să citească şi cultivarea sfeclei de zahăr". Apoi cele cinci rânduri nici nu erau ale mele, ci le scorniseră.

M-am gândit să trimit o reclamaţie. Dar dacă îi înfurii, nu-mi vor mai publica nimic. Cinci rânduri sunt cinci rânduri! încetul cu încetul se urcă la şase rânduri, apoi la 60 de rânduri...

A scrie la un ziar e cu totul altceva decât a vinde seringi ori calapoade în prăvălia de bomboane a răposatului. Toată lumea aflase că am publicat în ziar.

Mi s-a spus:

— Critică-l pe preşedintele municipalităţii... Câte nu mi-au spus! „Starea drumurilor", „Apărarea pădurilor"... Ai văzut puterea celor cinci rânduri, cine ştie ce-ar mai fi!

Pe la noi exista un cerc denumit „Familia scrisului". Ca să devii corespondent de presă nu există altă cale decât să intri în această familie. Am trimis scrisori la toate ziarele pe care le ştiam. Ele începeau aşa: „Urmăresc cu un deosebit interes stimatul dv. ziar chiar din prima zi a apariţiei sale..." Şi n-am mai adăugat: „De mic copil am simţit o dragoste fără de margini pentru scris", cum scriam până acum la revistă. Luându-i apoi mai de sus, le-am scris: „... Dacă doriţi, vă pot sprijini, iar pentru aceasta nu

doresc nicio remuneraţie”.

Într-o zi am primit un răspuns de la unul dintre ziarele cărora mă adresasem. Căutau corespondenţi din fiecare colţ al ţării pentru noul lor ziar. Îmi scriau să le trimit o fotografie pentru legitimaţia de corespondent.

Am trimis-o imediat. Nu peste mult timp mi-a sosit legitimaţia. Nu-mi rămânea decât să-găsesc şi să trimit ştiri. Ca să găsesc ştiri, nu mai aveam timp pentru prăvălie. Cui îi mai ardea de dugheană?! mai întâi am trimis ştirea că o femeie în vârstă a donat 50.000 de lire „Semilunii roşii”. Ştirea n-a apărut. Apoi am trimis ştiri despre meciurile de fotbal. Nici ele n-au apărut. Am dat ştiri despre crime. Am scris că drumurile sunt în reparaţie. Am anunţat că au venit şefi din Ankara. Fără răgaz, îi bombardam cu ştiri prin telegrame, scrisori şi telefoane. Lăsând la o parte faptul că nu apăreau, eu eram neliniştit deoarece mai spuneam unora să citească a doua zi ziarul că am scris un articol. Dar tot ce anunţam nu apărea. Toată lumea râdea de mine.

— Hamid-aga şi-a schimbat olanele de pe casă. Scrie la ziar!

— Măgarul lui Bekir-efendi a fost furat. Dă de veste la ziar!

*

M-am făcut de râsul lumii. În plus, tot alergând după ştiri pentru gazetă, nu-mi mai vedeam de treburile prăvăliei. Am scris despre serbarea de la liceu, despre câştigătorul alegerilor municipale, anunţam preţul cerealelor – nicio ştire nu-mi apărea în ziar. Pe deasupra, în fiecare zi a Domnului plăteam 15 – 20 de lire pentru telefoane şi telegrame. De mult renunţasem la ziaristică, dar de ruşine în faţa lumii, căreia îi arătasem legitimaţia de corespondent, n-aveam cum s-o mai întorc… De-ar fi publicat măcar 2 – 3 rânduri din ştirile trimise, le-aş fi spus apoi cunoscuţilor că am demisionat, deşi la ziar m-au rugat să nu-i las. Tot făcând ziaristică, au început să scadă mărfurile din băcănia răposatului.

Într-o zi am primit următoarea scrisoare de la ziarul

al cărui corespondent eram: „Stimatul nostru corespondent.

Ziarul nostru speră şi urmăreşte să apară ca un ziar cu un ideal şi un specific. De aceea, primul dumneavoastră gând trebuie să fie acela de a ne trimite ştiri originale.

Mai cu seamă ştiri interesante, care să atragă atenţia opiniei publice. O ştire cu cât este mai interesantă, cu atât câştigă în importanţă. De exemplu: e normal ca 5 persoane să omoare un om. Dar ca un om să omoare 5 persoane şi apoi să le mănânce… asta este important. De asemenea: e normal ca spectatorii să-l bată pe arbitru. Dar este original ca arbitrul să-i bată pe spectatori. Sau: un om în vârstă de 70 de ani, având nepoţi, să-şi schimbe sexul şi, devenind femeie, să nască 5 gemeni. Astfel de evenimente interesante, originale ridică valoarea ştirilor.

Fiind un reprezentant demn al ziarului nostru, cu concepţii moderne, sperăm şi dorim să ţineţi seama de consideraţiile de mai sus şi să lucraţi ca atare.

Cu urări de noi” succese”.

Citind scrisoarea, m-am luminat deodată.

Am priceput pe loc de ce atâta amar de ştiri n-au apărut. Şi mai înainte auzisem că pentru un ziar, important nu este că un câine a muşcat un om, ci că, un om a muşcat un câine. Iar ziarul al cărui corespondent eram aştepta acum de la mine asemenea ştiri importante, valoroase. Bine, atunci cum de apăreau ziarele? De unde scoteau ele ştirile acelea? Cum de nu se întâmpla un asemenea eveniment în coşcogeamite vilaiet?

Mă învârteam după ştiri, ia-le de unde nu-s! Tuturor le-am arătat legitimaţia mea şi le-am spus că sunt ziarist. Mă luau însă peste picior, îmi ziceau: „Ţi-ai citit articolul de fond?” „Ţi-a plăcut ultima poantă?”… Tot stând acasă, lângă fereastră, deodată am simţit că mă cuprinde o inspiraţie de ziarist. Pe podeţ de vizavi păşteau câteva oi ce fătaseră de curând. În turmă mai erau şi doi măgari. Sub inspiraţia dată de măgari am pus mâna pe creion… Am telegrafiat la ziar ştirea. Chiar a doua zi era publicată în pagina a 3 – a: „*Un măgar a fătat o oaie*

Corespondentul nostru în... ne informează: Ieri, în oraşul nostru, un măgar mascul în vârstă de 45 de ani a fătat doi miei. Deşi unul dintre miei cânta ca o privighetoare, s-a stabilit că celălalt este surdo-mut din naştere. Măgarul în vârstă de 45 de ani dă de supt mieilor din coadă.

Potrivit spuselor celor vârstnici din localitate, de când a apărut soarele democraţiei în ţara noastră, aşa ceva se întâmplă pentru prima oară, aşa că fătarea de către un măgar vârstnic a doi miei este considerată drept un semn bine prevestitor”.

Onoarea îmi era salvată! Succesul sporeşte puterile omului. Cea de-a doua ştire trimisă a apărut pe prima pagină: *A plouat cu peşti*

Corespondentul nostru din... ne informează: Ieri, în oraşul nostru a plouat cu găleata heringi şi pălămidă. Heringii erau de câte 6 – 7 kilograme, din burtă le ieşeau sandvişuri cu salam şi crenvurşti. Ploaia de pălămidă, care a durat aproape două ore, a pricinuit destule pagube recoltei şi fructelor. Se spune că dacă va continua să plouă cu pălămidă va fi un an cu recoltă slabă. Organele de resort au vestit că vor întinde plase către cer pentru a împiedica ploaia de heringi şi pălămidă”.

Înţelesesem cheia afacerii. Ştirile mele cele mai neînsemnate erau despre faptul că un cetăţean şi-a lovit cu copita propriul catâr, că un altul şi-a împuns cu coarnele bivolul sau că o femeie a născut o broască. Potrivit ştirilor trimise de mine, în vilaietul nostru nici oamenii şi nici animalele nu mai păşteau normal. Vacile fătau cai cu opt capete şi cu două cozi, iar femeile – monştri ciudaţi, pe jumătate bivoli, pe jumătate cămile. În vilaietul nostru n-a scăpat om căruia să nu-i fi schimbat sexul.

Am mai scris: s-a stabilit că un mort bătrân de 80 ani, având şase copii şi 30 de nepoţi, era, de fapt, o fată mare. Nu exista meci fără crime. Oriunde îmi aţinteam privirea, vedeam o crimă, un scandal. Ştirile pe care le-aţi citit în ziar despre farfuriile zburătoare, mie îmi aparţin. Nu trecea o săptămână şi un venusian cobora în vilaietul

nostru. Tot ce scriam apărea în ziare, şi încă în prima pagină. Multe dintre ştirile mele deveniseră mari titluri ale ziarului. Unui nepriceput i-ar veni extrem de greu să inventeze astfel de ştiri. Dar eu, care mă specializasem în materie, nu mai aveam în faţă mari greutăţi: sugeam o sticlă de rachiu, fumam câteva ţigări şi – să te ţii! Căpătam o inspiraţie nemaipomenită!

Prăvălia răposatului de mult dăduse faliment. Prea puţin îmi păsa!

Eu câştigam bine de pe urma ziaristicii.

De unde mai înainte scriam fără bani, ziarul începuse să-mi plătească câte 50 de piaştri pentru fiecare cvadrat. Apoi a ridicat la o liră, două, cinci. Un alt ziar mi-a oferit 10 lire, iar altul 20 pentru un cvadrat. Gândiţi-vă, un cvadrat de ştiri transmise de mine îmi aduceau 20 de lire. Datorită ştirilor mele, tirajul ziarului creştea neîncetat. Iar eu inventam de zor pentru a mări ştirile.

Cititorii noştri se plictisesc repede. În fiecare zi aşteaptă ştiri şi mai grozave. La început sunt atraşi de strangularea unei femei de către soţul ei. A doua zi nu mai dau nici doi bani pe o asemenea ştire. S-au obişnuit. În ziua aceea trebuie scris că criminalul şi-a tăiat nevasta în bucăţi. Se obişnuiesc însă repede şi cu asta. Atunci trebuie inventat că criminalul şi-a trecut nevasta prin maşina de tocat. Dacă citesc însă o asemenea ştire pentru a doua oară, zic:

— Ei, şi ce-i cu asta… Se întâmplă. Au dat-o la ziar ca cine ştie ce chestie!

Atunci eu scriu că criminalul a făcut chiftele din carnea tocată a nevesti-sii şi a mâncat-o ca apetitiv.

Numai că, scornitul încă nu are o limită. Oricât ai inventa, la un moment dat, cititorul tot se plictiseşte. De aceea, cei de la ziarul unde colaboram mă bombardau mereu cu telefoane: Trimite ştiri şi mai atractive, şi mai emoţionante!”

Prestigiul meu sporise. Toată lumea mă respecta. Unde mă duceam, uşile mi se deschideau, eram poftit la loc de cinste. Ştiu că nu mă iubeau, ci se temeau. Ştiau că,

dacă mă supăr, îi fac de două parale în ziar. Oricât ar reclama ei, tot degeaba… Toţi dau crezare oricăror scandaluri de prin ziare. Nimeni însă nu dă nici măcar doi bani pe câteva rânduri de dezminţire. Cunoscând aceasta, de aceea le era frică de mine şi mă respectau.

Era în ziua în care dădusem ziarului ştirea că o fată de şase ani a răpit un bărbat de 30 de ani căsătorit, şi o babă de 70 de ani s-a închis în casă cu un băiat de 10 ani.

În vilaietul nostru venise unul dintre şefii cei mari. Era un minunat prilej de a produce ştiri pentru ziar. Dar eu, care ţineam la acest om mare, de data aceasta – făcând un sacrificiu în meseria mea de ziarist – am hotărât să trimit ziarului meu, pentru prima dată, o ştire adevărată. Fiind un corespondent cunoscut, nu ar fi putut să nu-mi publice o ştire adevărată pe care am trimis-o şi eu, o dată, în cariera mea. Am scris exact cum s-au petrecut lucrurile, fără să adaug vreo minciună, tot ce s-a vorbit, tot ce s-a făcut, în ziua în care s-a publicat ştirea am fost arestat…

CE BINE CĂ N-AM CIUT MULT…

Veţi înţelege mai bine de ce mă certa comisarul, după ce voi vorbi puţin despre mine. Port un pantalon ceva cam între pijama şi şalvar. Ca să nu mai vorbesc de cravată. Pardesiul mi-e atât de lung, încât mătur strada cu el. Chiar dacă aş vrea să-l vând, nu pot obţine pe el nici măcar 10 cârlige „Sunt tuns cu maşina zero. Dar aş putea să arăt altfel? Nu vin de la vreo festivitate de inaugurare, ci direct de la închisoare. comisarul: Unde e dosarul?

— Dosarul va sosi prin poştă. A fost trimis cu o foaie de călătorie. Pe foaie scrie că are exil în Bursa.

— Nu scrie de ce e exilat?

— Nu, domnule.

Comisarul se întoarce spre mine:

— Ce eşti, contrabandist?

— Nu, domnule!

— Morfinoman?

— Nu.

— Hoţ?

— Nu.

Comisarul se înroşi ca un rac, de furie că nu nimerise şi ţipă:

— La dracu'! Atunci ce eşti?

N-ar fi avut rost să-i spun că sunt „scriitor". Nici nu arăt a scriitor. Atât de scund cum sunt nu semăn câtuşi de puţin cu un scriitor.

— Aruncaţi-l în camera de gardă. Mi-au desfăcut cătuşele.

Camera de gardă... Ce nume au mai găsit!

Am scos din legătura mea o carte şi am început să citesc.

Îndată am auzit şoapte agitate la uşă:

— Citeşte!

— Citeşte o carte!

Puţin după aceea s-a deschis uşa. M-au dus la comisar. Acesta, trăgând adânc în piept din ţigară, m-a privit cu atenţie.

— Mă, tu ce naţie de om eşti?

— Sunt turc.

— Cum turc? Din greci, armeni, evrei? Sau turc din turcii noştri?

— Turc din turcii noştri.

— Nu mai înţeleg nimic... Spui că nu eşti hoţ, nici contrabandist.

— Sunt scriitor.

Se făcu linişte. Apoi...

— Eşti în exil, nu-i aşa?

— Da.

— Unde ai să stai? Ai unde să locuieşti?

— Nu, voi trage probabil la un hotel.

— Să treci în fiecare seară pe la noi şi să semnezi aici. Du-te acum cu un poliţist şi arată-i unde vei locui.

Când ieşeam de la comisariat, comisarul adăugă:

— Ce bine că n-am citit mult! Aş fi avut desigur multe belele pe cap! Un alt poliţist:

— Totdeauna ce e prea mult strică, domnule.

COMISARUL: Fiecare lucra cu măsura lui...

Am ieşit din comisariat. Mi-am aşezat legăturica pe

caldarâm. Am simţit nevoia să ridic mâinile în sus şi să respir din tot adâncul fiinţei mele.

ŞI IATĂ CĂ NE-AM CĂSĂTORIT

— Draga mea, mă bucur atât de mult că ai acceptat cererea mea… Nici nu-ţi închipui cât de fericit sunt! Ai să vezi, am să încerc tot ce-i omeneşte posibil numai pentru a te mulţumi, pentru a te face fericită. Desigur, nici nu-ncape discuţie… Mă ţin de cuvânt. O să facem o călătorie de nuntă. Se poate… şi e bine! Vom hoinări prin lume trei luni de zile. De peste tot, din ţările prin care vom trece, vom trimite prietenilor noştri multe, multe vederi. Din Roma, Veneţia, Milano, Nisa, Paris, Berlin… Anglia?… Bineînţeles că mergem şi acolo. Nu-i o fericire mai mare decât să admirăm împreună lumea, draga mea.

— Uite, iubito, am să-ţi mărturisesc ceva.

De dragul tău vom face o călătorie de nuntă de trei luni… Trei luni, spuneam? Oare nu-i prea mult?!… Nuuu, tu ştii mai bine! Dar dacă în loc de trei luni am călători o lună întreagă, iar cu restul banilor am închiria o casă frumoasă pentru sufletul nostru… Ce zici?

— Deci eşti de acord… Ah, ce mai fată dulce are băiatul, ce inimioară bună ai… Dar ştii ce, draga mea… De ce să plecăm în afara ţării? Nu ne putem oare petrece luna de miere în ţara noastră, acolo unde ne-am născut şi crescut?!… Nici n-am cheltui devize. Ar fi păcat, zău! Nuu?… Mai întâi o raită la Marea Neagră, apoi pe la Mediterana… Ce mai minunăţie este şi o plimbare cu vaporul! Nu-i mai bine aşa?

— Dar tu eşti un adevărat înger, iubito, ştiam că ai să mă-nţelegi… Să-ţi spun ceva… Mă gândesc mai întâi la tine… O călătorie în ziua de azi e un lucru extrem de obositor. Vapoare, aglomeraţie, marea agitată. Mai bine vino să stăm o săptămână la Bursa. Se poate?… Nu-i bine? E cel mai frumos… E şi ieftin… e şi comod… Ah, iubito, tu ai o inimă de aur! Eşti un înger pogorât din cer!

— Iubito, dar de ce să ne chinuim pe la hoteluri?… Mai bine-ţi cumpăr o broşă dintre cele mai scumpe decât să cheltuim bănuţii noştri prin asemenea locuri… Parcă-i

mai bine… Ce zici? Nu găseşti că am o idee extraordinară, dulceaţa mea? Cum vrei… Totuşi cinci mii de lire… Dacă vrei tu, o broşă de zece mii de lire nu contează. Pe când o călătorie, hotelurile, motelurile şi toate astea trec cât ai bate din palme. În schimb aşa… rămânem cu un bun în casă… Desigur, desigur… într-adevăr, eşti cea mai deşteaptă fată din lume!

— Stai, stai să-ţi spun ceva… Cred că o să-ţi placă foarte mult… Ascultă părerea mea. Adică ce vrem cu broşa asta?… Tu eşti doar o fată cu gust. Nu-i aşa?… Nu văd cum te-ai arăta aidoma bogătaşilor căpătuiţi peste noapte, care-ţi scot ochii cu bijuterii strălucitoare… Mai bine renunţăm la broşă decât să ajungem într-o asemenea situaţie penibilă. Cu aceşti bani putem face o nuntă straşnică, să ne pomenească toată lumea… Pe cuvântul meu! Facem o nuntă ca a lui Grace Kelly. Ah, ce bună eşti, iubita mea!

— Nuntă, ziceam? Mai ştii… Să cheltuim atâta bănet ca să distrăm pe cutare şi pe cutare! Unde pui că mai trebuie să închiriem un salon… apoi bătaia de cap cu orchestra… gustări… băuturi… of!… Şi unde mai pui că o mulţime de oameni se vor distra… ca până la urmă nimeni să nu rămână mulţumit şi să mai şi bârfească vrute şi nevrute. Haide, mai bine să procedăm ca oamenii deştepţi. Invităm doar rudele şi câţiva prieteni apropiaţi… Facem nunta acasă. Ai să vezi, va fi de o mie de ori mai frumos…

— Găseşti şi tu că ideea mea este strălucitoare? Evident, doar eşti fata cea mai isteaţă din lume! Apropo, să-ţi spun ceva. De ce să cheltuim suta de lire pentru rochia ta de mireasă?! Pentru ca să te îmbraci cu ea o singură dată în viaţă!… Mai bine cu banii aceia am cumpăra lucruri în casă. Câte nu ne trebuie!…

— Te-ai convins şi tu că am dreptate… Da, da, e mai bine să renunţăm la nuntă, aşa cum văd că spui şi tu. Închiriem un apartament şi-l aranjăm cu gust, după pofta inimii… Îţi cumpăr un şifonier întreg cu rochii.

— Dar… ia ascultă-mă puţin… Apartamentele sunt foarte scumpe în ziua de azi. Ce, să-i îmbogăţim pe proprietari?… Doar nu suntem noi proştii lor! Găsim o

căsuţă cu două camere într-un cartier mai mărginaş şi o transformăm într-un cuib de porumbei. Nu văd ce-ar fi rău şi cu o singură cameră… Oricum, tot singuri rămânem, amoraş… Cum?… Vrei să trecem negreşit şi pe la Oficiul stării civile? Desigur, draga mea, se poate, cum vrei tu… Chemăm şi câţiva prieteni, amici… Dar ia stai niţel… Ce e aia oficiere? Cum adică, noi n-avem încredere unul în celălalt? Ne trebuie un mijlocitor? Oficierea e un fel de contract oficial… Oare suntem noi oameni care să avem nevoie de asemenea hârtii?! Oricum ţinem unul la altul. Desigur. Ce mai trebuie şi oficierea! Cu aceşti bani aruncaţi pe apa sâmbetei îţi cumpăr, mai bine, o rochie. Bineînţeles, cea mai frumoasă rochie… O comandăm la o croitoreasă de clasa întâi… Sigur, scumpă, cât mai scumpă…

— Iubito, ce copii suntem, doar a venit vara! Cine poartă acum stofe scumpe… Ia priveşte materialele astea! … Ce frumoase sunt! Ce culori, ce splendoare… sunt şi cu flori… Hai să luăm patru metri de stambă… Şi de ce să mai dăm bani la croitoreasă! mai bine coase-o tu, scumpo.

— Ţi se pare mult patru metri! Ce, acum e vară… şi e căldură mare! Da, da, ai dreptate… Fă-ţi o rochie modernă, fără mâneci şi fără guler… Fusta scurtă, da, da… un metru şi jumătate ar fi suficient…

Ali, tu eşti fata cea mai cuminte din lume! Ştii ce-mi trece prin minte? Dacă două fiinţe se iubesc, şi un pod pare palat. De ce să închiriem o casă?… În vremurile astea… Nu-i aşa?… Stamba… şi asta e de prisos… Ţi-e foame? Stai să-ţi iau un sandviş şi o gumă de mestecat… Aşa… acum vino să te sărut…

— Iubito, ştii, noi ne-am căsătorit… Vezi că nu e chiar atât de complicat… Ah… tu eşti cea mai proastă fată din lume… Dacă n-ar fi fost aşa, te-ai fi măritat cu mine? Ai văzut, ne-am căsătorit… Cum? Nu crezi?… Jur pe ce vrei că ne-am căsătorit, iubito!

AŞA COPIL MAI SPUN ŞI EU…

Trebuia neapărat să adorm. Trecuse de mult miezul nopţii. Mâncasem mult în seara aceea, iar în mână ţineam

o carte parcă anume făcută pentru somn. Prin cap nu-mi treceau idei mari şi nu mă frământau nici supărări grozave. Trebuia să adorm. Dar nu puteam.

Auzisem cândva că atunci când nu te cuprinde somnul se recomandă să te apuci să numeri.

Aşa că am început şi eu să număr… Unu… doi… trei… zece… o sută… o mie…

«» A

De afară parcă auzisem nişte şoapte. Încet, uşa s-a deschis. În casă au pătruns prudenţi ceilalţi colocatari, precum şi câţiva vecini. Voiau să ştie ce se întâmpla la noi, deoarece auziseră cum număram, şi încă cu o voce din ce în ce mai tare. Mi-au spus:

— De o oră stăm în faţa uşii şi ascultăm. Eu ajunsesem cu număratul la 800 972.

Exact atunci au deschis uşa. I-am întâmpinat:

— Mai încet, mai încet, că mă încurcaţi… – şi am continuat să număr: 800 973… 800 974… 800…

Toţi mă priveau cu ochii măriţi de teamă.

— Nu fiţi neliniştiţi… doar n-am înnebunit! Număr şi eu ca tot omul, vreau să adorm.

— Cum să dormi, e ora 9… Priveşte afară! Soarele strălucea pe cer. Tot numărând, cât pe-aci să termin numerele.

Din acea seară n-am mai putut închide măcar un ochi. Doctorul mi-a spus:

— Sunteţi extenuat. Aveţi nervii obosiţi… Şi m-a înzestrat cu calmante. Cu cât luam mai multe medicamente, cu atât somnul fugea de mine. Buzunarele-mi erau pline de somnifere, le consumam ca pe seminţe. Doctorului i s-a părut că visează urât atunci când m-a văzut înghiţind un pumn de somnifere:

— Ce faci, omule? Atunci doctorul mi-a prescris medicamente şi mai tari. Dar nici ele nu mi-au folosit

Mă aflam în cea de-a patra zi fără să fi închis un ochi. Fiindcă tot stăteam acasă, soţia mi-a zis:

— Vezi, ai tu grijă de copil, eu mă duc în oraş după cumpărături…

Fiul nostru e un ţine de un an. Şi este un copil liniştit. Dacă l-ai obişnuit să mănânce şi să se culce la ore fixe, atunci nu e greu deloc. Ali al nostru nu plânge nici măcar o dată pe săptămână. Dimineaţa se trezeşte la 6 şi mănâncă. Se joacă de unul singur în ţarcul lui. La 10 se culcă ca un pui. Se trezeşte la 11 şi mănâncă. Se joacă apoi până la 15. Între 15 şi 17 doarme din nou. Apoi iar se joacă. La 19 face baie, apoi, hop! în pat... Parcă sunt gelos pe el, atât de bine doarme... Pe scurt, nu e greu câtuşi de puţin să-l îngrijeşti pe Ali. Aşa că am răspuns soţiei mele:

— Du-te liniştită, voi avea eu grijă de el.

Era ora 1. Soţia mi-a dat instrucţiunile necesare, după care mi le-a repetat o dată ca să fie sigură că mi-au intrat în cap.

Apoi s-a dus. Ce, nu-l ştiu eu pe Ali?... Se joacă singur, îşi bea laptele ca un mieluşel, apoi doarme dus. Dar n-apucă bine să iasă soţia pe uşă şi băieţaşul începu să se smiorcăie. Doamne... nu se poate! De la smiorcăit trecu la plâns. Dar să vedeţi cum mai plângea.

— Taci, fiule, taci...

Dar când ziceam „taci”, ţipa şi mai tare.

M-am gândit că l-o fi pişcat vreun purice.

L-am controlat din cap până-n picioare, dar degeaba. Probabil că i-o fi foame, mi-am zis.

Dar nu era ora stabilită. Totuşi i-am adus sticla cu lapte. A stat liniştit până ce i-am pus biberonul în gură. Atunci a lovit sticla cu mâna de m-a scăldat în lapte. Şi iar a început să plângă.

Îi era oare sete? I-am dat puţină apă în păhărelul lui. L-a răsturnat cu furie şi a început să răcnească mai tare.

De obicei mamă-sa se supără dacă-l iei în braţe. Ce să-i faci?... L-am luat în braţe şi am început să-l arunc şi să-l prind.

— Hopa, puiule, hopa...

I-am dat nişte ziare. Parcă s-a mai calmat atunci când le-a rupt. Apoi s-a legat de flori.

Să le rupă, numai să se liniştească o dată – mi-am zis. Dar iar a început. Ca să-l potolesc, am început să fac tot

felul de ghiduşii. Îmi băteam burta ca pe o tobă, îmi umflam obrajii. Mergeam în mâini. Îl căram în spate. Mă rog, nu ştiam ce să mai fac.

După fiecare număr nou parcă se mai potolea puţin, râdea obraznic când se obişnuia cu numărul şi iar începea. Săream, vorbeam aiurea, ţineam cuvântări, ţipam ca şi cum m-aş fi aflat pe scena Operei, dansam… Ali mă privea, mai întâi râdea, apoi plângea. Atunci pricepeam că voia altceva. îl luam în braţe, îl legănam, îl aruncam în aer ca pe o minge, dar degeaba! Am dansat cancan, m-am zvârcolit în hoola-hop, am trecut la dansuri orientale, evident dând şi din buric… Ce n-am făcut ca să tacă odată! Cred că, dacă m-aş fi produs cu numerele mele pe orice scenă, aş fi ajuns un vestit comic.

Şi tot aşa până m-au apucat orele trei. Am răsuflat uşurat gândind că a sosit vremea când trebuia să se culce, mititelul. L-am pus în pat, i-am dat laptele. Dar a lovit cu piciorul în sticlă. Parcă toate obiceiurile bune le uitase în ziua aceea. Nu voia să doarmă, şi basta! L-am luat din pat, l-am pus pe genunchi şi am început să-l legăn şi să-i cânt un „nani-nani”…

— Dormi, puiul mamei… Dormi, leul meu… dormi, berbecul meu… dormi, derbedeule… Sss… şşş… nani, băieţelul meu… Băieţaş frumos… dormi, pui de căţea… dormi, mânca-ţi-aş sufletul… nani, băieţaş… băiatul meu va fi un om mare, nani… băiatul meu va fi cel mai mare… parcă eu am fost!… Nani…

Şi cui o să-i pese dacă va fi un om mare, nani… Haide, băiete dormi odată, naniii! Eee… eee… eee… e! Când vei fi mare, vei veni să-mi săruţi mâna, nani… Parcă eu sărut mâna tatălui meu! naniii. Haide, derbedeule, dormi odată… Eu am să mă mândresc cu băiatul meu, nani… Ai s-aştepţi cam mult, nani… Se vede de pe-acum ce podoabă va ieşi din tine, nani… Ce să mă supăr, leit taică-său, nani… Dormi, derbedeule, mi-e lehamite şi de viaţă, nani… Eee, eee, eee… e!

Ce greu cresc copiii ăştia, nani… Gândeşte-te la taică-tău!… Parcă eu m-am gândit! nani… Cine te-a pus să

faci copii, nani…

Creştem copii pentru ţară, nani… Când o să fie mare, fiul meu va avea grijă de tatăl său… Pe naiba! nani… Dormi, drăguţule, voinicelule… dormi, nani… Să vezi cât o să pătimeşti cu acest copil, nani… Dă, Doamne să nu semene cu mine, năni… Poate că ajunge cineva, dă, Doamne, nani… Dormi, băiete… haide, măi, dormi odată, nani…

Băiatul meu mă va iubi… Mai vedem noi… mai ales după ce-o găsi o fată, nani… Nu toţi sunt ca mine, poate că din copilul ăsta se va alege ceva, nani… Sigur, tind se va face mare te va ciupi mereu de bani, nani… Se vede după faţa lui ce marfă e, nani… Dormi, puiule, nani… Acuşi îţi dau o palmă, nani. Eee… eee… eee!

Tot cântând întruna, legănându-l, am adormit. În acest timp, el s-a ridicat de pe genunchii mei şi a distrus totul din cameră. Când a sosit nevasta acasă l-a găsit aplecat asupra ultimei mele schiţe la care lucram, şi a ţipat:

— Ce se întâmplă aici?

Eu, buimăcit de somn şi crezând că s-a trezit băiatul, am continuat să-l legăn şi să cânt nani-nani.

— Ce se întâmplă aici?

— Parc-am adormit – i-am zis.

Acum, ori de câte ori am insomnii, îmi adorm băiatul. Eu dorm adânc, iar el face orice pofteşte. Aşa copil mai spun şi eu…

NU ÎNGHIT PERIUŢELE

A păşit tacticos în sediul serviciului de difuzare. Pe aici ne duceam traiul vreo nouă colegi. Cum a intrat în încăpere, cu toţii, ca la comandă, s-au sculat în picioare. M-am ridicat şi eu, n-aveam încotro, mai ştii cu cine ai de-a face? De fapt, nici n-aş fi vrut să mă deranjez. Dar unul dintre colegi mi-a şoptit:

— Hei, ia vezi, Giazâm-bei…

La auzul acestui nume am sărit ca ars.

Omul ăsta deţine vreo 20 – 30 de milioane de lire şi unde mai pui, pe deasupra, că era patronul nostru. O fi

văzut oare că eu nu m-am ridicat de îndată?

— Staţi jos – ne-a îndemnat.

L-am ascultat. Numai Sevki a rămas parcă atârnat în picioare. Giazâm-bei ne-a vorbit:

— Continuaţi! De ce vă ridicaţi în picioare? Vedeţi-vă de treburile voastre. Ştiţi doar că nu înghit periuţele…

Sevki, care continua să stea înfipt în poziţia sa de drepţi:

— La ordinele dumneavoastră, aveţi dreptate, ne vom aşeza, sigur că da. Domnule, noi vă stăm la dispoziţie oricând şi oriunde…

Dar tot nu se aşeza.

Dac-ar fi rămas în poziţia de drepţi, şi tot, să spunem, ar mai fi mers, dar el îşi înfipsese mâinile în nasturii hainei încheiate şi stătea cu capul plecat, îndoit de şale, de parcă l-ar fi tăiat cineva de mijloc. Dar să nu uit: Sevki e şeful Serviciului nostru de difuzare. Iar lucrurile nu sunt câtuşi de puţin complicate. Giazâm-bei, fiind un om putred de bogat, nu voia să fie periat din pricina banilor. Halal om! De aceea îl privea cu asprime pe Sevki care se încăpăţânase să rămână pironit în picioare. Acesta continuă, parcă buimac, să îngaime:

— Da, domnule, da, domnule! Aveţi dreptate, domnule! Fiecare să-şi vadă de treburi!

Giazâm-bei îl cam repezi:

*

— Stai jos!

— Dacă ordonaţi, vom sta, domnule… Dar Sevki tot nu se astâmpără.

Gândeanţ: „Să vezi ce mai scandal are să izbucnească!” Omul îi zice răspicat: „Nu-mi place slugărnicia, nu înghit periuţele”, iar el îl enervează cu gâtul său de cocostârc, tot repetând în neştire „Da, domnule, la ordinele dumneavoastră, domnule”. Dac-ar fi fost lângă mine, l-aş fi tras de mânecă şi i-aş fi spus:

— Opreşte-te o dată, măgarule, opreşte-te, nu vezi că nu-ţi merge?

Giazim-bei, plictisit:

— Stai o dată, omule! Ştii că nu-mi plac asemenea lucruri! Vezi-ţi şi mata de treburi!

— La ordin, domnule, la ordin…

Zicea, dar tot nu se aşeza. Poate că Giazim-bei ar fi plecat, dar, stânjenit de Sevki, nu ştia ce să mai facă. De data aceasta i se adresă cu o voce îndulcită:

— Stai, omule, stai jos, te rog… De ce atâta deranj!

Sevki, pe-a lui:

— Vai, domnule, dar se poate?! Nici pomeneală de deranj! N-avem dreptul să vă nemulţumim nici cât negru sub unghie.

Giazim-bei, nemaiputând rezista, râse forţat, dar se vedea cât de colo că se înnegrise de furie.

— Dacă nu mă-nşel, numele dumneavoastră este Sevki-bei…

— Da, excelenţă.

— Sevki-bei, mie nu-mi plac asemenea ceremonialuri…

Dar el nu-l lăsă pe om să-şi termine vorba şi îndrugă înainte:

— Vai, domnule, se poate?… Vă rog!

Parcă dracu' îmi şoptea să mă ridic, să-i dau două palme, să-l apuc de umeri şi să-l trântesc pe scaun. Câtă dreptate aveau colegii mei, care-mi tot spuseseră că şeful serviciului nostru e un lingău, un soi de saltimbanc, dar nu-i crezusem! Eu nu lucram acolo nici de o lună de zile.

— Stai, măi frate!

— Vai, domnule! Mi-e ruşine să mă aşez în faţa dumneavoastră. Vă rog din inimă, permiteţi-mi să stau în picioare! Aşa mă simt mult mai bine. Respectul ce vi-l port…

Îl imploră, era cât pe-aci să plângă… Giazim-bei, enervat la culme, înţelese că nu va reuşi s-o scoată la capăt cu Sevki, de aceea se întoarse cu spatele la el şi cu faţa către noi:

— Eu nu înghit periuţele, aţi înţeles? Când voi mai călca pragul încăperii dumneavoastră, rog ca nimeni să nu se mai ridice în picioare… fiecare să-şi continue activitatea

pentru care este plătit... Aţi înţeles?

Chiar şi după ce Giazim-bei părăsi, înfuriat la culme, serviciul nostru, şeful tot mai continua să stea în picioare, strigând în urma sa, ca să fie auzit:

— Da, excelentă, ordonaţi! Da, da...

Am ieşit să luăm masa de prânz. Discutând cu unul dintre colegi, Kerim, i-am zis:

— Ce mai individ... N-am mai întâlnit şi n-am mai văzut asemenea dihanie!

— De mult nu mai e la modă asemenea periuţă. Asta e una de tip oriental.

— Ce vorbeşti, omule?! Se poate vorbi de periuţă orientală ori occidentală?! Periuţa, slugărnicia sunt specifice Orientului.

— Nuuu... nu vorbi aşa – mi-o reteză.

Există şi un tip de periuţă europeană. Periuţa orientală e învechită, depăşită... într-un cuvânt, nu mai e la modă. Fiecare om are nevoie de cineva în preajma sa care să-l perie. Tu eşti pripăşit de curând şi nu ştii... Îl vezi pe Giazim-bei al nostru, care repetă într-una: „Nu înghit periuţele, nu-mi place slugărnicia!”. Să vezi ce se va întâmpla cu el când o să nimerească peste o periuţă europeană. Mai ales dacă omul e bogat tine să aibă neapărat lângă el pe cineva care să-l perie. Giazim-bei al nostru e de compătimit. Are 20 – 30 de milioane, proprietăţi, moşii, case, maşini, nevastă, amante, dar nu e fericit deloc. Pentru că n-are o periuţă. El zice mereu: „Nu vreau periuţă”. De fapt, însă, ar vrea să spună că „n-am găsit o periuţă cum mi-ar plăcea”. Zău că tare mi-e milă de bietul om... Cu ce se ocupă parcă secretarii milionarilor americani? Cu periatul. Dar ăştia sunt din ăia de modă occidentală...

— Măi, Kerime – i-am zis – am impresia că tu înţelegi ştiinţific tărăşenia cu periuţele.

— Ba bine că nu! Am sesizat filosofia afacerii... Să vezi tu în curând ce se va mai întâmpla.

...N-a trecut multă vreme de la discuţia noastră şi, într-adevăr, s-au pornit o mulţime de lucruri ce mi-au

amintit de spusele lui Kerim. Pe atunci primeam un salariu de 250 de lire, ca şi Kerim, care începuse serviciul cu trei luni înaintea mea. Cam la o săptămână după convorbirea noastră, salariul lui Kerim a crescut la 300 de lire. Câţiva, care lucrau pe-acolo de vreo doi ani şi primeau doar câte 150 de lire pe lună, au început să mârâie. Ei au fost lăsaţi să mârâie, iar salariul lui Kerim a fost săltat la 400 de lire.

Acum avea acelaşi salariu cu şeful nostru, Sevki-bei. Nici n-am apucat să clipesc bine din ochi, şi iată că Kerim a fost numit şeful nostru, cu 500 de lire pe lună. Dintr-o singură mişcare, Sevki i-a devenit adjunct. Kerim începuse să treacă pe la birou cam o dată sau de două ori pe săptămână. Şi nu mult după aceea a fost numit într-un alt post, cu 700 de lire pe lună. Să nu-ţi vină să crezi! Cu cât salariul lui Kerim creştea, cu atât se mărea distanta dintre noi. Chiar şi vechii lui prieteni îi spuneau acum respectuos Kerim-bei. Şi-acum se distingea din nou zelosul nostru adjunct al serviciului, care de îndată ce-l zărea pe Kerim, îşi încheia haina şi-i vorbea supus: „Domnul meu, persoana dumneavoastră”... Dar ce-am mai auzit: Jerim a pornit într-o călătorie prin întreaga Europă alături de Giazim-bei. La întoarcerea din călătorie, salariul lui atinsese 2000 de lire lunar. Pentru ca ultima oară să mi se spună că avea un câştig de 5.000 de lire lunar. Şi care era culmea? Nimeni nu ştia cu ce se ocupă... Se spunea că e secretarul, locţiitorul, mâna dreaptă a lui Giazim-bei. Când acesta lipsea, Kerim îi dirija afacerile. Lucrurile au mers mai departe. Când lipsea Kerim, Giazim-bei se ocupa de treburile acestuia.

Nimeni nu înţelegea: Kerim doar nu era nici muncitor, nici îndemânatic, nici citit...

De unde atunci tot sporul?! Dar eu bănuiam că doar devenind o periuţă de tip occidental a izbutit să se înalţe atât de vijelios. Mă tot întrebam: cum o fi arătând o periuţă occidentală? Şi tare muream de curiozitate!

Până la urmă tot am aflat.

Noi lucram în cea mai veche întreprindere a lui Giazim-bei. Într-o zi ni s-a anunţat că direcţia va sărbători

20 de ani de la înfiinţarea

A

Întreprinderii noastre. Ni s-a dat şi câte o primă. În aceeaşi seară a fost oferită o masă pentru 80 de persoane la unul dintre marile hoteluri.

Acolo, la-petrecere, am pătruns secretul miraculos al periuţei occidentale. În capul mesei trona Giazim-bei, iar lângă el însuşi Kerimbei. Eu stăteam în stânga acestuia, între noi aflându-se doar trei persoane. Fiind tare curios, devenisem numai ochi şi urechija fiecare vorbuliţă a lui Kerim, căruia îi studiam până şi ultimul gest. În clipa în care Giazim-bei vru să apuce un pahar pentru a-l închina în sănătatea participanţilor, Kerim îi reţinu mâna şi-i zise:

— Nu, nu, nu se poate… Ştiţi doar că nu vă prieşte…

Giazim-bei, supus:

— Te rog, numai un păhărel…

Kerim rămase neînduplecat:

— Nu-se-poate, nu-se-poate… Doar ştiţi bine… Mă rog, dacă ţineţi neapărat… Eu însă nu mă mai amestec. Ştiţi doar cum stăm cu inima…

Giazim-bei renunţă la intenţia de a lua paharul şi se aşeză pe scaun. Puţin mai târziu, Giazim-bei propuse:

— E tare cald aici, să deschidem puţin fereastra!…

Nici nu rosti bine cuvintele, şi Sevki, periuţa noastră orientală, ţâşni înaintea chelnerilor spre fereastră:

— Ordonaţi, excelenţă… La dispoziţia dumneavoastră!

Chiar atunci se auzi vocea tunătoare a lui Kerim:

— Lasă-te de astea omule! Nu deschideţi fereastra!…

Apoi se întoarse către Giazim-bei:

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce faceţi? Zău, dar parc-aţi fi un copil… Aţi transpirat… v-aţi gândit ce s-ar întâmpla dacă s-ar deschide fereastra?

Giazâm-bei:

— Îţi declar, pe cuvântul meu de onoare, că n-am transpirat.

— Cum spuneţi că n-aţi transpirat! Nu ştiu eu dacă aţi transpirat sau nu?

Giazim-bei îşi turnă puţină apă în pahar.

Kerim îl mustră:

— Aaa… Dar ce faceţi! Doamne, v-aţi pierdut minţile?

Giazim-bei:

A

— Îmi torn şi eu puţină apă…

Kerim legănă capul la dreapta şi la stânga:

— Doamne Dumnezeule, sunteţi nemaipomenit… De ce nu mă întrebaţi? Chelner! Adu repede o apă minerală!

Orice voia să facă Giazim-bei nu reuşea deoarece Kerim nu-i permitea. Se supunea ca un mieluşel la tot ce spunea zelosul său comesean; doar din când în când îi mai făcea nazuri lui Kerim:

— Dă-mi voie, lasă-mă să beau măcar un păhărel, te rog…

— Nu se poate, nu se poate… Nu vă gândiţi deloc la sănătatea dumneavoastră…

Pentru ca puţin mai târziu să i se năzare să facă exact pe dos toate câte le spusese pe un ton protector. Kerim, care mai înainte nu permisese să se deschidă fereastra, îi zise acum lui Giazim-bei, mai transpirat decât toată lumea:

— Văd că nu vă simţiţi bine… Giazim-bei:

— Ba mă simt perfect.

— Ştiu eu, nu vă simţiţi bine… Să deschidem puţin fereastra.

Sevki, periuţa noastră orientală, îşi aruncă cuţitul şi furculiţa din mâini şi se repezi ca un fulger.

— Se execută, excelenţă! V-am şi deschis fereastra…

— Hei, domnule, nu v-am mai spus în câteva rânduri că nu-mi plac periuţele!

Lăsaţi-l pe chelner să-şi facă meseria. De ce vă amestecaţi? Sevki, turtit:

— Bine, excelentă, după cum doriţi… Nu vă supăraţi… Giazim-bei îl consultă pe Kerim:

— Pot să fumez o ţigară? Kerim:

— Numai una… O a doua nu vă las… Azi suntem la a patra… Continuam să fiu numai ochi şi urechi.

Kerim, ceva mai târziu:

— Nu v-am spus de atâtea ori că la recepţie nu se vine îmbrăcat cu un asemenea costum maro de tip sportiv?!… Doamne, Doamne, zău că mi-au ieşit peri albi… Unde vă este gustul? Doar am discutat împreună de câteva ori! Ce v-aţi face dacă v-aş părăsi un minut… L-am privit pe Giazâm-bei. Ditamai milionarul devenise un copil răsfăţat.

— Vezi, asta am uitat… Kerim, către meseni:

— Zău, parc-ar fi un copil, nici nu ştiţi… Periuţa orientală, Sevki, se amestecă:

— Vai, se poate, cum vorbiţi aşa… Giazâm-bei îl muştrului:

— Tu să taci! Ce periuţă nenorocită, să te ferească Dumnezeu… Da, sunt un copil… întocmai ca un copil! Dacă n-ar fi fost Kerim-bei, de mult m-aş fi îmbolnăvit şi poate că m-aş fi şi dus…

Kerim, senin, privind ceasul de la mână:

— Cred că e timpul să ne ridicăm. Ora culcării, domnule. Să nu mai zăbovim, n-are rost…

Giazâm-bei încercă să-l înduplece:

— Să mai stăm… Cât de puţin…

— Nuuu… Nu se poate! E doar nouă şi jumătate! Până ajungem acasă se face zece. De altfel, am şi întârziat. Am stabilit doar ca la 10 fix să fiţi în pat. Plecăm…

Când să se ridice, Kerim întinse mâna spre pahar. Brusc, sărind ca un resort, l-am apucat de mână:

— Ce faceţi, Doamne Dumnezeule… Mă tot uit la dumneavoastră… este al cincilea pahar. Nu vă gândiţi deloc la sănătatea dumneavoastră! Zău, vă rog, încetaţi… Să-mi tihnească…

Şi am continuat pe struna asta. Atunci Kerim mă rugă:

— Te rog, doar pe ăsta să-l mai beau…

— Acum, treacă de la mine, vă las, dar să nu mai văd aşa ceva altă dată! îmi puse mâna pe umăr şi mă trase deoparte:

— Bravo! Ai priceput perfect diferenţa dintre periuţa

orientală şi cea occidentală…

Ehehei, câte mai avem de învăţat de la occidentali… Noi încă nici nu ştim cum trebuie să arate o periuţă modernă… Apropo, tu ce salariu mai ai?

— Două sute cincizeci…

— Vei avea cinci sute, iar de mâine eşti şef în locul lui Sevki… Individul va fi adjunctul tău.

Sevki se şi afla la uşă şi-l saluta cu temenele până la pământ pe Giazim-bei:

— Allah să vă dăruiască viaţă lungă, excelenţă… Ne-aţi fericit în seara aceasta, a fost o masă ca-n poveşti…

L-am tras de poalele hainei şi am strigat la el straşnic:

— Piei din ochii mei, periuţă…

FEREASTRA DESCHISĂ SPRE OCCIDENT

Cunoşteam de-acuma placa: când vreun ziarist ori scriitor ceva mai răsărit însoţeşte un politician într-o călătorie prin ţară şi dacă acesta ţine o cuvântare cât de mică, la întoarcere scriitorul se umflă în pene:

— Eu am scris cuvântarea aceea…

Sunt atât de sătul de asemenea cuvântări apoase, încât mi-e şi lehamite să le mai aud.

Şi unde mai pui că dac-ar fi să dăm crezare celor ce se spun mai târziu, pe puţin cinci sau zece indivizi pretind că au scris cuvântarea până la ultimul cuvinţel. În cel mai rău caz, ei au corectat-o. Încât îţi vine să crezi că de aceea majoritatea cuvântărilor politice de pe la noi sunt atât de anapoda. Mă gândeam că ar fi bine ca politicienii, când pornesc la drum, să nu-şi aleagă oamenii <Te încredere dintre scriitori cunoscuţi, deoarece aceştia sunt cei mai mari lăudăroşi. Chiar şi acea cuvântare a politicianului nostru încălzit de miile de oameni din faţa sa, pe care o rosteşte spontan, cu vorbele sale, tot în cont este trecută.

— Eu am scris-o! A învăţat-o pe dinafară!

Cândva, un ziarist care călătorise cu o sumedenie de oameni politici – să tot fi avut 40 de ani – mi-a povestit:

— *Şi* eu am scris la vremea mea o mulţime de cuvântări. Pe unii discursurile mele i-au făcut deputaţi. De

altfel, prima cuvântare am încropit-o la vârsta de 19 ani. O scrisesem pentru muftiul nostru.

După această introducere, a continuat astfel:

— Încă din clasa a X-a de liceu începusem să redactez articole de fond ce apăreau la loc de cinste în micul ziar din vilaietul nostru.

Vorba ceea, e uşor să te arăţi mare într-un loc cum e orăşelul nostru de provincie. Toţi spuneau: „Are un condei ascuţit, bravo lui!”

Era în anul în care urma să absolv liceul.

În vilaietul nostru tocmai pătrunsese calea ferată şi urma să se anunţe sosirea primului tren. Toată lumea se pregătea de zor…

Cum muftiul e o rudă de-a şaptea spiţă cu noi, mi-a trimis vorbă: „Să scrie băiatul o cuvântare pe care s-o rostesc în ziua sosirii trenului”. De unde până unde, muftiul să ia cuvântul?! Dar este o persoană înţeleaptă şi mult stimată. Aceste vorbe le-am auzit încă din copilărie spuse de oameni mari, ca şi de copii. După noi, nimic nu exista pe pământul acesta care să nu fie cunoscut de către muftiu. Tineri şi vârstnici, cu toţii aşa credeam… Pe atunci muftiu-efendi trecuse de 70 de ani. Ţinjninte că avea o barbă lungă şi albă ca neaua. Nu prea ieşea din casă. În Schimb, venea o mulţime de lume să-l viziteze şi să-i ceară sfatul, în ciuda distantelor, oricât de mari ar fi fost ele. Omul însă aproape că nu mai putea vorbi. Şi când îşi mişca uşor buzele, iar vocea abia de i se auzea ca o biată şoaptă. De unde fiecare silabă întreagă scăpată din gură căpăta o adâncă semnificaţie.

Ajunsesem la concluzia că înţelepciunea sa izvora din veşnica lui tăcere.

Ceea ce cunoştea cel mai mult era istoria, istoria oraşului nostru. Ştia pe de rost toate cele câte se petrecuseră în graniţele vilaietului nostru: cine a locuit în casa aceea, ce oameni erau, ce clădiri au fost mistuite de incendiu… Perioada bizantină, ocuparea oraşului de către armatele Islamului, totul ştia că pe apă.

Cu toţii ne lăudam nevoie-mare cu muftiu-efendi.

Guvernatorul, primarul etc., veneau deseori la dânsul. Oricare dintre cei mari se afla pe la noi imediat îl vizita şi în mod demonstrativ îi săruta mâna. Şi iată că această persoană atât de importantă trebuia să ţină o cuvântare la festivitatea prilejuită de sosirea primului tren în oraşul nostru. Şi acest om îmi acordase mie cinstea de a-i pregăti discursul. Mai-mai să fiu copleşit sub greutatea sarcinii primite. Eram la o vârstă la care încă nu văzusem marile noastre oraşe Istanbul şi Ankara. Nici prin cap nu-mi trecea cam ce ar trebui spus la sosirea primului tren. Bruma de cunoştinţe provenea din niscaiva cărţi citite, de prin ziare şi reviste. Muncind pe brânci, m-am perpelit trei zile pregătind cuvântarea. Prin intermediul unchiului meu am trimis-o lui muftiu-efendi.

În ziua inaugurării liniei ferate a avut loc o mare festivitate. Tot orăşelul se adunase la gară. După câtva timp de aşteptare a sosit şi locomotiva sărbătorită. Potrivit tradiţiei, s-a tăiat mielul de sacrificiu. Primul a vorbit guvernatorul, apoi muftiu-efendi... Vă închipuiţi că eu eram mai emoţionat decât dânsul.

Ceea ce-mi mai amintesc din cuvântarea acestuia ar suna cam astfel r Trenul reprezintă o fereastră deschisă spre Occident. Prin această fereastră va intra lumina, şi nu numai lumina, ci şi alte lucruri. Iată, aşadar, că civilizaţia* suită pe roţi, a ajuns până la noi. Dar ce este roata? Ea este însuşi piciorul civilizaţiei. Fără de roată nici noi n-am fi existat pe acest pământ. Dacă astăzi înaintăm, apoi aceasta se datorează roţilor... Priviţi înspre acest tunel, înspre gurile sale tăiate în munte. Veţi vedea ce se va naşte din aceste guri. Viitorul luminos este al nostru! Aceasta este o adevărată comoară. Cetăţeni, folosiţi bine această comoară ce a încăput pe mâinile voastre. Cetăţene, dacă o foloseşti bine, câştigi mulţi bani, devii bogat, îţi creşti prestigiul. Rotile vor aluneca pe şine. Treburile nu mai sunt atât de grele ca înainte. Fiecare rută te va îmbogăţi, cetăţene! Câte rute, tot atâtea posibilităţi de câştig!

A fost greu până ce s-a deschis drumul. Acum toţi cetăţenii vor putea mai lesne folosi acest drum. Valoarea

mărfurilor noastre va spori. De aceea este bine, cetăţene, ca şi tu să cunoşti valoarea şi importanţa bunului tău…

Să ştim să apreciem gustul acestui bun, pe care l-am obţinut datorită Republicii; inima trebuie să ne bată atunci când urcăm, când punem piciorul, când intrăm înăuntru. Dacă nu ne urcăm cu atenţie, producem stricăciuni, iar alţii în afară de noi nu-l vor mai putea folosi. Nu este doar bunul altuia ca să ne batem joc de el. E al nostru, al tuturor cetăţenilor. Este un dar comun pus la îndemâna tuturora”. Ce putea scrie un tânăr de 19 ani, care abia absolvise un liceu de provincie… Numai că întreaga cuvântare a lui muftiu-efendi a fost aplaudată peste orice aşteptări. Nicio altă cuvântare n-a avut un asemenea succes. Ropote de aplauze… Toţi vorbeau: „Într-adevăr, muftiul nostru e un om învăţat”.

Dacă e să recunoaştem, apoi muftiul învăţase bine textul pe de rost şi îl rostise deosebit de frumos şi emoţionant. Din ziua aceea, oriunde avea loc o festivitate ori vreo adunare muftiul era chemat printre primii. Iar el mergea peste tot cu aceeaşi cuvântare pe care o supunea unor mici prescurtări: scotea cuvântul „tren” şi rostea restul exact aşa cum era în textul original.

Cuvântarea ni se părea atât de frumoasă, încât nu ne plictisea s-o ascultăm încă o dată şi încă o dată. La sărbătoarea Republicii, la deschiderea unei fabrici de cherestea, la sosirea unei persoane sus-puse a fost ţinută cu mult succes…

Am o rudă cu numele de Ziya. Tatăl lui este putred de bogat. Lui Ziya i-au adus mireasă tocmai din Istanbul. Şi au trântit o nuntă cum nu s-a mai văzut pe la noi. La petrecere au fost invitate toate notabilităţile oraşului. Şi noi am fost chemaţi. Era o familie habotnică cum alta nu mai e. Femeile şi bărbaţii au luat masa în camere separate. Mireasa fiind totuşi din Istanbul, după masă femeile şi bărbaţii s-au adunat laolaltă, într-o singură încăpere.

Şi iată că a sosit momentul în care muftiu-efendi a fost rugat să vorbească. Adevărul este că el n-a vrut să ia cuvântul. Numai că familia a insistat atât de mult, încât

bietul om n-a mai avut încotro şi a cedat. Stimaţi concetăţeni.

Acest cămin nou înjghebat reprezintă o fereastră deschisă spre Occident.

Chiar de la începutul cuvântării s-a auzit un murmur de nemulţumire., Asemănarea familiei cu o fereastră, mai ales cu una deschisă spre Occident, i-a cam enervat pe oamenii cercului nostru conservator. Muftiu-efendi, arătând cu mâna spre mireasă, a continuat: Prin această fereastră va intra lumina, şi nu numai lumina, ci şi alte lucruri…

Ginerele Ziya, care era şi aşa enervat de bârfelile răspândite pe seama nevestei sale-aduse din Istanbul, a văzut negru în faţa ochilor. Mâinile îi tremurau. În schimb, muftiu-efendi, calm, liniştit, a continuat: – Iată, aşadar, că civilizaţia luminoasă, suită pe roţi, a ajuns până la noi. Mă bucur că toţi o vom îmbrăţişa şi o vom strânge la pieptul nostru. Pentru că e a noastră, este un bun al tuturora. Tusete forţate, indignate au încercat să oprească, din loc în loc, cuvântarea. Zadarnic.

— Iată roata din faţa noastră. Ce este roata? Fără de roată nici noi n-am fi existat pe acest pământ. Roata înseamnă civilizaţie.

Ginerele şi-a dus mâna înspre buzunarul de la spate al pantalonului. Dintr-o clipă în alta putea ieşi moarte de om. Muftiu-efendi a continuat totuşi în această atmosferă electrizată:

— Priviţi înspre acest tunel. Ce se va naşte prin această gură? Viitorul luminos este al nostru.

Muftiul, crezând, pesemne, că tuşea era o manifestare sonoră a obişnuitului său succes, a zis, întorcându-se cu fata înspre ginere:

— Acesta este o adevărată comoară. Cetăţeni, folosiţi bine această comoară ce a încăput pe mâinile voastre. Cetăţene, dacă o foloseşti bine, câştigi mulţi bani, devii bogat, îţi creşte prestigiul. Treburile nu mai sunt atât de grele ca înainte. Fiecare rută te va îmbogăţi, cetăţene! Câte rute tot atâtea posibilităţi de câştig!

Dacă prietenii nu l-ar fi oprit pe ginere, ar fi curs sânge. Socrul a şoptit ceva la urechea lui muftiu-efendi. Acesta a dat din cap şi a continuat cuvântarea:

— A fost greu până ce s-a deschis drumul.

Acum cu toţii îl vom putea folosi mai lesne.

Prieteni, să apreciem gustul acestui om bun, pe care l-am obţinut datorită Republicii; inima trebuie să ne bată atunci când ne urcăm, tind punem piciorul, tind intrăm înăuntru. Dacă nu ne urcăm cu atenţie, producem stricăciuni, iar alţii nu se vor mai urca după noi.

Este al nostru, al tuturor cetăţenilor, un dar comun pus la îndemâna tuturora.

Din fericire, ginerele fusese scos afară de către prieteni şi nu apucă să audă ultimele vorbe ale lui muftiu-efendi. După cuvântarea lui, atmosfera părea de gheată. Muftiu-efendi se arăta deosebit de mirat că nu fusese aplaudat. Petrecerea se sparse.

După trei zile, Ziya şi-a trimis înapoi frumoasă-i mireasă, ce-i fusese adusă special tocmai din Istanbul. Apoi au divorţat.

UN OM DEŞTEPT FOC

Mi-au zis:

— Vor să te vadă. Te invită la ei acasă…

— De ce? Doar nu-i cunosc!

— Şi ce-i cu asta… noi te-am lăudat cum că aşa şi pe dincolo, că ai fi o inteligenţă rară… te-am ridicat în slăvi…

Cui nu-i place să fie decretat deştept şi astfel să mai fie prezentat şi altora? Totuşi, asemenea celor cu voce frumoasă, ce fac nazuri atunci tind li se cere să cânte ceva, şi eu, la rândul meu, am abordat o mână plină de modestie.

În cele din urmă am trecut pe la cei care-mi adorau din auzite inteligenţa mea superioară. Toţi în păr: tatăl, mama, două domnişoare şi un flăcău. Cum am trecut pragul casei, au şi început să mă studieze ca pe o fiinţă ciudată a cărei inteligenţă era vizibilă din creştet şi până-n vârful unghiilor. Iar eu mă aflam în postura unui elev obraznic şi leneş care intrase la un examen şi care nu ştia nicio boabă.

Tatăl mă luă în primire:

— Stimate domnule, noi, cum zic, întreaga noastră familie admiră inteligenţa dumneavoastră superioară...

Vă imaginaţi cât de fâstâcit eram.

— Daaa... aşa... Bine, bine... – am spus şi eu ceva, acolo.

Mama, la rândul ei:

— Toţi prietenii noştri care vă cunosc nu pridideesc cu laudele la adresa inteligenţei dumneavoastră...

Fata cea mare îşi tot freca mâinile de emoţie.

Prin casă se mai aflau şi alte persoane care, la aflarea veştii că marea mea inteligentă va veni în vizită, sau şi năpustit în încăpere. Toţi mă priveau cu interes, ca pe un animal deosebit, nemaiîntâlnit în nicio grădină zoologică.

„Ce mă fac acum? mi-am spus. Oricum, alţii m-au recomandat a fi grozav de inteligent...” Totuşi mă temeam ca de moarte că mă voi da de gol şi că voi înjura reclama ce mi s-a făcut. Dacă fac vreo gafă? Sau dacă vor spune: „Aşa arată omul cu o inteligenţă nemaiîntâlnită?”... Să stau oare deoparte ca întotdeauna şi să tac chitic?! Sau să mă amestec în orice vorbă şi să nu mai las pe nimeni să deschidă gura?! Să fiu spiritual, să-i fac să râdă în hohote? Sau să-mi drămuiesc cuvântul?!... Să mă vând greu!

Transpiram, nu glumă... Oricum, trebuia să fac ceva ca să le arăt că sunt inteligent.

Dar, ca un făcut, mă invadase o imensă prostie. Nu ştiam nici măcar unde să-mi mai ţin mâinile. Faţa mi se lungise, dinţii la fel, încât aveam impresia că pe gât îmi anină un cap de măgar. Doamne, Dumnezeule... Toţi vorbeau şi râdeau cu poftă. Dar mie nici cu cuţitul nu mi-ai fi descleştat fălcile.

Ştiam nenumărate anecdote, însă niciuna nu-mi venea în minte. Cine ştie cum se vor mai fi distrând ei după ce voi pleca! Prea o făcusem de oaie!

Gazda mă provocă la o discuţie:

— Ce părere aveţi dumneavoastră, domnule...

Era clar că toată lumea aştepta să iasă la iveală un răspuns colosal, care să-i ameţească. Dar eu nu ştiam

măcar nici despre ce se vorbea.

— Eu?... Adică în această privinţă... desigur... am aceeaşi părere... aveţi perfectă dreptate...

Răsună un hohot prelung. Vai de mine, să ştii c-am încurcat-o! Am ridicat capul şi am privit spre tavan. Când, parcă dracu’ m-a pus:

— Ştiţi, există o anecdotă... – am zis.

Care, ce, de unde anecdotă! Mă aflasem şi eu aşa în vorbă. Dar n-aveam încotro, trebuia neapărat să spun o anecdotă! Toţi priveau spre mine aşteptând să vadă ce perle voi da la iveală.

— Mă rog, e cunoscută... Cică într-o zi Nastratin Hogea...

Mintea îmi secase. Nu-mi aminteam de nicio anecdotă de-a lui, deşi cunoşteam cu sutele. Noroc că onorabila doamnă gazdă ne-a invitat la masă.

Deşi aş fi dorit să mă aşez cel din urmă, totuşi, ca un făcut, am ţâşnit primul. Nu-mi mai găseam nici gura. Ciorba se revărsa din lingură peste haine.

În loc să-i spun gazdei cu respect:

A

— Îmi place, este foarte gustoasă... Am criticat-o parşiv:

— Degeaba... este foarte sărată...

Domnişoara îmi puse o bucată de carne în farfurie. Aş fi dorit să fiu politicos: „Mulţumesc, ajunge...” Din gură îmi ieşiră vorbe catastrofale: „Pune, pune, umple bine farfuria!”

Necuratul parcă intrase în mine. Mă adresai tânărului din faţa mea:

— Puştiule, să ştii că patima cărţilor duce la rău. Am impresia că tu...

— N-am jucat în viaţa mea, domnule.

Găsind prilejul de a-i arăta tânărului cât de deştept sunt, i-am retezat-o scurt:

— S-o spui lui mutu’L.

Toţi mă ascultau acum. Vorbeam ca un gramofon al cărui arc se desfăcea. M-am întors înspre politicosul domn

care era gazdă:

— Fata dumneavoastră e fată mare?

Omul îmi răspunse stânjenit la întrebarea mea picată ca o bombă în mijlocul camerei:

— Încă nu s-a căsătorit...

— Nu luaţi în seamă chestia asta. S-o examineze doctorul. N-ar strica chiar o dată pe săptămână, pentru că, drept să vă spun, nu-mi prea miros a bine cearcănele de sub ochi.

După masă am fost invitaţi în salon. S-au servit cafele şi dulceţuri. Am încercat să mă înfrânez, să-mi astâmpăr limba, dar era imposibil...

— Domnule, ce salariu ai matale?

— TVei sute patruzeci.

— Hmmm... Şi atâtea cheltuieli... cu trei copii... hmmm! Să ştii, domnule, că o asemenea casă şi o asemenea petrecere nu se poate face cu un asemenea salariu! Hm, mai un şperţuleţ, mai o combinaţie... ştim noi!

Aş fi fost bucuros dacă mi-ar fi dat un picior undeva şi m-ar fi azvârlit afară pe uşă. Nimic însă. Doar câţiva musafiri au încercat să mai schimbe vorba. Dar îi lăsa cineva să sufle?! Eram eu pe acolo!

— Copiii ăştia nu prea îţi seamănă, domnule... I-am privit pe cei ce-mi admirau sclipitoarea mea inteligenţă. Nimeni nu mai crâcnea. Nu ştiu de ce, dar am avut impresia că li s-a făcut frică de mine ca nu care cumva să mă uit mai atent la ei. M-am ridicat şi am strigat cât am putut de tare: Sunt un prost!

— Cum aşa, domnule... Ce vorbă mai e şi asta! Noi vă admirăm inteligenţa...

— Sunt un fricos! Au şuşotit între ei:

— Ce inteligentă...

— Ochii îi scapără de deşteptăciune. N-am mai rezistat:

— Sunt un măgar...

— Ce dibaci satirizează starea societăţii – au spus.

Nu m-am potolit, m-am urcat pe masă şi am început să rag ca un măgar. Apoi am sărit direct în stradă. Parcă i-

am auzit vorbind aşa în urma mea:

— Ce inteligenţă rară!

— Nemaipomenită, domnilor!

— Cât de deştept poate fi un om!

— Pe ăsta l-a înnebunit atâta minte.

— Nu ştiţi doar că inteligenţa şi nebunia sunt surori bune?!

— Dar ce spirite face, ce anecdote povesteşte…

STÂLPUL FERICIRII

— Prietene, am cunoscut o femeie extraordinară. Aşa ceva n-am mai văzut.

— Aşa de frumoasă?

— Hm, priveşte-i numai fotografia!

— Într-adevăr… hm… ultra… Ar fi păcat dacă ţi-ar scăpa.

— Fii liniştit, ce, sunt eu omul acela?

— Te simpatizează?

— Aşa s-ar părea.

— Atunci n-o pierde! Cucereşte-o! mai rar întâlneşti aşa o femeie!

— S-ar putea să-mi scape? Drept cine mă iei?

*

— Ei, ce mai e nou?

— Ce să fie… Îţi povesteam zilele trecute despre o femeie…

— Da, da… Ştii?

— Am luat foc, nu alta. O iubesc ca un nebun.

— Dar ea?

— Nu-mi dau seama încă.

— Fă-o să te iubească!

— Dar cum să procedez?

— Tu ştii că eu am ceva experienţă. Aşa că ascultă-mă. Mai întâi cumpără-i câteva cadouri. Să nu uiţi niciodată că femeile sunt moarte după flori, şi mai cu seamă după garoafe roşii… Apoi să-i cumperi un dar ceva mai scump… Şi să te mai învăţ ceva: spune-i tot timpul că e tare, tare deşteaptă. Asta e slăbiciunea lor. Femeilor le place să fie lăudate.

— Aşa am să fac, precis.

— Prietene, nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Să ştii că te pricepi grozav în materie de femei. Am făcut întocmai după cum am discutat şi am constatat că doamna cu pricina a început să mă încurajeze. Te rog, pentru numele lui Dumnezeu, învaţă-mă ce să fac mai departe!

— Scoate-o în lume. Du-o la cinema. Dar nu care cumva la un film serios… Să fie ori foarte tragic, ori o comedie siropoasă, ori un film muzical. După aceea o duci neapărat la o cofetărie. Comanzi îngheţată de vanilie! Şi încă ceva: nu uita să ai întotdeauna în buzunar drajeuri de ciocolată, pe care să i le oferi din tind în tind.

— Te ascult până la ultimul cuvânt. Ce vrei, îs mort după femeia asta…

*

— Ieri am dus-o la cinema. I-am oferit şi drajeuri de ciocolată. S-a bucurat tare mult. După aceea am trecut pe la o cofetărie, unde am comandat îngheţată de vanilie. Ştii ce mi-a spus? „Eşti un bărbat cu gust ales”… Săptămâna aceasta trebuie să ieşim la plimbare, spune-mi, unde s-o duc?

— Cel mai bine cred că ar fi pe insula Prinkipo. Faceţi un tur pe măgăruşi. Vă prăjiţi la soare, pe plajă… După care dansaţi… ai grijă însă, numai valsuri…

— Te ascult, te ascult… Ah, unde-aş cuceri-o odată pe femeia asta!

— Fă ce-ţi spun eu şi ai să mă săruţi.

— Nici nu ştiu cum să-ţi mulţumesc, prieten drag…

— Lasă, lasă, n-are rost… Suntem prieteni şi asta e! Şi, vorba ceea, eu doar îţi împărtăşesc din experienţa mea…

— Ei, aţi fost la plimbare?

— Daa… ne-am distrat splendid… N-am izbutit încă…

— De ce?

— E măritată. Aşa că degeaba ne plimbăm…

— Nu ştii, îl iubeşte pe bărbată-su?

— Da’ de unde! zice că bărbatul ei seamănă cu un măgar, că e prost ca noaptea, că e grosolan şi insensibil la sufletul femeii.

— Sărmana… Atunci de ce nu divorţează?

— Mi-a spus ea: „Dacă aş fi sigură de tine, aş divorţa şi-n clipa asta”. Nu ştiu, zău, cum să procedez.

— N-o scăpa! Ce mai stai?

— Ei, ceva noutăţi? Unde aţi ajuns?

— Nu mă mai întreba… N-am reuşit încă nici s-o sărut măcar. E extrem de timidă… Şi, totuşi, îmi dau seama că mă iubeşte.

— Nu pierde pasul! continuă să-i cumperi cadouri. Să-ţi mai dau câteva sfaturi. De pildă, ia-i o colonie fină, cum ar fi „Scandal”. Apoi tentează-o cu o stofă fină… De altfel, majoritatea femeilor preferă culoarea bleu. Or, stofa despre care-ţi vorbesc are culoarea cerului.

— Dar dacă simte ceva bărbatul ei?

— Fii pe pace! Nu ţi-a spus doar femeia că e un prost? Dacă vrei, îţi aleg chiar eu stofa…

— Bine… Hai s-o cumpărăm chiar acum.

— Cum stăm?

— Merge strună. Cum a văzut colonia, a exclamat: „E chiar colonia mea preferată!” Şi culoarea stofei i-a plăcut enorm… Totuşi, ne purtăm ca doi elevi. Nu ştiu ce, dar ar mai trebui să-i spun ceva ca s-o cuceresc.

— Citeşte-i câteva poezii de-ale lui Yahya Kemal, după care îi spui pe un glas ferm: „Desparte-te de soţul tău şi eşti a mea!”

*

— Am fost extrem de ocupat. Ştii, s-au aranjat toate. Femeia a divorţat.

— Şi vă căsătoriţi?

— Bineînţeles…

— Nu pierde ocazia. Mai poţi şti ce se întâmplă? Dă fuga!

— Nici nu am cuvinte de mulţumire! Ieri m-am căsătorit. Tu m-ai ajutat enorm. Ţie îţi datorez fericirea mea.

— Ba, dimpotrivă, dragul meu, eu îţi mulţumesc din inimă. Tu mi-ai redat fericirea. Datorită ţie am izbutit să divorţez de nevastă-mea... îţi mulţumesc mult, prieten drag.

IM

SUGHIŢUL

A

Într-un dicţionar turcesc, sughiţul este definit astfel: „Din cauza stomacului plin sau a unei stări nervoase, muşchiul diafragmei se contractă involuntar, şi aerul pornit din plămâni produce la ieşirea prin gât zgomotul caracteristic: hâc, hâc...” Şi din alte dicţionare sughiţului i se dă o definiţie asemănătoare. Spun toate acestea nu pentru a vă îmbogăţi cunoştinţele dumneavoastră, ci din dorinţa de a vă apropia de marele meu of. Cele mai catastrofale insuccese, în număr de două, le-am avut atunci când mi-am ales profesiunea şi nevasta. La bacalaureat trecusem cu bine toate examenele. Îmi rămăsese doar cel de istorie. Eram tare de tot la această materie şi nu mi-era frică deloc... Profesorul de istorie trântise şapte din cei 23 de elevi citi intraseră înaintea mea, bătuse măr pe şase dintre ei pentru prostie crasă, iar ceilalţi abia scăpaseră caprin urechile acului. Profesorul era negru de supărare pe elevii leneşi, ce-l făcuseră de râs în faţa celor 5 colegi delegaţi din comisie. Se cunoaşte doar ce plăcere diabolică au profesorii din comisie să-l fiarbă pe profesorul a cărui clasă este examinată. Şi iată că, într-o asemenea clipă încordată, dramatică, mi-am făcut apariţia în faţa celor cinci profesori şi a profesorului meu de istorie. Când m-a văzut, chipul profesorului meu, care tocmai îşi ştergea năduşeala, s-a luminat într-un zâmbet larg. Însufleţit, s-a adresat profesorilor delegaţi:

— Iată-l, domnii mei, pe cel mai bun elev al meu. Am mare încredere în el. îl puteţi întreba orice doriţi...

Mă oprisem lângă uşă. Unul dintre cei aflaţi la masa acoperită cu postav verde îşi întoarse capul spre mine şi, privindu-mă peste ochelari, mă întrebă:

— În ce an au avut loc luptele de la Malazgirt?

Orice elev de şcoală primară cunoaşte data. Numai că din gura mea a ţâşnit un sunet:

— Hâc…

Profesorul-delegat:

— Poftim?

— Hâc…

Nu ştiu de ce, poate bucuria în faţa întrebării neaşteptat de uşoare, ori emoţia de a nu ştirbi încrederea profesorului în mine m-au transformat, brusc, într-un emiţător de „hâc”-uri.

— Ce spui, băiete?

— Hâc, hâc…

— Malazgirt…

— Hâc…

— În ce an?

— Hâc, hâc…

Nu puteam vorbi din cauza sughiţului.

Deschideam gura să spun data pe care o cunoşteam, dar din gura mea ieşeau mereu sunetele nenorocite: „hâc, hâc”. Să înnebunesc, nu alta. Nu mi-era atât de mine, dar îl vedeam pe profesorul meu de istorie cum devenise negru la faţă şi îşi rodea unghiile de zor.

— În ce an?

— Hâc…

Profesorii delegaţi începură să râdă. Unul dintre ei mă luă peste picior:

— Dar ce eşti, pasăre, fiule? Profesorul meu, înnebunit:

— Ieşi afară, măgarule!

Am ieşit. În spatele meu se auzi o bufnitură. Probabil că profesorul de istorie aruncase după mine cu cana de apă sau cu călimara. În coridoare se produse o învălmăşeală şi se auziră mai multe voci: „Doctorul, chemaţi doctorul…” Le-am zis, cu cugetul împăcat:

— N-am nevoie de doctor, acuşi îmi trece…

— Nu pentru tine, pentru domnul profesor de istorie… Profesorul nostru făcuse un şoc nervos.

De atunci, dacă cineva îmi aminteşte de istorie, pe

loc m-apucă sughiţul. Şi o asemenea întrebare nevinovată: „În câte suntem astăzi?” aducea cu sine un sughiţ de-o jumătate de oră. Aceasta este cauza pentru care n-am terminat liceul.

...Tot ce-mi doream mai mult în viaţă era să ajung actor. M-am prezentat la un teatru. Mi-au găsit statura potrivită, vocea plăcută, faţa expresivă. M-au încurajat:

— Pregăteşte bine un rol şi te audiem.

Unde, dacă nu în piesele lui Shakespeare, se cunoaşte marele actor?! Am muncit o săptămână întreagă. Ştiam „Hamlet”-ul pe de rost. Noi locuiam la etajul III. Cunoaşteţi „Hamlet”: un prinţ danez, căzut pradă îndoielii de-a lungul întregii piese, se întreabă: „Cine mi-a aranjat tatăl?” Nu se hotărăşte de fel. Apoi filosofează: „A fi sau a nu fi”, „To be or not to be”.

Când îl imitam pe Hamlet în faţa oglinzii, întregul bloc răsuna de glasul meu, încât cei de la parter, ca şi cei de la ultimul etaj se întrebau dacă n-am înnebunit cumva. Ei bine, tocmai asta mă încuraja pe mine şi mă făcea să cred într-un succes al meu. Pentru că, dacă stăm bine şi chibzuim, şi Hamlet e de fapt un flăcău nebun.

Din păcate, n-am putut repeta succesul şi la examenul de la teatru. Monologul meu trebuia spus în faţa a trei actori renumiţi şi a unui regizor cu experienţă. Era tocmai fragmentul culminant al conflictului din drama To be or not to be”. După părerea mea, traducerea în limba turcă a celebrei expresii ar fi trebuit să sune: „Ya herro, ya merro...”

„Sau dracu’, sau moartea”. Mă rog, o chestie de gust...

S-au aşezat, curioşi, în fotolii.

— Poftiţi.

Mi-am înfipt privirile în tavan şi mi-am ridicat mâna dreaptă. Din gura mea s-a înălţat un sughiţ tragic:

— Hiiicel.

M-am oprit. Eu m-am oprit, dar sughiţul ba.

Toţi, atenţi, mă priveau.

— Hâc... to be hâc... or hâc, not to hâc be... hâc...

that is hâc… the question, hâc, hâc… hâc… Hiiâcc!

Mă aflam într-un asemenea hal, încât regizorul se grăbi:

— Ajunge, ajunge, vă mulţumim, domnule!

El spunea ajunge, dar mie necuratul îmi tot da ghes înainte.

— Hâc!

— Ajunge, domnule, ajunge…

— Hâc, hâc…

— Am înţeles, mersi…

În momentul în care am părăsit încăperea, sughiţul s-a oprit.

— N-am reuşit? m-am neliniştit.

Regizorul, amabil nevoie-mare:

— Aţi reuşit. Lăsaţi-ne adresa dumneavoastră. Când vom avea un rol cu sughiţuri, sunteţi primul de care ne vom aduce aminte…

Tot având parte de insuccese, nu mai ştiam ce să fac. Atunci mi-am zis:

„Măcar să am parte de o nevastă ca lumea”.

Cred că mă veţi înţelege când vă voi spune că oamenii aflaţi în situaţia mea sunt nevoiţi să se căsătorească cu o fată bogată. Prin intermediul unui cunoscut s-a găsit şi o asemenea fată corespunzătoare pentru mine.

Mi s-a spus că tatăl fetei e bogat putred.

Familia era conservatoare şi avea obiceiuri străvechi. La prima vedere i-am făcut o impresie plăcută viitorului meu socru. O fi fost el legat de trecut, dar nu se putea să nu ţină seama de vremuri. Au zis: Tinerii să se vadă şi să-şi spună ce-au de spus…”

Fata nu era obişnuită să iasă din casă.

Nu ştia ce-i acela cinema, teatru ori vreo distracţie. Urma ca eu să mă duc în casa fetei.

M-am prezentat în ziua stabilită. Tatăl fetei nu era acasă, m-a primit numai mama.

Peste câteva minute a intrat în cameră şi fata. Mi-a strâns mâna şi mi-a zis:

— Bine-aţi venit, domnule…

— Bine v-am găsit, domnişoară – i-am răspuns.

Mama şi-a făcut de lucru prin casă. Eu am rămas singur cu fata. O priveam pe furiş. Ţinea capul plecat… întrucât cuvântul hotărâtor ei îi aparţinea, trebuia să mă fac agreat. Cum să intru în vorbă?… Cum mă frământam eu aşa, tocmai atunci, din mine îşi făcu loc un sunet:

— Hâc!

Fata, neînţelegând la început despre ce e vorba, mă privi în ochi şi mă întrebă:

— Poftim?

— Nu, nimic… hâc… nimic, hâc, hâc.

— N-am înţeles.

— Hâc…

A început să râdă. Şi, ca să nu arate că râde, îşi acoperi gura cu palma. Eu i-am urmat exemplul. Închipuiţi-vă următorul tablou: doi tineri ce se vor căsători, aflaţi la prima lor întâlnire, stau cu mâinile la gură, iar bărbatul sughiţe în timp ce fata râde. Eu sughiţam tot mai tare, iar fata râdea în hohote. Apăru în uşă mama ei:

— Ce s-a întâmplat?

Fata o îmbrăţişa, râzând în hohote, iar din gura mea a pornit răspunsul:

— Hâc!

Cu greu am putut spune femeii „la revedere”. M-am repezit în stradă şi exact atunci mi s-a oprit sughiţul. Acasă m-au întrebat:

— V-aţi înţeles?

— Eu m-am înţeles, nu ştiu dacă şi fata… Chiar a doua zi sosi răspunsul-bombă: „I-ai plăcut fetei, e moartă după tine…”

Nu prea am înţeles ce i-o fi plăcut atât de mult fetei, poate sughiţul meu? Ne-am căsătorit. Primele cinci-zece zile au mers de minune. Într-o seară, soţia mă întrebă:

— De ce nu sughiţi?

— Ei, şi tu… nu pot chiar la comandă!

Nu depinde de mine… Când îmi vine, sughiţ.

— M-ai înşelat, m-ai dus de nas…

Ştiţi ce era? Fata se îndrăgostise de sughiţul meu. Fiind una dintre acele fete care stătuseră toată ziua în casă şi nu se prea plimbaseră, se gândise că soţul îi va sughiţa tot timpul, iar ea va râde şi se va distra în felul ei. Poftim! Unde dai şi unde… îmi făcu o mutră acră de mi se tăie pofta de mâncare. Iar eu nu sughiţam. Curând începu să mă preseze că va trebui să divorţăm. Văzând că fericirea conjugală e pe cale să se spulbere, am început să sughiţ fals, ca s-o distrez, s-o mai înveselesc puţin. Dar tot acră rămânea.

— Îţi place, vezi, sughiţ!

— Asta nu e sughiţul ăla… Era altfel… Nu mă poţi duce tu pe mine! Când m-ai văzut prima oară, ai sughiţat aşa cum simţeai. Nu vreau un sughiţ simulat…

Eu, ce să fac, nu puteam mai mult! Nu ieşea! La două luni după căsătorie, nevasta mi-a zis răspicat:

— Divorţăm!

— Ce-ai să-i spui judecătorului? Că divorţezi pentru că soţul nu-ţi sughiţă?… Să ştii că chiar acolo am să sughiţ…

— Da, dar sughiţurile tale nu sunt sincere… Lasă, ştiu eu ce să spun, la urma urmei… de pildă… că mă neglijezi.

Iar la tribunal ştiţi ce-a putut ieşi din gura acestei fete crescute după zăbrelele geamurilor de acasă?

— Domnule judecător, soţul meu nu-şi îndeplineşte îndatoririle sale de bărbat. Am aşteptat cu răbdare două luni. Dar nu mai pot… Asta e!

Să mă înghită pământul, nu alta. Judecătorul mă întrebă:

— Aţi auzit afirmaţia soţiei? Ce-aveţi de spus?

N-am putut spune judecătorului decât:

— Hâc, hâc…

Din gura mea nu ieşea decât „hâc”-ul ghinionist. Minute în şir am cântat în faţa judecătorului ca o pasăre pribeagă: hâc, hâc, hâc, hâc…

Judecătorul se adresă soţiei mele:

— E clar, am înţeles.

Dar soţia mea, de colo:

— S-o crezi dumneata, domnule judecător! Renunţ la procesul de divorţ! îmi dau seama c-am fost dusă în eroare. Noi ne împăcăm foarte bine, ne iubim ca două turturele…

Şi mă tot privea de nu se mai sătura, şi-mi zâmbea fericită. Eu tot nu puteam vorbi din cauza sughiţului; de aceea am făcut un semn cu mâna că „nu vreau, nu vreau”.

Cum am ieşit din tribunal, sughiţul a şi dispărut. Soţia mă luă de braţ.

— Ah, ce mai sughiţ era!… Ce sincer, ce profund…

M-a rugat, a insistat, a trimis oameni după mine, dar eu n-am mai vrut să reînnod viaţa cu ea. Atunci, ca să se răzbune, a răspândit zvonul că s-ar fi despărţit de mine pentru că nu mi-am putut îndeplini îndatoririle de soţ.

Din ziua aceea, adio căsătorie… Ah, sughiţul ăsta netrebnic m-a văduvit şi de soţie, şi de meserie…

ÎN CASA ASTA NU MAI INTRĂ ZIARE

Rămăsesem peste noapte în Ankara, la un bun amic de-al meu. Nu ne mai văzusem de câţiva ani.

M-am obişnuit ca de îndată ce mă scol să nu mă pot mişca în voie dacă nu aflu ce mai e nou prin gazete… Şi în acea dimineaţă am rugat servitoarea din casă să-mi aducă ziarele. Curios lucru însă, mai întâi se făcu că nu mă aude; a doua oară mă privi îndelung, după care ieşi din cameră fără să zică nici piş. Eram convins că s-a dus direct spre primul chioşc de ziare.

Peste puţin, în salon veni şi soţia prietenului meu, care mă întâmpina cu căldură;

— Bună dimineaţa…

— Bună dimineaţa…

— Aţi dormit bine?

— Splendid…

— Aţi cerut ziare?

— Da-Mi se adresă cu glas scăzut, şoptindu-mi complice:

— În casa noastră nu mai intră ziare…

La rândul meu, respectând complicitatea, am întrebat în şoaptă:

— De ce?

Şiămi-a răspuns, tot în şoaptă:

— În urmă cu un timp, şi noi cumpăram câte trei ziare. Acum am renunţat… De şase luni, în casa asta nu se mai aduce niciun ziar.

Am continuat să şoptesc, la rândul meu:

— De ce vorbim aşa?

Aplecându-se la ureche:

— Să nu ne audă copiii, de-aia…

La chemarea prietenului meu, femeia a intrat în cameră.

La micul dejun am început să-l iscodesc:

— Deci în casa voastră nu intră ziarele, nu-i aşa?

Făcându-mi semn cu ochiul, puse degetul la gură: „Ssst! 11…

După ce copiii au ieşit în grădină, a încercat să-mi explice:

— Cum să mai bag ziare în casă? Tu nu ştii ce-am păţit? Ascultă şi tu… Băiatul e într-a doua, fetiţa abia de-a intrat la şcoală, iar copilul cel mic a învăţat aşa, prin casă, să citească. Într-o duminică eram cu toţii acasă. De obicei, în zilele de sărbătoare luam 5 ziare… Şi, cum îţi spuneam, eram acasă, iar maică-mea călca. Băieţaşul a întrebat-o:

— Bunicuţo, ce înseamnă striptease?

Maică-mea, indignată:

— Tacă-ţi gura, ce mai prostii înşiri!…

Acum te frec cu ardei pe limbă! Dar de unde-ai mai scos vorbele astea necuviincioase? Cine ţi le-a spus?

După mine, un părinte trebuie să aibă gata răspuns la toate întrebările copiilor, bineînţeles într-o formă potrivită înţelegerii lor… Şi mai socotesc că este complet greşit să-i împiedici pe copii de a pune întrebări.

Băiatul răspunse cinstit la întrebarea bunicii:

— Nu mi-a spus nimeni, bunicuţo, aşa scrie în ziar… o stea a stripteaseului care…

Maică-mea, supărată la culme:

— Tacă-ţi fleanca! şi-i smulse ziarul din mână.

I-am şoptit mamei mele, pe ascuns:

— Crezi că aşa faci bine? Acum o să fie şi mai curios… întotdeauna trebuie să răspundem la întrebările lor… Explică-i! Astfel n-o scoţi la capăt!

Maică-mea o ţinea pe-a ei:

— Ce zici? Să-i explic unui copil ce-i acela striptease?!

Băiatul, sesizând cam ce şuşotesc cu maică-mea, m-abordă, pe dată, frontal:

— Tată, ce-i acela striptease?

— Adu-mi ziarul.

Mi l-a adus. În prima pagină se lăfăia o fotografie mare cât toate zilele. O femeie goală, prinsă din fată, având doar un mic triunghi haşurat. Nici n-am început bine să explic şi top! şi ceilalţi doi ţinci.

— Priviţi fotografia… Când femeile se dezbracă şi-şi scot rochiile, atunci se cheamă că ele fac striptease. Aşa e şi femeia din poza noastră. Ea a făcut striptease…

Atunci fata, nedumerită:

— Băieţii nu fac striptease?

— Nu, numai femeile.

— De ce?

Poftim, ce să mai răspunzi!

— Bărbaţii nu fac, şi basta – am zis – numai femeile fac, şi de aceea bărbaţii nu fac.

— Tată, şi eu am să fac striptease? Bunica de colo:

— Ce mai e şi asta, Doamne păzeşte! a strigat ea.

— Tu n-ai să faci, fata mea – i-am zis.

— De ce, eu nu sunt fată? Cel mic, grozăvindu-se:

— Proasto, acum eşti mică, când vei fi mare, atunci! Fetiţa întreba, hodoronc-tronc:

— Bunico, şi tu ai făcut striptease? Maică-mea, către mine, strigând:

— Învaţă-i, învaţă-i!… Poftim, educaţia ta… şi s-a dus la bucătărie, luându-se cu mâinile de cap.

Băiatul, cu curaj:

— Tată, de ce se dezbracă femeile?

— Asta e un fel de dans…

— Cum, dansează fără bărbaţi?

— Da...

— Bine, dar acum e frig...

— Păi ele se dezbracă numai acolo unde e cald.

— Aha, am înţeles, la baie... Cel mic, extrem de curios:

— Mamă, şi tu faci striptease? Soţia mea se supără:

— N-aveţi altă treabă? Duceţi-vă repede în camera voastră!

Fiecare se duse altundeva. Aşa că n-aveam de unde să ştiu că bunica avea să-i explice mezinului:

— Femeile educate nu fac striptease... ăla e un lucru ruşinos.

Cum să spună asemenea vorbe copilului!

Dar ce să-i faci, ce poţi cere de la o femeie în vârstă...

În seara aceea aveam invitaţi la masă: un regizor, un inginer şi un director general, cu soţiile lor. Nevasta regizorului fusese pe vremuri dansatoare... Se mai spuneau încă şi acum vrute şi nevrute pe socoteala ei. Fiind o fiinţă geloasă, se certa mereu cu bărbatul.

Alta era căsnicia directorului general. Fiind prins cu o funcţionară de-a lui, a fost obligat de soţul acesteia s-o ia de nevastă. Şi soţia tânărului inginer era tot din lumea artelor: artistă de cinema... Ştii, eu am o veche pasiune pentru cinematograf. Or, în seara de pomină, noi ăştia patru voiam să întemeiem o combinaţie în domeniul cinematografiei. Eu aveam să scriu scenariile, directorul general şi inginerul aveau să ne finanţeze, soţia inginerului avea să joace rolurile principale, iar prietenul meu regizorul avea să fie conducătorul artistic. Gândeam că toţi aveam să ieşim cu câştig din această afacere. Aşa că masa aceea de seară din casa noastră îşi propunea tocmai să ne lege cât mai mult între noi.

Şi iată oaspeţii aşteptaţi. Încercam să încălzim atmosfera. Încă nu ne aşezasem la masă. Doamnele, atente, se jucau cu copiii noştri. Şi atunci, măi frate, s-a întâmplat ceva cu totul neprevăzut. Aşa, din senin, băiatul meu cel mare se apucă s-o întrebe pe nevasta regizorului, fosta dansatoare:

— Tanti, dumneavoastră faceţi striptease?

De parcă l-aş fi învăţat anume. Femeia, care dorea să-i fie dat uitării trecutul ei, s-a simţit extrem de prost

Am intervenit imediat, zâmbind:

— Ştiţi… a citit azi prin ziare.

Atunci fetiţa se amestecă:

— Când voi fi mare şi eu am să fac striptease, tanti…

Băiatul cel mic:

— N-ai să faci! a strigat.

— De ce? Am să fac, ai să vezi…

— Bunica mi-a zis că doar femeile stricate fac striptease… – şi a cerut confirmarea tot de la femeia aceea: Nu-i aşa, tanti?

Să-i ia dracu’ pe copiii ăştia… Băieţaşul cel mare, reproşându-mi:

— Bine, tată, dar tu nu ne-ai spus de ce se dezbracă ele…

Interveni directorul general pentru a salva situaţia:

— Puiule, asta e o artă, da… o artă… Femeile frumoase se dezbracă, iar ceilalţi le privesc şi le admiră.

— Aaa, va să zică nu e ceva ruşinos?

Soţia directorului general, fiind geloasă pe fosta dansatoare, aruncă o piatră:

— Bineînţeles că e o artă, puiule, există specialiste ale acestei arte, nu orice femeie se dezbracă…

Acum încearcă tu de curăţă griul de neghină!

Ce să mai întind vorba, domnul meu, am răsucit cuvintele cât m-am priceput, iar soţia mea a condus copiii degrabă în camera lor, după care am început să discutăm despre film.

Nu peste mult timp apare fetiţa alergând cu un ziar în mână înspre soţia inginerului, artista de cinema.

— Ce-i aia damă de consumaţie?

Femeia se înroşi din cap până-n picioare.

Băiatul, perseverent:

— Eu am citit într-un ziar biografia unei dame de consumaţie… Ştiu eu ce-nseamnă…

— Fugi de-aici… Nu pricep eu, şi-ai priceput tu! l-a

repezit fetiţa. Tată, ce-nseamnă damă de consumaţie?

Îţi dai seama în ce stare jalnică mă aflam…

— Există unele fete… cu ele se fac… adică… sunt consumate… Adică, ştii, există dactilografe, secretare… Muncesc şi ele… se consumă…

— Bine, atunci… cât trebuie să mai învăţ până să ajung şi eu… de consumaţie?

Pe când eu explicam, băiatul meu mă întrerupse cu o altă chestiune:

— Ce-i aia „situaţie necorespunzătoare11?

Îţi aminteşti, soţia directorului general făcuse adineauri aluzie la dansatoare. Acum fosta dansatoare i-o arătă piciului pe aceasta:

— Puiule, întreab-o pe tanti!

Se crease o atmosferă de gheaţă… Aşa-s copiii ăştia: când îţi intră un musafir în casă, atunci vor să le arate tot ce ştiu. Soţia mea încerca să risipească animozităţile stârnite:

— Vă rog să poftiţi la masă – a zis.

— Ştiu eu… Cum vreţi… parcă e devreme încă…

Maică-mea a dus copiii în camera de-alături. Dintr-acolo se auzeau mereu zgomote. Cum încercam noi, aşa, s-o mai dregem puţin cu musafirii, hop şi băiatul meu cu un ziar în mână, întrebând de data aceasta pe nevasta regizorului, ca şi cum l-am fi învăţat noi:

— Tanti, ce e aia casă de toleranţă? Uite, aici e şi o poză.

L-am chemat imediat lângă mine.

— Vino aici, vino că-ţi explic eu… Casă de toleranţă…

Pentru a salva situaţia, m-am adresat ca speţilor:

— Copil, ce să-i faci, e curios! întreabă şi el tot ce vede, tot ce citeşte prin ziare.

— Haide, tăticule… haide, tăticule, spune-mi…

— Casa de tolerantă e o casă ca oricare alta, numai că în ea se tolerează…

— Aha! Şi a noastră tot casă de tolerantă e?

— Nu, a noastră e o casă particulară.

— N-am înţeles cum vine asta, casă de toleranţă şi

casă particulară…

— Lasă că-ţi povestesc mâine, treci acum la fraţii tăi.

— Ce fac în casa de toleranţă, tată?

— Ce să facă, vin oameni, mai stau, mai se culcă… O casă, ce să fie, asta e!

De data asta apăru fetiţa cu ziarul în mână şi se duse în braţele artistei:

— Tanti, uite, făta asta zice că…

— Care fată?

Atunci a citit numele unei artiste renumite de cinema.

— Uite, ea zice că „drumul gloriei trece prin patul regizorului”…

Soţia regizorului aprobă, cu toată gelozia ei:

— Desigur, desigur… aşa e… trece prin patul regizorului…

— De ce trece prin patul regizorului, tată?

— Fetiţa mea, tu nu te culci uneori cu mămica?

— Da’ ce, artista de cinema n-are patul ei, de ce să se urce în patiâl regizorului?

— Are, fetiţa mea, are… Da, dar… uite aşa… Câteodată întârzie sau se îmbolnăveşte…

— Deci se culcă împreună…

— Şi de ce să nu se culce, ce e rău în asta?

— Îi e frig, de-aia?

— Da, da, îi e frig…

Soţia inginerului se ridică brusc în picioare şi, neagră de furie, spuse:

— Cred că-i de-acum timpul să plecăm…

— Cum aşa? Nici nu ne gândim! Dar cu masa cum rămâne?

Atunci soţia regizorului:

— Doamna s-a simţit jignită…

— De ce eu, mai degrabă dumneata, când piciul te-a întrebat ce-i aia casă de toleranţă, de ce te-ai înroşit la faţă?

Şi soţia directorului general devenise nerăbdătoare:

— Să plecăm şi noi!

— Doamnă, vă rog… mii de scuze… poate că copiii… ştiţi…

Orice-am făcut, orice-am spus, în câteva minute casa s-a golit de musafiri. Bineînţeles, planul cu filmul nostru a eşuat, iar cei trei prieteni au plecat supăraţi pe mine, şi între ei.

Soţia mea, ca să se răzbune, s-a apucat să bată copiii. Doar cu greu am izbutit s-o mai potolesc. Bătaia face mai rău. Din ziua aia am interzis ziarele în casa mea. Eu le citesc pe la birou. Uneori le aduc pe ascuns şi acasă, iar soţia mea le citeşte seara, înainte de culcare… Aşa că, domnul meu, în casa asta s-a zis cu ziarele!

DISTRACŢIA DE DUMINICĂ

Fiind ocupat până peste cap cu treburile, multă vreme nu le-am putut face vizita promisă. Şi mi-era penibil. De altfel, mie îmi plăcea de Yalcin. Şi soţia lui era o fată de treabă, drăguţă, agreabilă. Şi aproape că trecuse un an de când se căsătoriseră. Mă chemaseră să trec pe la ei de mai multe ori. Însă, furat de treburi, absorbit de probleme, nu m-am putut duce, deşi toate acestea nu erau, la urma urmelor, decât simple pretexte…

Exista la mijloc un alt motiv, şi anume cel adevărat: nu puteam merge pe la ei din lipsă de bani. E şi firesc că omul nu se poate duce cu mâna goală la prietenul său care a întemeiat un cămin.

Să-i ia dracu' de bani, dar tare greu îi mai vine omului când nu-i are! Şi câte există pe lumea asta; lămpi, una mai frumoasă ca alta, bibelouri… Şi dacă există de toate, dar prin buzunare suflă vântul?!

Ultima oară când l-am văzut pe Yalcin, acesta m-a dojenit:

— Vin duminica asta negreşit – i-am zis…

Oricât m-am străduit, oricât m-am dat peste cap, dar tot nu i-am putut cumpăra un cadou, cât de mic. Am căutat prin casă, prin toate cotloanele, poate găsesc ceva. În afară de ziare vechi şi hârtii fără importantă, o mulţime de lucruri nefolositoare…

Neavând încotro, m-am dus, aşa, cu mâna goală. Cei

din tagma mea dacă se căsătoresc au parte de una din acele case din care se aude absolut totul. Iar eu picasem la ţanc, tocmai când se certau. Neştiind ce să mă fac, m-am oprit în faţa uşii înainte de a apăsa pe butonul soneriei. Vocea soţiei lui răzbătea până în stradă:

— Ne-am închis în casa asta... Se poate aşa ceva! De şapte luni n-am ieşit nicăieri! Se auzea apoi, cam timidă, vocea lui Yalcin, care încerca s-o calmeze:

— De ce te enervezi, draga mea? Tu cunoşteai dinainte situaţia noastră... De ce te superi acum?

— Vai de noi, Yalcin... îi tot dai într-una cu situaţia asta a noastră. Ce adică, n-am putea ieşi şi noi, măcar o dată pe săptămână, la vreun cinema?

— Crezi că-i chiar atât de uşor să te duci la un cinema, draga mea? Cum ajungi acolo? Doar nu poţi merge pe jos! Ştii doar c-au desfiinţat tramvaiele. În autobuze e moarte de om. Dacă luăm un taxi, apoi să ne ferească Dumnezeu cu atâta drum...

— Când e vorba să-mi faci mie o plăcere, nu-i cu putinţă... Dar tu ţii socoteala ţigărilor pe care le fumezi? Zilnic câte două pachete de „Celincik” înseamnă cam 30 – 40 de lire pe lună. Ceea... sunt întemniţată în casa asta, Yalcin? Cel puţin s-o ştiu şi eu! Tot aşa, simt c-am să plesnesc. Mi-a ajuns cuţitul la os, nu mai pot!

În acel moment am apăsat pe sonerie, înainte ca cearta să se transforme, mai ştii, în altceva...

Cei doi soţi, când mă văzură, se schimbară la faţă. Încercară să râdă, dar nu izbutiră să scoată decât câte un chiot fals, penibil.

Ca să le destind cutele aspre de pe feţe, am început să le povestesc, nitam-nisam, întâmplări comice, am inventat niscaiva glume. Şi aşa trecu prima jumătate de oră...

— Haideţi, copii – le-am zis – să vă scot puţin la plimbare. Ce, voi şi duminica staţi închişi în casă? Haide, îmbrăcaţi-vă, faceţi-vă gigea!

Soţia lui Yalcin nu mai putea de bucurie. Yalcin îmi suflă la ureche:

— Mai încet, măi frăţioare, că mă bagi la cheltuială... Mai bine stăm acasă şi mai vorbim puţin.

— Lasă prostiile, haide să ne distrăm!

Ai să vezi că nu ne înecăm noi fără bani...

Am ieşit pe stradă. Yalcin, vădit îngrijorat:

— Unde mergem, omule?

— O să vedeţi...

Soţia lui, curioasă:

— La cinema?

— Oricând puteţi merge la cinema ori la teatru...

...Mergând aşa, pe jos, fără nicio grabă, am ajuns la Sişli. Iscodeam cu privirile ferestrele blocurilor. Soţia lui Yalcin, nerăbdătoare, mă tot întreba:

— Unde mergem, dragă? Ne-ai făcut curioşi!

În sfârşit, la intrarea unui bloc am găsit ce căutam: un anunţ – „De închiriat apartamente”.

— Nu mi-a plăcut deloc casa în care locuiţi – le-am zis. Nu degeaba spuneau strămoşii că „Unde nu intră soarele, intră doctorul”. Se poate să staţi într-o casă insalubră, la subsol? Pe la voi nu pătrunde nici soarele, nici aerul...

M-au privit miraţi.

— Hai să vedem aici, poate găsim un apartament mai ca lumea... pentru voi – am continuat.

Yalcin mă trase de braţ:

— Ce faci, măi, frate? Abia de ne tragem sufletul cu chiria casei unde locuim...

Soţia lui, neliniştită, la rândul ei:

— Dar noi suntem mulţumiţi cu casa noastră...

— Nu întindeţi vorba, haideţi cu mine! le-am zis.

Am intrat în bloc. Pe când sunam la portar, i-am sfătuit prieteneşte:

— Voi nu vă amestecaţi în vorbă. Eu am cuvântul!

Către portar:

— Stimabile, în legătură cu anunţul... Doresc să văd apartamentul.

— Să vi-l arăt, domnul meu.

— Unde-i proprietarul?

— Aici, stă la etajul al III-lea.

— Anunţă-l c-au venit chiriaşi.

Fiind duminică dimineaţă, eram convins că proprietarul se află acasă. Apăru servitoarea. Portarul o luă în primire:

— A venit cineva pentru apartament, anunţă-l pe domnul!

Servitoarea ne aduse răspunsul proprietarului:

— Să vă arate mai întâi portarul… Dacă vă place, atunci stă de vorbă.

— Nu, aşa nu discutăm – am zis. Poate că avem ceva de întrebat.

După două minute apăru şi proprietarul.

Blocul avea şapte etaje şi fiecare etaj, două apartamente, aşa că vă puteţi face o impresie cam cum ar arăta la chip acest om şi cam ce fel de inimă avea el. Mai întâi, în canatul uşii îi apăru burta, mare cât un butoi. Şnurul halatului de casă i se încheia pe burta imensă printr-un nod gigantic. Aşa că noi, aşteptându-l pe proprietarul casei, ne-am trezit în faţă mai întâi cu acest nod uriaş, fixat deasupra burţii.

După ce-şi făcu loc cu greu, prin uşă, însuşi posesorul burţii, l-am luat imediat de braţ şi-am început:

— Tare înguste se mai fac în zilele de azi uşile apartamentelor!

Rotofeiul nu răspunse şi-şi curăţă gâtul printr-o tuse prelungă de bogătaş. Tocmai atunci i-am privit pe Yalcin şi pe soţia sa: am avut impresia că se micşoraseră, pur şi simplu, în faţa imensităţii blocului şi a burţii proprietarului. Încercau să-şi ascundă capetele trăgându-şi –, le între umeri. Intimidaţi, mai cu seamă de tuşea cea prelungă, s-au pitit speriaţi îndărătul meu.

Dar mai puteam oare să mă opresc? Aşa c-am trântit şi eu o tuse şi mai şi decât a rotofeiului. Nu de alta, dar din precauţie: să nu-şi dea seama el cam ce hram purtăm noi, să nu priceapă că suntem din neamul lui traistă-n băţ.

Yalcin mă trase de poalele hainei:

— Văleu, frate…

Am întors capul:

— De ce te vaiţi?… Tuse la tuse trage…

Pesemne că şi eu tuşisem teribil, deoarece proprietarul deveni mai atent.

— Scuzaţi-mă, sunt în „neglijeu”…

Eu, trântind încă o tuse d-alea zdravene:

— Mă rog, nu-i nimic… să vedem cum e cu etajul închiriat… N-avea rost să mă încurc în vorbă cu portarul pentru asemenea treburi serioase. Am vrut să obţinem informaţii direct de la sursă.

Individul, de fiecare dată înainte de a-şi începe vorba, tuşea.

— Ohoo… mă scuzaţi… Vă stau la dispoziţie, domnule.

Apoi, deodată, mai trase o tuse şi întrebă respectuos:

— Câte camere vă trebuie?

La rândul meu, drept răspuns, l-am onorat cu o tuse ce-a făcut-o pe servitoare să fugă în casă.

— Cel puţin şase camere, dacă saloanele sunt mari…

L-am căutat cu privirea pe Yalcin, dar ia-l de unde nu-i. Se tot ascundea îndărătul meu, micşorându-se întruna. Fără să stau mult pe gânduri, l-am consultat pe Yalcin:

— Îţi ajung şase camere?

— Cred că-mi ajung… şi-a oftat. Dar ce mai oftat a scos, de parcă chiar atunci şi-ar fi dat obştescul sfârşit.

Portarul deschise uşa unui apartament. Cum am păşit înăuntru, am şi observat:

— Antreul e prea mic. Nu-i aşa, Yalcin?

— Mic e puţin spus… Aici nu se poate respira…

L-am privit în ochi, şi el pricepuse figura. Antreul cu pricina era de două ori cât toată casa lui Yalcin. Iar parchetul – oglindă, nu alta.

— Şi plafonul e prea jos, domnul meu – am remarcat. Yalcin mă completă:

— Hm, dar la primul pas mai acătării rişti să-ţi spargi capul de tavan… Proprietarul nu spunea nici piş. Ne-am plimbat prin mai multe camere, mari, luminoase.

— Şi ce camere înguste…

— Întocmai, frate…

Culmea, şi soţia lui Yalcin se amestecă în vorbă:

— Mobila noastră nu încape aici nici în ruptul capului… „Bravo, fetiţo!” mi-am zis.

— Aaal. Ce bucătărie întunecoasă! Omul mai tuşi, şi apoi:

— Nuuu… Bucătăria e chiar foarte luminoasă. Priviţi, aveţi doar numai ferestre de jur-împrejur.

După introducere – o tuse înfricoşătoare – l-am contrazis:

— Mie-mi spuneţi? Dar e irâtuneric! Care măgar de arhitect a plasat-o la vest? Bucătăria, în mod obligatoriu, trebuie să fie situată la est. De aceea, pe aici e întuneric…

Grăsunul:

— Eu am făcut planul casei. Soţia lui Yalcin:

— Nici dacă mă omorâţi nu mă mut într-o casă în care bucătăria e orientată spre vest!

— Domnule, ăsta e salonul, după cum îl denumiţi dumneavoastră?

— Da.

— Vai, dragă domnule, dar cum se poate spune că e salon din moment ce este vorba doar de o biată trecere!

— Priveşte mai bine aici, domnule, nu mi-au plăcut caloriferele şi am pus aceste radiatoare de o formă originală.

Proprietarul vorbea acum fără să mai tuşească.

— Adevărul e, domnule, că nu se găsesc instalaţii ca lumea. Astea sunt cele mai bune pe piaţă.

— Ce producţie?

— Yunkers…

— Aaa… Cele mai ieftine.

— Un singur W.C?

— Nu, două… Unul la baie, celălalt, alături. Soţia lui Yalcin, isteaţă:

— Doar două W.C.-un? Nu ne-ajung… Proprietarul, mirat:

— Sunteţi mai multe persoane?

— Nuuu…

Interveni şi portarul:

— Dar cum ieşiţi din bloc, în stânga, există un W.C. public. În faţa ferestrelor se întindea un splendid peisaj al Mării Marmara, ce se derula până-n partea cealaltă a Bosforului, la Camlica. Yalcin, aparent enervat:

— Şi nu există măcar vreun peisaj! Omul încercă să se opună:

— Marmara… Bosforul…

— Se vede Okmeydani? Nu! Atunci nu e peisaj!

— Asta e baia?

— Da… e îngropată.

— Igrasioasă…

— Şi mică…

— Şi întunecoasă…

— Şi-apoi, domnule, cum de-aţi putut face unul dintre closete cu faţa spre crivăţ?

— Crivăţ?

— Da, da… Iarna, când suflă crivăţul, să te ferească Dumnezeu, răceşti imediat!

— Nu-mi place nici tapetul.

— Da… un roz ţipător.

— Ţipător?! E roz ţigănesc toată ziua.

Yalcin şi soţia sa discutau acum despre aşezarea mobilelor.

— Aici ar merge dormitorul.

— Dar nu încape covorul. Trebuie să-l ţinem strâns într-o parte.

— Aici să facem salonul pentru oaspeţi.

— Bufetul ar veni aici… vitrina acolo…

L-am întrebat pe proprietar:

— Ce chirie doriţi?

— 800 de lire, domnul meu.

— Merge… e chiar ieftin, zău.

Yalcin, luându-se după mine:

— Cu chiria ne-am împăca. Modestă… ca şi casa.

Soţia lui:

— Îhî, ieftină…

— Ei, ce părere aveţi, copii, de dragul chiriei să

închiriem etajul?

— Să-l închiriem… ce să facem? Merge! Proprietarul, bucuros că a găsit clienţi cu biştari:

— Poftiţi puţin pe la mine, să mai stăm de vorbă.

— N-am vrea să vă deranjăm.

— Vai de mine… Nici nu încape discuţie! Am intrat în apartamentul proprietarului. I-am zis:

— Pe cuvânt că închiriaţi foarte ieftin…

— Ce să fac, am avut şi dintre aceia care-mi oferă 1.000 de lire, dar n-am încredere. Mai bine mă lipsesc de două sutare, dar să am de-a face cu oameni de onoare.

A

— Cred că v-aţi dat seama… În privinţa cinstei nu încape discuţie.

Cum vorbeam noi aşa, hop că-şi face apariţia în încăpere o tinerică de vreo 25 de ani, frumoasă foc. Şi cum ne strângeam noi mâinile, afectuoşi, am profitat de situaţie şi am ciupit-o puţin de obraz pe frumoasa nou-venită şi eram chiar gata-gata s-o sărut dacă, nu ştiu de ce, nu m-aş fi abţinut în ultima clipă. Prefăcându-mă că am de-a face cu o fetiţă, am spus:

— Să nu fie de deochi, dar frumoasă mai e şi fata asta a dumitale…

Grăsanul se înroşi până în vârful urechilor şi-mi răspunse:

— E soţia mea.

Am ciupit-o încă o dată de obraz şi-am adăugat, făcând pe prostul:

— Dumnezeu să v-o dăruiască, dar tare frumuşică mai e! Ptiu! Rotofeiul, nemaiştiind ce să creadă, mă privi ca un bou. Făcu un semn servitorului, care ne aduse imediat lichior de mentă şi fondante. Am luat două fondante din bombonieră. L-am invitat şi pe Yalcin. Acesta luase mai multe fondante în mână. Tipul:

— Bineînţeles, bani peşin pentru un an.

— Hm, un an, poate fi şi trei din partea noastră…

— Cât ar face? Va să zică, 800 de lire pe lună înseamnă 9 600 pe an şi 28.000 – 30.000 de lire pentru 3

ani... Merge, o bagatelă!

Yalcin:

— Un fleac... Soţia lui:

— Nici măcar...

Veni şi rândul proprietarului să ne pună întrebări:

— Câte persoane sunteţi?

— Ei, soţ şi soţie, o pereche – l-am înfruntat. Pe mine nu mă socoti, că nu sunt amestecat în afacere. Deci două persoane.

Tipul:

— Perfect... ceva copii?

— Ferească...

— Ştiţi, la început, unii spun că n-au copii, dar cum se mută în casă apar cu o adevărată grădiniţă. Şi casa se transformă în grajd.

— Noi n-avem copii. De altfel, între noi fie vorba, doamna nici nu-i poate face.

— Perfect... perfect!

— Iar dacă e să ne referim la soţ, apoi el a avut boală, mă scuzaţi de intimitate, şi nu mai poate nici el...

— Perfect... perfect! Deci nu mai au pe nimeni?

— Pe nimeni, domnul meu. Eu l-am crescut pe băiatul ăsta de când avea un an. L-am luat de la un cămin de copii orfani.

— Perfect... perfect!

— Şi pe fata asta am adunat-o dintr-un şanţ, de pe lângă o moschee... să fi avut pe atunci cam o săptămână... Aşa că nici ea n-are pe nimeni.

— Perfect... perfect... Apoi îi ordonă servitoarei:

— Adu cafele!

Am intervenit imediat:

— Lăsaţi, domnule, nu vă deranjaţi... n-are rost!

— De ce, domnule? O cafeluţă nu strică...

— Mersi... dar încă n-am luat masa, şi nu merită să ne stricăm apetitul.

— Aaa... asta e! Pardon! Vă rog să-mi faceţi plăcerea de a lua masa împreună cu mine.

— Acceptăm, stimate domn, însă cu o condiţie. Să fiţi

şi dumneavoastră oaspetele nostru la masă într-o altă zi.

— Cu plăcere... Să m-anunţaţi... Iar acum simţiţi-vă ca la dumneavoastră acasă...

Am devorat mâncăruri alese, după care am sorbit cafele. Grăsunul, în tot timpul, făcea investigaţii. La un moment dat îl întreba pe Yalcin:

— Domnule, vă rog să mă scuzaţi, cu ce vă ocupaţi?

— Eu?... Ştiţi...

Am intervenit pe loc:

— Ce mai, treburile-i merg strună. Chiar dacă din când în când mai intră câte puţin la „mititica”...

Proprietarul se încruntă:

— Nu cumva e ziarist?

— Nuuu... n-are nicio legătură!

— Nu cumva e vorba de politică...

— Nuuu... Natura afacerilor lui...

— Aha, am înţeles. Comerţ. Nu cumva... bursa neagră?

— Ei, pe-aproape...

— Oh, oh... mă bucur! Asupra casei suntem înţeleşi?

— Ce mai! E clar! Să trecem la contract. Îl facem imediat.

Cum am pomenit de contract, Yalcin şi soţia sa au început să se agite. Grăsunul avea gata formularele. Începu să le completeze. L-am oprit în momentul când trecea cuvântul „locuinţă” în dreptul întrebării: În ce scop va fi folosită casa”.

— Staţi puţin – i-am zis – dar noi nu o vom folosi ca locuinţă. Am impresia că m-aţi înţeles greşit.

— Da? Atunci să trecem casă de comerţ, birou, oficiu?

— Nu, domnule, să scriem exact şi anume casă de profituri. Omul se opri puţin şi continuă, nedumerit:

— N-am înţeles, dragă domnule.

— O să înjghebăm pe-aici o casă de profituri.

— Mă rog...

— Ce să mă rogi, că asta e! Ca să-ţi putem oferi dumitale 30.000 de lire, ce ne rămâne de făcut altceva

decât să deschidem o casă de tolerantă? Altfel, de unde bani pentru o chirie de 30.000 de lire? Dacă vă convine…

— Asta nu pot face – spuse rotofeiul, cu glas tremurat.

Ce să regretelichiorul, masa, cafeaua, faptul că-i ciupisem nevasta de obraz?

— Atunci… bună ziua, domnule!

— Bună ziua…

Şi trăsni o tuse pe cinste. Şi eu i-am răspuns.

Când ieşeam din bloc, portarul mă întrebă:

— Aţi închiriat etajul, domnule?

— I-am spus adevărul, că vom deschide o casă de tolerantă, şi nu ne-a închiriat.

— Sigur că n-o să vă închirieze.

— De ce? E aşa de cinstit?

— Nuuu… Nu de-aia. La etajul al III-lea se află o asemenea casă… Cum o să permită concurenta chiar la el în bloc…

Pe drum, Yalcin şi nevastă-sa râdeau de se prăpădeau.

Yalcin:

— Măi frate, dar în viaţa mea nu m-am distrat atât de bine!

Soţia lui, abia stăpânindu-şi hohotul de râs:

— Câte parale mai poate face o comedie ori un film…

— Ehei, fiecare să se distreze cât îl ţine punga, fraţilor!

Acum Yalcin şi soţia sa, ori de câte ori se plictisesc, ies să închirieze un apartament. Şi, pe deasupra, împreună cu prieteni, cu cunoscuţi. Dacă sunt mai mulţi, are mai mult haz, zic ei…

NOROACE

Trecuse pe la mai toate birourile de plasare a braţelor de muncă. Cum vedea un anunţ prin vreun ziar că e vreun post liber şi că se caută fie un funcţionar, fie un muncitor, hop şi el acolo.

— Lăsaţi adresa dumneavoastră şi vă anunţăm noi – obişnuiau să-i spună, după ce-i notau adresa pe calendarul

de pe birou, ceea ce însemna că nu mai exista nicio speranţă.

În fiecare seară când se întorcea, cum trecea pragul casei, nevasta îl şi lua în primire:

— Ai găsit de lucru?

Parc-ar fi fost mai uşor să găseşti niscaiva bani pe stradă decât să capeţi unserviciu. Soţia, nerăbdătoare, îl apostrofa:

— În viaţa mea n-am mai văzut un om atât de incapabil ca tine…

După această introducere urma artileria grea. Bietul om încerca să se apere:

— Am întâlnit un prieten care mi-a promis ceva. „Vino mâine, aranjăm într-un fel”, mi-a zis.

— Ce-o să aranjeze?

— Ceva pentru mine.

— Ce anume?

— O ocupaţie grozavă, ceva splendid!

— Bi, bine, spune-mi o dată despre ce e vorba!

— Mda… Am să dau din picioare şezând.

— Cum vine asta, să dai din picioare şezând? Nu înţeleg…

— Ba se poate… Am să lucrez la o maşină de cusut, apăsând pedala cu piciorul.

— Şi cât o să-ţi dea?

— 300…

Ore întregi durau întrebările ce-i produceau sânge rău.

A doua seară o lua de la început:

— Ei, ai început lucrul? îl întreba nevasta.

— M-am prezentat, m-am prezentat. Dar ca un făcut… I-a murit soţia, aşa că n-a mai venit. Mi-a trimis vorbă să ne întâlnim miercuri.

Şi venea miercurea, venea joia, şi tot aşa, minciunile nu se mai terminau. Până când, într-o seară, femeia i-a spus verde-n fată =

— Puturosule! Te-ai obişnuit să leneveşti!

Începând de mâine, să nu te mai prind pe-acasă dacă

nu pui şi tu mâna pe-o slujbă…

Şi în ziua aceea a umblat năuc prin cinci-şase locuri, pe unde şi-a lăsat şi adresa, pentru orice eventualitate. Întors, seara, acasă, s-a trezit cu uşa ferecată. Atunci a avut o idee.

— Nevastă, în sfârşit, ne-a ajutat Alah…

Bucură-te, am găsit de lucru! De azi chiar am început munca.

După care, imediat, s-a deschis uşa. Povesti soţiei sale cu lux de amănunte despre noua sa slujbă, încât la un moment dat crezu şi el.

Soţia, grijulie de astă dată:

— Culcă-te devreme, bărbatele, nu care cumva să-mi întârzii dimineaţa la lucru – i-a zis.

Dis-de-dimineaţă şi-a petrecut soţul o bună bucată de drum. Omul nostru s-a tot învârtit pe străzi, prin parcuri… A căutat peste tot, în speranţa că va găsi de lucru. Seara, când s-a întors acasă, a ţipat la nevastă-sa, ca toţi bărbaţii care muncesc.

Viaţa asta fericită a durat vreo 25 de zile.

Cu cât se apropia însă ziua salariului, cu atât bietul om devenea mai nervos şi-l treceau tot mai des sudorile. Apucase să spună că va primi 300 de lire. Iar nevastă-sa îl bătea la cap în fiecare noapte cu socotelile ei, cum anume va cheltui banii aduşi acasă.

Până când o îndemnă să-l slăbească:

— Mai bine ia-ţi şi tu copiii şi du-te la maică-ta. Te întorci la întâi, când iau salariul!

Femeia, supusă, îşi luă copiii şi se duse la casa bătrânilor. Cât îl priveşte pe omul nostru, el era hotărât: va fura. Fixase şi apartamentul pe care să-l spargă la miezul nopţii.

Era ultima noapte a lunii… începuse să se plimbe tiptil împrejurul casei vizate. După un timp se stinse şi lumina de la etajul al II-lea, unde voia el să se strecoare. Peste puţin, ca un făcut, toţi locatarii etajului ieşiră pe stradă: unii se duceau la cinema, alţii în vizită, pe la vreun vecin. Aşa că avea noroc.

Putea intra în casă fără nicio teamă. Se strecură în spatele casei. Nu era nimeni. Sări gardul grădinii. Apoi, sprijinindu-se de grilajul de la fereastră, încălecă burlanul. N-a fost greu să ajungă până la balcon. Ce noroc! Uşa balconului era întredeschisă. Pătrunzând înăuntru, căpătă mai mult curaj. Aprinse lumina. Nu-i venea să creadă că hoţia este o îndeletnicire atât de uşoară. Privi prin încăpere: nu exista ceva care să nu merite să fie furat. În vitrină erau aranjate mai multe ceşti aurite. Puse mâna pe haina ce atârna în cuier. Când deschise portmoneul voluminos, aflat în buzunarul hainei, rămase uimit: un teanc gros de bancnote a 100 de lire… Trase sertarul din scrinul aflat în dormitor: pachete întregi de lire noi-nouţe, ieşite parcă atunci din tiparniţă.

Oriîncotro îşi întorcea capul, alţi bani. Luă din portmoneu numai 300 de lire. Se aşeză la masă şi scrise un bilet:

„Stimate domn.

Am pătruns în casa dumneavoastră ca să fur 300 de lire, de care aveam mare nevoie. Credeţi-mă, când voi avea banii, am să vi-i restitui.

Cu stimă”.

Lăsă bileţelul şi ieşi tiptil, exact la fel cum intrase.

Scăpase deci, încă o lună, de gura nevestei. În sfârşit, după atâta amar de vreme, avea să doarmă şi el o noapte liniştit.

Ajuns în faţa casei, văzu fereastra luminată. îi sosise soţia. Aşa că-i va arunca în faţă cele trei sutare, după care va ţipa niţeluş la ea, ca să se ştie bine cine e bărbat în casă…

Când a potrivit cheia în broască, a simţit două revolvere în piept:

— Mâinile sus!

Unul dintre indivizii cu revolver:

— Neruşinatule! Omul trebuie să mai aibă câte ceva prin casă… cât de cât, puţin obraz în faţa hoţului care-l vizitează într-o zi! De două ore cotrobăim peste tot şi nu găsim nimic, nici măcar de leac…

Apoi l-au percheziţionat până la piele şi i-au luat cele trei hârtii nou-nouţe.

Omul nostru şi-a bătut capul până dimineaţa ce minciună să mai trântească nevesti-sii. Dis-de-dimineaţă auzi bătăi în uşă. Era, pesemne, soţia lui. Deschise, tremurând. Dar, surprins, descoperi în faţa sa pe cei doi hoţi, cu cătuşe la mâini, flancaţi de doi poliţişti. Deci hoţii fuseseră prinşi.

Unul dintre poliţişti, arătându-i cele trei sutare, îl întrebă:

— Ai dumneavoastră sunt banii ăştia?

Se făcu mic. Doar şi el îi furase de la altul. Era să zică: „Nu sunt ai mei”, dorind ca cel puţin să-i scape pe cei doi nenorociţi. Dar poliţistul i-o luă înainte:

— Indivizii ăştia au mărturisit că au intrat astă-noapte în casa dumneavoastră şi v-au jefuit de aceşti bani.

Deci soarta ţinea cu tot dinadinsul ca cele 300 de lire să-i revină lui. Şi, mai ales, ce noroc avea soţia lui!

— Da, sunt ai mei – a zis.

Atunci, poliţistul:

— Dar dumneavoastră de unde i-aţi luat?

Omul nostru se îngălbeni. Aflaseră oare că şi el îi furase?

— De ce mă întrebaţi?

Poliţistul:

— Sunt falşi, de-aia!…

Omul se clătină.

Poliţistul:

— Mergeţi cu noi la secţie…

SOŢUL LUI AYTEN

Dragii mei părinţi, ştiu că moartea mea va însemna pentru voi o veste năprasnică şi dureroasă, dar n-am găsit nicio altă scăpare.

Pentru că viaţa mi-a devenit un calvar, iar fiecare zi mă strivea tot mai greu sub necazuri şi supărări.

Dragii mei, vă rog să-l iertaţi pe fiul vostru nefericit care v-a pricinuit o asemenea durere greu de suportat. În această clipă îmi iau rămas bun de la voi şi de la unicul

meu fiu şi vă rog să-i predaţi această scrisoare după ce va creşte mare şi va termina liceul.

Aduc la cunoştinţă procurorului, poliţiei şi organelor respective care vor întreprinde cercetări după sinuciderea mea că această scrisoare pe care am redactat-o şi am semnat-o cu propria mea mână are rostul de a fi o dovadă că nimeni nu este răspunzător, în mod direct, de moartea mea.

Doresc să fiu bine înţeles. Eu nu am hotărât să mă sinucid într-un moment de delir, în urma unei crize de nebunie sau fiind suferind de nervi.

Cred, de asemenea, că nu există în viaţa mea vreo pată sau vreun act dezonorant care să mă determine spre supremul act.

După cum se vede clar şi din această scrisoare, chiar şi acum, cu o jumătate de oră înainte de sinucidere, gândesc normal şi limpede şi-mi dau seama de ce se petrece cu mine.

Mai întâi am vrut să las în urma mea un bileţel cu două rânduri în locul unei scrisori lungi. Am vrut chiar să nu las nimic scris.

M-am temut însă că fiecare va comenta după propriul plac sinuciderea mea şi va inventa câte-o cauză. Pentru a curma zvonurile, pentru a explica cât de îndreptăţit este gestul de a-mi curma firul vieţii şi pentru a mă apăra în faţa familiei mele, am simţit nevoia de a întocmi această lungă scrisoare.

Nutresc convingerea că orice om cinstit ar fi procedat la fel în locul meu.

Presimt că dacă voi povesti toate evenimentele, aşa cum s-au întâmplat ele şi care m-au determinat să-mi doresc acest sfârşit tragic, voi fi înţeles şi poate că-mi veţi acorda dreptate.

La câteva săptămâni după absolvirea Facultăţii de medicină mă pregăteam asiduu pentru specializare. Cam pe atunci am cunoscut-o pe Ayten, pe când mă aflam în vizită la un amic. Fata mi-a plăcut chiar din prima clipă. După o discuţie mai apropiată mi-am dat seama că nu-i

eram indiferent.

Prietenia noastră a continuat. Evident, această prietenie nu poate fi socotită încă o dragoste. Amândoi – şi eu, şi fata – nu ştiu de ce, n-aveam curajul să dezvăluim faptul că ne iubeam.

Odată cu scurgerea timpului, prietenia noastră a devenit mai profundă. Într-o noapte de vară, pe când ne plimbam pe malul mării, la Büyükdere, am întrebat-o pe Ayten dacă iubeşte vreun bărbat şi dacă e logodită sau nu. A zâmbit ştrengăreşte:

— Aşteptam mai de mult întrebarea asta – mi-a zis.

— De ce?

— Pentru că ori de câte ori mă împrietenesc cu un bărbat îmi pune această întrebare.

— E foarte normal, Ayten.

După ce ne-am plimbat mai multă vreme fără să vorbim, mi-a răspuns la întrebare:

— Nu, nu sunt logodită şi nu iubesc un alt bărbat…

Toată noaptea m-am frământat: de ce Ayten s-a simţit ofensată de întrebarea mea.

Poate că sensibilitatea ei provenea din aceea că ea mai fusese logodită şi rupsese logodna de mai multe ori şi poate întrebarea mea i s-o fi părut nelalocul ei, socotind pesemne că-i cunosc biografia. Mie însă nu-mi păsa că fusese logodită şi rupsese logodna, nici chiar dac-aş fi aflat că era văduvă nu după unul, ci după mai mulţi bărbaţi.

Aşa că nu am mai revenit asupra acestei teme. Şi prietenia noastră continuă să înflorească. Odată ne-am strâns mai multe perechi în casa unui prieten.

Mă simţeam foarte bine, o euforie dulce, provocată de băuturi pusese stăpânire pe mine. Şi Ayten era veselă. Dansam. Deodată am întrebat:

— Ayten, vrei să te măriţi cu mine?

Zâmbetul îi îngheţă pe buze, se-nroşi toată.

Mă privi drept în ochi.

— Dar eu n-am zis nimic necuviincios…

Dacă vrei… poţi să mă refuzi… E vorba de ceea ce simţi…

Am ieşit pe terasă.

— De ce te-ai supărat pe mine? am întrebat-o din nou.

— Tu-mi cunoşti familia? s-a interesat.

— Nu…

— Ştii cine e tatăl meu?

— De unde să ştiu?!

Părea contrariată de răspunsurile mele.

— Vorbeşti serios?

— Bineînţeles…

Într-adevăr că m-am mirat şi eu cum de nu mă interesasem de familia ei. După întrebări, după pauzele ei jenate mi-am închipuit că se ruşina de starea familiei sau a tatălui ei. Poate provenea dintr-o familie săracă sau poate că tatăl ei era condamnat şi se afla în închisoare!

— Dragă Ayten – m-am însufleţit eu – oricine ar fi tatăl tău, nu mă interesează.

Eu mă căsătoresc cu tine, nu cu familia ta.

Poţi fi şi fiica unui portar, a unui vânzător ambulant, chiar şi a unui om ce zace în închisoare… Ce importanţă ar avea toate acestea pentru fericirea noastră…

Privindu-mă atent, continuă să mă iscodească:

— Spui că nu-l cunoşti pe tatăl meu? Nu ştii cine e? Curios, foarte curios!

— Ce găseşti tu aşa de curios în asta?

Desigur, ar fi trebuit să mă interesez, fiind vorba de tine, dar am neglijat – i-am spus cinstit.

Atunci s-a înveselit brusc şi m-a apucat, intim, de braţ:

— Haide să bem…

Am băut şi am dansat cu multă plăcere…

După miezul nopţii, deşi am vrut s-o conduc până acasă, n-a acceptat şi a plecat cu un prieten care. locuia în acelaşi cartier.

Bineînţeles că a doua zi am căutat să capăt relaţii despre familia ei. Când mi-au rostit numele tatălui ei, am rămas perplex şi mi s-a făcut frică. Ay ten era fiica unui om renumit în întreaga lume şi al cărui nume era trecut în

cartea de istorie; un om care, deşi mai era în viaţă, se bucura de o stimă unanimă. Dac-aş fi ştiut că e fiica acelui om ilustru şi influent, chiar de-aş fi murit după fată, tot nu i-aş fi propus să ne căsătorim. Abia atunci am aflat că numeroşi tineri de familie bună se învârteau în jurul ei pentru a se căsători cu ea, dar Ayten îi refuza sistematic. Nu de alta, dar spunea că viitorii miri doreau mai mult puterea familiei pentru a face carieră decât mâna fetei.

Ştiind toate acestea, m-a cuprins desperarea. Deşi o iubeam la nebunie, totuşi nu aş fi putut să mă căsătoresc cu o fată dintr-o asemenea familie. Chiar dacă părinţii ei s-ar fi învoit, toţi ar fi crezut că am pus mâna pe fată pentru a o exploata în folosul carierei mele.

Aşa că am încetat de a o mai vedea pe Ayten şi de a mă mai duce în locuri în care m-aş fi putut întâlni cu ea. Voiam să-i păstrez amintirea ca unei icoane sfinte. De câteva ori mi-a trimis vorbă cu cineva că doreşte să ne revedem. Dar nu m-am dus.

Orice făceam nu-mi ieşea din minte chipul lui Ayten. Trebuia să plec departe de Istanbul ca s-o uit. De aceea am hotărât să mă duc în armată şi să renunţ la specializare. În ziua în care îmi făceam ultimele pregătiri, înainte de a mă prezenta la cazarmă, în cameră a intrat mama şi m-a vestit:

— Te caută o fată.

Când am descoperit-o în faţa mea pe Ayten, m-am înroşit; de ruşine nici nu ştiam ce să-i spun… M-am simţit prost şi pentru că văzuse sărăcia cu lustru din casa noastră.

Am încercat să mă port ca şi cum între noi nu s-ar fi întâmplat nimic. La un moment dat m-a întrebat:

— De ce fugi de mine?

— Nuuu… de unde-ai scos aşa ceva?

— Nu eşti politicos, aşa cum mi s-a părut.

A

Într-o seară doar îmi făcuseşi o propunere, după care n-ai mai vrut să afli răspunsul meu.

Am tăcut.

— E adevărat că te duci la armată?

— Da…

Am tăcut amândoi. Apoi a continuat:

— Acum eu aş vrea să-ţi fac o propunere:

te căsătoreşti cu mine?

Privind afară, pe fereastră, i-am răspuns trist:

— Nu pot, Ayten…

Iar am tăcut. Am simţit nevoia să mă explic:

— Când ţi-am propus să ne căsătorim, nu ştiam a cui fiică eşti. Dar acum am aflat.

Şi nu doresc să fiu ginerele unui om atât de renumit, de bogat, de cunoscut în întreaga lume. Am să încerc să te uit.

Ayten, abia ţinându-şi lacrimile:

— De ce să te mint, la început am crezut că tu ştii cine e tatăl meu r, i că-mi ascunzi acest lucru… Dar tu ai să te căsătoreşti cu mine, nu e 1 familia mea…

— Eu înţeleg, dar n-am cum explica acest lucru şi altora… Toţi vor spune că m-am căsătorit cu tine din interes.

Şi eu nu pot rezista să aud tot timpul vorbe necugetate şi învinuiri la adresa mea…

Fata nu mai ascundea acum că plângea.

— Dacă mă iubeşti cu adevărat, atunci merg cu tine oriunde… Numai să fim împreună! Te însoţesc acolo unde vei face armata. Apoi vei lucra ca medic, într-un orăşel oarecare şi vom trăi împreună fericiţi. Să ne făurim viaţa noastră, fără sprijinul tatălui meu.

Ştiam că toate aceste vorbe aparţin romantismului unei tinere fete cu o educaţie aleasă şi că nu-i puteam oferi viaţa cu care se obişnuise; aş fi deziluzionat-o. Dar o iubeam atât de mult, încât nu m-am putut stăpâni şi, cuprinzându-i mâinile într-ale mele, i-am declarat:

— Te iubesc…

Ne-am căsătorit fulgerător, fără să anunţăm pe cineva… Iar Ayten, de-a lungul întregii noastre vieţi, a fost alături de mine întotdeauna. Ea a fost un om… Însă ceilalţi…

Nenorocirea mea a început chiar din ziua oficierii căsătoriei. Ne-am dus la ofiţerul stării civile împreună cu doi prieteni ce au consimţit să ne fie martori. N-am chemat pe nimeni. Socrul meu se dovedise mai înţelegător decât am crezut. Părinţii, aflând că nu vrem să acceptăm niciun ajutor din partea lor, în dorinţa de a risipi orice clevetiri, se arătaseră oameni cu tact, deşi mama lui Ayten se cam supărase puţin.

În clipa în care ne puneam semnăturile pe act au început să clipească flush-urile.

Ziariştii ne fotografiau. Deşi ascunsesem căsătoria noastră, tot se aflase. Deodată ne-am văzut înconjuraţi de mari buchete de flori. Apoi o mulţime de oameni care ne solicitau.

Când am scăpat de atâta omenire şi am ieşit din clădirea oficiului stării civile, s-a apropiat de mine un tip care mai întâi a strâns mâna lui Ayten şi apoi pe-a mea şi ne-a prezentat celor din preajmă:

— Doamna Ayten…

S-a întors către mine:

— Soţul doamnei Ayten…

M-am simţit foarte stingherit. Am ieşit afară. Un bărbat cu o şepcuţă pe Cap se interesa:

— Cine este soţul doamnei Ayten?

Ne-am îndreptat în grabă spre un taxi ce ne aştepta. Atunci i-am auzit pe câţiva indicându-i omului cu şapcă:

— Uite, ăsta este soţul doamnei Ayten, ăsta e!

Tipul s-a apropiat de mine:

— Stimate domn, maşina vă aşteaptă.

— Care maşină?

— Domnul Mumtar v-a trimis maşina lui specială… eu sunt şoferul. Sunt la dispoziţia dumneavoastră…

L-am repezit:

— Nu-i nevoie… – şi am mers spre taxi.

Auzeam în urma mea că vorbeau ca de „soţul lui Ayten”. Şi apăsau pe fiecare silabă când rosteau „soţul lui Ayten”!

În taxi, soţia a încercat a mă calmeze:

— Mare slugarnic mai e şi domnul Mumtar ăsta...

Ayten a continuat să mă consoleze:

— Nu te necăji, doar în oraşele mari se spun prostii ca astea, dar noi vom pleca departe, într-un orăşel oarecare... Acolo nimeni nu ne cunoaşte şi vom trăi prin noi înşine.

Altă belea însă. Ziarele de a doua zi consemnau vestea căsătoriei noastre, unele publicau fotografia noastră, iar la rubrica mondenă nu se pomenea de numele meu şi eram trecut drept „soţul doamnei AEen”:

„Într-adevăr, soţul doamnei Ayten e un tânăr medic, chipeş şi atrăgător”. „Soţul doamnei Ayten, prin îmbrăcămintea elegantă şi purtările alese, s-a dovedit potrivit familiei în sânul căreia a intrat”. „Dorim fericire doamnei Ayten şi soţului doamnei Ayten în căminul lor fericit”.

Câteva zile după ce ne-am mutat în casa noastră, mama îmi zise, înciudată, într-o dimineaţă:

— Fiule, îţi mărturisesc sincer, nu credeam că nevasta ta este un om atât de bun.

S-a obişnuit de îndată cu viaţa asta a noastră, săracă. Numai că...

— Cee?

— Noi locuim în acest cartier de când ne ştim. Dar după căsătoria ta ni s-a schimbat numele prin vecini. Acum toţi îmi zic „soacra lui Ayten”. Zilele trecute am văzut cu ochii mei cum am fost trecută în caietul de datorii al băcanului: „soacra lui Ayten”.

Am consolat-o:

Lasă, mamă, cu timpul se uită asemenea vorbe...

Dacă nu mă înşel, cam a doua sau a treia zi după căsătorie a sunat cineva la uşă. A deschis soţia mea. Eu auzeam din camera alăturată toată convorbirea. O voce bărbătească a întrebat-o pe soţia mea:

— Aici stă soţul doamnei Ayten?

Soţia mea s-a răstit la el:

— Nu, aici e casa domnului Metin...

Totuşi, m-am dus la uşă şi l-am întrebat pe om:

— Ce-aveţi cu el?

Arătându-mi pachetul din mână:

— I-am adus un cadou de nuntă…

A

În fiecare zi a Domnului se suna la uşa noastră de 10 – 15 ori şi, ca un făcut, toţi întrebau la fel:

— Cu soţul doamnei Ayten…

Biata Ayten se zbătea ca să nu mă simt supărat, ascundea ziarele care pomeneau de mine ca de „soţul doamnei Ayten”.

Am crezut că plecarea la armată va fi salvarea mea. Ne duseserăm la gară, am băut ceai cu soţia mea, bucuroşi, la restaurant. Am ieşit până afară să cumpăr nişte ţigări. O doamnă mai în vârstă s-a apropiat de mine şi m-a chestionat:

— Iartă-mă, fiule, dacă nu mă-nşel, mata eşti soţul doamnei Ayten, nu-i aşa?

— Da – i-am zis.

— Te felicit, fiule.

M-am enervat cumplit, însă m-am abţinut, nevoind s-o indispun şi pe Ayten. Ce vină avea biata femeie? înţelegea cât de mult mă consumam şi încerca, la rândul ei, să mă consoleze. Cu vocea cea mai afectuoasă mi-a spus:

— Dragule, ai să vezi tu, cu timpul, vor fi date uitării toate vorbele astea nesăbuite…

În şcoala de subofiţeri, nu numai colegii, dar şi ofiţerii nu mă strigau cu numele meu.

Cum avea careva nevoie de mine îi şi zicea unui coleg:

— Chemaţi-l pe soţul lui Ayten.

N-aveau nici cea mai mică intenţie de a mă înjosi ori a mă supăra. Dimpotrivă, vorbeau în urma mea cu stimă şi consideraţie. Când un coleg mă prezenta cuiva scanda: „Soţul doamnei Ayten”.

În calitatea noastră de medici militari trebuia să ne deplasăm într-un târguşor din apropierea graniţei, dar pe mine m-au anunţat că voi rămâne într-un mare spital

militar pe motiv că eram soţul doamnei Ayten. Supărat, am trimis o scrisoare socrului meu şi l-am rugat să nu-şi întindă mâna ocrotitoare până în orăşelul în care locuiam, să ne lase în pace şi că dorim să zburăm cu propriile noastre aripi. I-am mai scris, deschis, că doresc să scap de pacostea de a fi „soţul doamnei Ayten”.

Socrul meu mi-a răspuns mişcat că-i place foarte mult atitudinea mea, că se laudă cu mine, că n-a făcut şi nu va face nimic pentru noi, că habar n-are de ce am fost protejat şi m-au reţinut într-un mare spital militar şi că, dacă doresc, abia acum el va scrie celor în drept să mă trimită şi pe mine undeva, într-un târguşor de graniţă.

Bineînţeles că n-am cerut să facă aşa ceva.

Şi în spitalul unde îmi făceam stagiul militar numele meu a continuat să fie cel de „soţul doamnei Ayten”. Toţi voiau să mă cunoască, iar în urma mea surorile, ca şi bolnavii, mă arătau cu degetul unul altuia:

— Uite, vezi, ăsta e soţul doamnei Ayten…

Mai mult chiar, crezând că vorbele astea îmi plăceau şi că mă măgulesc, vorbeau cu glas tare!

După ce am terminat stagiul militar, Ayten mi-a propus să fac specializarea în Europa. Şi eu aş fi vrut, dar i-am zis:

— Dacă fac specializarea în Europa, vor spune că ne ajută taică-tău. Prefer să nu fac specializarea şi să mă duc undeva, cât mai departe.

Am devenit medic de plasă într-un târguşor din estul ţării. Cu câteva staţii înainte, trenul s-a oprit în gara de reşedinţă a vilaietului respectiv. Nişte oameni încărcaţi cu flori şi pachete căutau pe cineva, tot privind cu insistenţă pe ferestrele vagoanelor. Cel din fruntea mulţimii de pe peron l-a întrebat pe conductor:

— Soţul doamnei Ayten e în tren? Ştiţi cine e?

Mulţimea s-a apropiat de noi, ne-a copleşit cu pachete şi flori. Cel din frunte era însuşi guvernatorul.

— Bine-aţi venit… Patria are nevoie de medici minaţi de un ideal scump, ca dumneavoastră – a zis.

L-am întrebat:

— Aşa primiţi pe toţi medicii care vin aici?

Guvernatorul, cu toată suita sa, s-a fâstâcit.

M-am fâstâcit şi eu pentru că dacă n-aş fi fost „soţul doamnei Ayten”, nu l-aş fi întrebat aşa ceva pe guvernator.

Acesta, după ce şi-a revenit din surpriza întrebării mele:

— Am ordonat să vi se asigure tot confortul, pe măsura posibilităţilor noastre.

— Dacă aveţi vreo doleanţă, să-mi telefonaţi personal. Am să vă vizitez – a continuat el.

Când a pornit trenul, dându-ne onorurile cu mâna la pălărie, ne-a mai spus:

— Posibilităţile noastre sunt limitate, de aceea vă rog să ne iertaţi…

Mulţimea care se adunase la gară ca să-l vadă pe „soţul lui Ayten” ne-a salutat zgomotos.

Încă înainte ca noi să ajungem acolo, întregul târguşor vuia de vestea că soseşte „soţul lui Ayten”… N-am izbutit să determin pe cineva care să-mi spună pe nume, doctor Metin. Soţia mea, supărată mai tare chiar decât mine, recurgea la tot ce vreţi şi nu vreţi, numai ca să-mi apere demnitatea. Oriunde era adunată mai multă lume, repeta numele meu, sperând că şi ei îmi vor zice ca ea: „Metin mi-a zis… Metin a făcut… Metin a dres…”

A

Îmi dădeam seama că din cauza insistenţelor noastre deveniserăm tot mai ridicoli. Şi nici pomeneală ca să fie dată uitării formula blestemată de „soţul doamnei Ayten”, care, dimpotrivă, se răspândise în toată ţara.

Sosit la Istanbul în vacanţă, am sperat că totuşi o călătorie în Europa va constitui o scăpare. Ne înşelaserăm amarnic. Trei ani de zile cât a durat specializarea la Paris, m-a urmărit acel „soţul doamnei Ayten”. Ambasadorul nostru ne chema la toate recepţiile oficiale şi speciale şi mă prezenta tuturor drept „soţul doamnei Ayten”. Şi mai mult, se lăuda chiar cu asta…

Reputaţia mea de a fi „soţul doamnei Ayten” depăşise graniţele ţării. Corpul diplomatic de la Paris nu mă scotea

din „soţul lui Ayten”.

În coloanele mondene ale ziarelor franceze, numele meu era trecut „D-l soţ al doamnei Ayten”.

Într-o seară, soţia, disperată, îmi propusese:

— Metin, haide să plecăm în America, să fugim de-aici…

Ne-am dus. Dar nu în America. Chiar dac-am fi evadat şi pe cea mai îndepărtată stea şi n-am fi scăpat de anatemă… Aveam şi un băiat. Nu exista niciun motiv ca să nu fim fericiţi. Mă urmărea însă, ca un blestem, faima aceea monstruoasă de a fi „soţul doamnei Ayten”.

Voiam să fiu eu însumi. Soţia mea încetase de mult să-i mai scrie tatălui ei, numai ca să nu mă supăr şi să mă simt bine.

Am stat şi-am chibzuit îndelung ce-aveam de făcut ca să trăiesc demn şi să scap de ruşine. Până atunci alesesem calea de a fi un tip oarecare, fără importanţă, o persoană ştearsă, tocmai pentru a nu fi inventariat drept soţul lui Ayten. Mă temusem ca nu cumva fiecare succes al meu să nu fie trecut în socoteala soţiei şi a socrului.

Numai că ipostaza asta ştearsă nu m-ajutase la nimic. Trebuia să încerc contrariul. Îmi făceam socoteala că dacă mă remarc prin ceva, se va uita că sunt soţul lui Ayten, atunci se va impune personalitatea mea şi toţi îmi vor restitui adevăratul nume. Tot gândind aşa, mi-a ieşit în întâmpinare şi soţia mea, care, într-o zi, mi-a făcut o aluzie.

Atunci i-am spus ce-aveam pe suflet:

— Dragă Ayten, eu nu sunt un om făcut pentru mari succese. Mai mult decât atâta, doresc o viaţă tihnită, fără zarvă. Nu-s pregătit să trăiesc în lumea gălăgioasă a succeselor. Am datoria însă să fac totul pentru fericirea noastră. Şi tu dreptul să devii „soţia lui Metin”. Ai să vezi, am să muncesc mult de tot… vom izbuti.

N-a fost deloc uşor succesul, dar, până la urmă, după multă strădanie, am ajuns un specialist recunoscut.

Nimeni nu ştie cât de greu se obţine faima.

Deşi nu-s plămădit pentru succese remarcabile,

totuşi, dorind să scap de beleaua cu numele de „soţul lui Ayten”, am muncit zi şi noapte, cu adevărat ca un câine. Nimeni nu-şi poate închipui cât de greu e să ajungi profesor şi şeful unei catedre la Facultatea de medicină din America. Cercetările mele, studiile mele ştiinţifice se publicau, în mod curent, în revistele de specialitate, dar, întotdeauna, după numele meu, nu uitau să adauge în paranteză: „Profesor Ayten” sau „Ayten’s husband”. Până şi acordarea unei distincţii de către o instituţie ce experimentase cu succes un studiu al meu mi-a prilejuit o criză de nervi, deoarece în ziare se pomenea de „succesul soţului lui Miss Ayten”. Să-nnebunesc şi nu alta!

Cam pe atunci, guvernul congolez solicitase un număr de medici să vină să lucreze pe continentul african. Soţia mea a avut o idee:

— Iubitule, ţi-aş propune să plecăm în Congo. Tot eşti extrem de obosit, poate că acolo ai să te refaci.

Soţia mea credea că în Congo vom avea de-a face cu un mediu complet nou. Aş fi fost de acord să mă duc şi la Polul Nord sau la Polul Sud, printre eschimoşi, numai să scap de eticheta „soţul lui Ayten”. Şi ce fericit aş fi putut fi cu soţia şi cu băiatul meu! Dacă… eh!

În sfârşit, am plecat şi în Africa. Când am coborât din avion şi am păşit pe pământul congolez, ministrul sănătăţii, care ne-a întâmpinat, a strâns mai întâi mâna soţiei mele, zicându-i:

— Bine-aţi venit, Miss Ayten…

După care m-a salutat şi pe mine:

— Fii binevenit, profesor Ayten!

Mi-a fost suficient să aud vorba asta cumplită! Doar cu greu am urcat în maşină, sprijinindu-mă de braţul soţiei mele. Cu primul avion ne-am întors din Congo.

Soţia mea a continuat să se macine. Mi-a propus o nouă variantă:

— Noi suntem plecaţi din ţară de mulţi ani. Ce-ar fi să ne întoarcem printre ai noştri – a zis.

Credea că după atâta timp denumirea de „soţul lui Ayten” a fost dat uitării. I-am urmat sfatul. Şi iată-ne din

nou acasă, în Turcia. Au trecut câteva săptămâni liniştite.

Până când, la un bal, să-mi vină să înnebunesc, şi nualta, când l-am auzit pe un netrebnic arătându-mă către un altul ce-l întrebase: „cine e? Cu ce se ocupă?” Iar individul îi răspunse, aproape strigând, ca să-l aud: „E soţul lui Ayten, nu-l cunoşti?”

Ca să nu mai pomenesc de nenorocirea băiatului meu. Şi lui îi spuneau „fiul doamnei Ayten”...

Ştiind că pe la noi banii sunt cotaţi mai mult ca orice, am purces să devin bogat, pentru a-mi câştiga astfel personalitatea. Nu aveam altă scăpare. Deşi niciodată nu-mi trecuse prin minte să mă îmbogăţesc, am muncit anume pentru acest lucru, dorind astfel să-mi redobândesc numele.

În aceste clipe, când mă aflu în pragul morţii, nu mai am ce s-ascund şi să nu mărturisesc că pentru a mă îmbogăţi am sacrificat idei pe care întreaga viaţă le-am considerat a fi sfinte. Astfel, mai repede am ajuns bogat decât profesor universitar. Din câteva mişcări bine ţintite am izbutit să determin ca majoritatea samsarilor din domeniul medicinei să se afle în slujba mea. Cât ai bate din palme, am făcut rost de două blocuri mari, de obiecte valoroase, de o bogată bibliotecă şi-am depus bani frumoşi la o bancă. Eram pe cale de a deschide un mare spital particular. Dar mi-au parvenit la ureche niscaiva zvonuri:

— Vedeţi, dacă e soţul lui Ayten, peste noapte se îmbogăţeşte...

Netrebnicii interpretaseră că şi titlul meu de profesor, ca şi succesele profesionale s-ar datora tot familiei Ayten, eu fiind ginerică...

Într-o zi, mergând pe stradă în urma unor femei, am auzit-o pe una cum o sfătuia pe cealaltă, ce părea bolnavă:

— Du-te, dragă, la soţul lui Ayten, este un medic excelent... nu de mult mi-a dat un medicament care m-a pus pe picioare...

În toţii anii căsniciei mele am fost împreună cu soţia mea. Ne-am spus că poate ar fi bine să încercăm să ne separăm un timp. Am trimis-o 1 o rudă din America, iar eu

m-am aciuat la Paris. Deşi eram un soţ foai credincios, fără să vreau a trebuit să mă intereseze şi alte femei. D şi acestea – de unde Dumnezeu or mai fi ştiind şi ele – mă tot ţinea într-una cu „soţul lui Ayten” în sus, „soţul lui Ayten” în jos...

Incit, stupefiat m-am întors la Istanbul. A venit şi soţia mea. Aflându-mă la capătul răbdării, i-am spus:

— Ayten, nu mai pot, înnebunesc, trebuie să divorţăm!

Ce femeie minunată... S-a aruncat de gâtul meu şi a plâns cu lacrimi amare minute în şir şi nu s-a opus divorţului.

— Cum vrei tu, iubitule. Eu tot am să rămân soţia ta.

Printr-o hotărâre a tribunalului s-a desfăcut căsătoria noastră. Ziarele s-au grăbit să anunţe ştirea la rubrica mondenă: „Soţul lui Ayten a divorţat de nevastă-sa”.

Şase ani am dus o viaţă de burlac. Acum îmi ziceau: „Fostul soţ al lui Ayten”.

Nici în aceşti şase ani n-am reuşit să-mi recapăt adevărata mea identitate. Credeţi-mă, am fost în India, dar şi acolo mi-au spus tot „fostul soţ al doamnei Ayten”. Pentru că, dacă mă voi căsători a doua oară, îmi ziceam, voi scăpa de a fi „fostul soţ al lui Ayten”.

Nimeni nu ştie cât am pătimit. Deşi o iubeam pe Ayten la nebunie, m-am recăsătorit.

Am renunţat să iau de nevastă două fete splendide numai că aveau numele de Ayperi şi Gulten şi se cam apropia de Ayten.

Am luat o fată cu numele de Fatma, dintr-o familie săracă. Acum, gândeam, nimeni n-ar fi putut să-mi zică „soţul lui Fatma”.

Aşa a şi fost! Nu mi-au zis astfel, ci m-au denumit mai departe „fostul soţ al lui Ayten”.

Spuneţi-mi, ce puteam să mai fac? Viaţa îmi devenise un calvar... Oricât mă agitam, ori făceam, tot peste „soţul lui Ayten” nimeream!

Atunci m-am dus la Ayten într-un suflet şi am implorat-o să se mărite şi ea. Dacă se va mărita, poate că

lumea va renunţa să-mi mai zică „soţul lui Ayten”. Eu aş fi scăpat, şi ar fi intrat la apă noul ei bărbat, care ar fi devenit, la rândul său, „soţul lui Ayten”.

Săraca Ayten se văita, plângând în hohote:

— Aş fi preferat moartea decât să-mi ceri să mă mărit cu altul… Dar eu ştiu de ce-mi ceri aşa ceva… pentru tine, pentru fericirea ta, mă sacrific – mi-a zis.

Nu trecu mult şi se mărită. Numele bărbatului ei se transformase peste noapte în „soţul lui Ayten”, dar nici eu nu scăpasem.

Mie îmi spuneau acum „primul soţ al lui Ayten”.

Moartea lui Ayten a fost o grea lovitură pentru mine. Ştiu că iubita mea n-a murit de moarte bună şi că s-a sacrificat pentru mine, dar mărturisesc cinstit acum că, la aflarea teribilei veşti, am simţit o bucurie, undeva, într-un colţişor al fiinţei mele, sperând că, în sfârşit, îmi voi recăpăta numele.

Dar ce păcat că nici moartea ei nu m-a scăpat! După trei ani de la dispariţia ei, tot îmi ziceau: „fostul soţ al bietei Ayten”…

Stranie situaţie! Moartea ei mi-a răspândit şi mai abitir porecla…

Acum aţi înţeles cât de îndreptăţit este actul meu de a mă sinucide. Nu o să mă invino… învino… învinovăţiţi. Dragă ma… ma… mamă… Ta… ta… tată… Adio… iertaţi-mă…

Adio… dragă fiule! Adio., viaaaţă frumoaaasă…

*

e *

Ehei, au trecut 18 ani de când am scris rândurile de mai sus. Credeam că scrisoarea mea a fost dată în vileag. Dar mă-nşelasem.

Stătuse ascunsă1 în buzunarul halatului meu de casă. Soţia mea, Fatma, găsind-o, a pus-o pe biroul meu. Azi-dimineaţă, printre manuscrisele mai vechi. Astfel am retrăit ziua aceea fioroasă.

Pe când redactam scrisoarea, înghiţeam într-una somnifere. Aş fi vrut ca, terminând scrisoarea şi iscălind-o,

să închei şi cu viaţa.

Mina îmi devenise ca de plumb, degetele îmi îngheţaseră, de-abia de mai puteam scrie literele. Deodată, camera s-a umplut cu o ceată deasă şi a luat fornia unei femei: Ayten, inăăşi Ayten era în faţa mea, zâmbitoare.

— Dragul meu, sinuciderea nu te va scăpa.

— De ce?

— Pentru că n-ai să mori cu numele tău.

Ziarele de mâine dimineaţă vor anunţa că s-a sinucis „primul soţ al bietei Ayten”.

Măcar atunci când mori să ai parte de numele tău, să fii tu însuţi, dragule. Aşa că nu-ţi lua viaţa, ascultă-mă pe mine;

— E prea târziu, Ayten – i-am zis – am luat prea multe somnifere, n-am să mă mai trezesc din somnul cel greu…

— Ai să scapi… dacă vrei… A deschis braţele.

— Ascultă-mă… Vino la mine, vino la mine, iubitule…

Abia m-am ridicat, după eforturi supreme, şi-am înaintat câţiva paşi spre ea.

Eu înaintam, ea se retrăgea. Nemaiputând sta în picioare, am vrut să mă sprijin de etajeră… îmi amintesc doar că m-am prăbuşit pe covor. Soţia mea, Fatma, auzind zgomotul căderii, a alergat la mine într-un 1 suflet şi, văzându-mă în starea aceea, m-a dus la spital. Acolo mi s-au făcut spălători stomacale şi m-au scăpat de la o moarte sigură. În realitate, Ayten mă scăpase de la moarte, draga de ea! După cele petrecute, nu mă mai supăram ca înainte când mi se spunea „primul soţ al bietei Ayten”. Dar trecerea timpului face cu putinţă ca toate să fie date uitării. Acum nimeni nu-mi mai zice „primul soţ al bietei Ayten”, ci eu sunt acela care simt tot atât de mult nevoia ca cineva să-mi spună astfel.

Ieri am primit din America o mare enciclopedie medicală. Răsfoind-o, mi-am zărit menţionat numele pentru o veche lucrare clinică: O descoperire importantă a profesorului Ayten…

— M-am bucurat mult, m-am bucurat din tot sufletul… într-adevăr, Ayten fusese aceea care mă făcuse

să fiu eu însumi; ea îmi dăduse existenţa. Sunt onorat să semnez aceste rânduri ca „soţul lui Ayten”, dar cu regretul că acum sunt dat uitării ca „soţul lui Ayten”.

Soţul lui Ayten

AŞTEAPTĂ PUŢIN MATA!

Vestea a străbătut ca fulgerul întregul cartier.

Bietul om! Chiriaşul de la numărul 19, cel de la parterul casei vechi şi dărăpănate, cu două etaje, din grădiniţă, şi-a vândut aproape toate lucrurile.

Se ştie doar că într-un cartier periferic nu există secrete, totul se află. Şi toţi vecinii s-au strâns ca la pomană să capete vreun chilipir. Borcane, un divan cu arcuri decavat, scaune, o masă, un godin, un şifonier cu oglindă, cu un picior rupt – toate au fost vândute ca la foc. A doua zi, dis-de-dimineaţă, în faţa porţii, a tras o camionetă. Au umplut-o cu mărunţişurile rămase.

Vizavi de casa cu nr. 19, la numărul 64, locuieşte domnul Talâp. Acesta, când a dat să iasă din casă pentru a se duce la serviciu, a văzut camioneta. A rămas pe gânduri. În aceeaşi seară, soţia îi povesti că Mâirşit, vecinul, şi-a vândut toată casa. Ceea ce o mirase mai mult – spunea ea – era faptul că, în timp ce lucrurile erau vândute pe mai nimic, soţia şi fetele pârlitului ăsta de Mâirşit nu se arătau supărate defel. Dimpotrivă, sulimenite, râdeau cu poftă. Talâp-bei îi zise atunci soţiei sale:

— Ce vrei să facă şi ei, doar n-au să se omoare… Cine ştie cât s-au zbuciumat în sinea lor, dar au încercat să se arate demni în faţa lumii.

Soţia lui:

— S-ar putea să ai dreptate…

— N-ai aflat, i s-a întâmplat ceva lui Mâirşit-bei?

— Cine ştie… O fi fost omul transferat în altă parte. Eu am auzit-o doar pe soţia lui lăudându-se că se mută la Nisantaşi, că au închiriat acolo un etaj întreg şi că vor cumpăra mobilă. nouă. Talâp îşi potoli soţia, înciudată:

— Nu crede şi tu. Mai curând bietul Mlirşit s-a încurcat în vreo dandana… Unde-ai mai auzit tu ca un funcţionar, cum suntem şi noi, să-şi permită să închirieze

un întreg etaj în Nisantaşi şi să-l mai şi mobileze!

Uite mai bine la noi, abia de putem plăti chiria casei… Salariul lui Murşit-bei este de 50 de lire, ca şi al meu…

Aşa comentau în paturile lor Talâp-bei şi soţia sa înainte de a adormi. Dimineaţa, când ieşi pe uşă, omului îi păru rău văzând ultimele cioburi de prin casa vecinului încărcate de-a valma, în camionetă. Se apropie de Murşit-bei, care se agita cu calabalâcul. După ce îl salută, i se adresă familiar:

— Deci, cum s-ar spune, vă mutaţi de pe aici.

— Da, ne mutăm.

— Te-ai transferat cumva în provincie?

— Nu, vecine. Am închiriat şi eu un etaj în Nisantaşi… Să poftiţi pe la noi să ne vedeţi… Cred c-o să vă placă mult noua noastră locuinţă. Vorba ceea, cinci camere, salonul e salon! Totul e imens, luminos…

Talâp-bei, perseverând în tristeţea lui, îşi puse mâna dreaptă, cu prietenie, pe umărul vecinului şi, aplecându-se la ureche, îi şopti:

— Domnule Miirsit, eu te stimez mult, ştii doar… Suntem vecini de atâţia ani. Înţeleg să te fereşti de ceilalţi, ca să nu bârfească.

Înţeleg, aşa este viaţa. Ai dreptate, dar nu mă pune pe mine în aceeaşi oală cu ei. Mai bine spune-mi, ţi s-a făcut vreo nedreptate? Poate că ai vreun necaz şi te pot ajuta cu ceva… Vorba ceea, cu cât pot… ca vecini.

Doar funcţionari suntem, acelaşi aluat… Murşit-bei îi râse în faţă.

— Fii serios, domnule; doar nu mai sunt funcţionar, am demisionat mai demult!

— Daaa? Vai de mine! Şi nu-ţi mai rămăsese decât puţin până la pensie… Mă rog, şi cu ce-ai să te ocupi acum?

— Am eu cu ce… Eheiî De vreo trei-patru luni…

— Da? îmi pare bine. Şi ce faci?

— Stau prin cafenele.

— Poftim? N-am înţeles! zic. Cu ce te ocupi?

— Ţi-am spus, doar. Stau prin cafenele, de dimineaţă până noaptea.

— Dar… treabă?

— Doamne, Dumnezeule… Doar vorbesc turceşte! Stau prin cafenele, frate-miu! Nu că am chef, ci pentru că am treabă.

— Daaa?… Ai deschis o cafenea?

— Nu, dragă, nu. N-am deschis nicio cafenea. Unde văd o cafenea, mă duc şi mă instalez la o măsuţă.

A

Talâp-bei nu ştia ce să mai creadă. În (. mea lui îşi spunea: „Omul ăsta a căpiat, săracu' de el!"

Saltelele, ulcelele, toate erau încărcate în camionetă. Miirşit-bei îl trase deoparte pe vecin:

— Tu nu eşti un duşman, aşa că-ţi pot vorbi deschis: acum mă ocup cu comerţul.

Or, în vremurile astea, comerţul cel mai înfloritor îl afli în cafenele. Birouri, sedii, firme, toate astea sunt depăşite. A trecut moda lor. Înregistrări, impozite, demersuri, mii de belele. Acum grosul comerţului e prin cafenele. De pildă, eu, într-o singură zi, scot cât câştigam ca funcţionar într-o lună întreagă. În fiecare zi fac ce fac şi ciupesc cam 300 – 400 de lire. De ce să mai stau în casa asta? Am găsit un etaj splendid la Nisantaşi. Voi cumpăra mobilă şi lucruri noi.

Talâp-bei, curios, vru să afle:

— Ce fel de comerţ faci?

— De orice fel… de la ac şi până la vapor. Talâp-bei, făcând ochii mari:

— Cumperi sau vinzi?

— Nu dragă… Nici nu cumpăr, nici nu vând. Nu există nici vânzător, nici cumpărător. La mijloc nu există marfa care să poată fi vândută ori cumpărată. Specialitatea noastră e aceea de intermediari. De acolo ni se trag câştigurile grase.

Talâp-bei în sinea lui: „A păţit-o rău de tot, săracul, tare s-a scrântit la cap".

Miirsit continuă:

— Să-ţi povestesc cum m-am apucat de trebuşoara asta… Într-o zi s-a rupt acul de la maşina de cusut. Doamna mea a căutat, ba în stânga, ba în dreapta, dar nici pomeneală de ac. Ştii şi tu ea cosea prin vecini şi mai scotea ceva parale. E adevărat, cât tot salariul meu…

— Să-mi faci rost de-un ac pentru maşina de cusut, neapărat. Scoate-l de unde-oi şti!

Unde n-am căutat?! Dar ia-l de unde nu-i! apoi – Dumnezeu să-i dea sănătate! – cineva m-a sfătuit să mă duc la cafeneaua cutare, că acolo s-ar vinde piese pentru maşini de cusut. M-am repezit până la cafeneaua cu pricina. Un tip bine se apropie de mine.

— Cauţi ceva?

— Da… Caut un ac pentru maşina de cusut.

— Câte duzini?

Era să leşin pe loc. De luni de zile nu găsesc un singur ac, şi el… Mă întreabă încă o dată:

— Câte duzini?

Tot nu se găsesc ace. Ia să iau eu o duzină, că nu strică la casa omului.

Omul strâmba din nas:

— Te costă 80 de lire.

— Ce spui? Păi un ac e 60 de kuruşi. O duzină fac 720 de kuruşi. De unde 8.000 de kuruşi?

— Atunci du-te şi cumpără-ţi de unde ştii!

Mă lăsă în mijlocul cafenelei şi se aşeză la o masă. Optzeci de lire… Trebuia să-i dau, totuşi. Din cauza unui ac nenorocit de câţiva kuruşi n-o să pierdem noi două-trei sute de lire pe lună!

L-am acostat din nou:

— Scuză-mă. N-am cunoscut preţurile…

Poftim cele 80 de lire.

Băgă banii în buzunar.

— M-aştepţi mata aici… Ştii cum e cu bursa neagră: tot timpul poliţiştii sunt pe urmele noastre. Apoi fel de fel de inspectori, controlori…

Cât ai bate din palme, dispăru. Iar eu am rămas şi am aşteptat, şi am tot aşteptat, până s-a făcut seară şi noapte.

Sosi şi ora închiderii cafenelei. Omul meu nu apăru. Mă durea inima după cele 80 de lire. O săptămână întreagă am tot trecut pe la cafeneaua aceea, dar omul n-a mai apărut.

Mi-a trecut prin minte că bietul om o fi fost agăţat din cauza mea. În sfârşit, ce să mai întind vorba, uite aşa, n-am obţinut acul.

...Şi iată că, nitam-nisam, pe soţia mea au apucat-o nişte dureri reumatice cumplite! Doctorul ne-a dat o reţetă. Dar medicamentul nu se găsea nicăieri. Am scormonit tot Istanbulul cât e de mare. Apoi – Dumnezeu să-i dea sănătate! – din nou îmi aţinu calea un binefăcător care mă sfătui:

— Du-te la cafeneaua cutare. Acolo se găseşte orice medicament. Aşa am făcut. Nici n-am păşit bine pragul cafenelei, că cineva mă şi luă în primire:

— Cauţi ceva? I-am întins reţeta:

— Da, caut aceste medicamente.

— Câte cutii!?

— Două mi-ar fi de ajuns.

— Te costă trei sutici!

Ce era să fac? Era în joc viaţa soţiei. Tipul băgă banii în buzunar.

— Aşteaptă puţin mata... Mă întorc imediat. Ştii cum vine chestiunea... Aştept şi tot aştept. Dar dus a fost... într-un târziu l-am întrebat pe cafegiu. Acesta, ridicând din umeri:

— Ce să ştiu, domnule? E şi el un client ca şi dumneata... Vine, pleacă... După o vreme ni s-a spart un geam de la o fereastră. Ce să facem, să îngheţăm de frig? Aşa că am căutat un geam. De căutat e simplu, dar de unde îl iei?! Am alergat prin tot oraşul. Zadarnic. Din nou un binefăcător m-a îndreptat înspre o anume cafenea. Talip-bei, nedumerit:

— Bine, bine, măi vecine, dar tu nu ţi-ai dat seama? Acesta al câtelea individ de cafenea era?

— Ce mai, dragă, nevoia te împinge, nu mintea... Ştiam că omul îmi va lua banii şi va pleca, dar dacă totuşi

îmi va aduce ceea ce am comandat?! O speranţă cât de mică, ce să-i faci, aşa e omul! Există vreo altă soluţie? Ai căzut în mare, te agăţi şi de un şarpe…

— Să te fi dus şi tu după el?

— Ăştia nu se învoiesc cu aşa ceva. Nu uita, e vorba doar de bursa neagră. Cum să aibă omul încredere în tine, ce, te cunoaşte?

Dar dacă eşti un poliţist în civil sau un inspector financiar?

— N-ai decât să-i dai banii atunci când îţi predă marfa.

— Dar marfa nu este la el… Şi el se duce, la rândul lui, s-o cumpere, în secret, de la unul altul. La urma urmei, dacă va câştiga 5 – 10 lire. Or, pentru aceste 5 – 10 lire omul riscă, poate fi prins şi aruncat la închisoare în orice clipă. Viaţa e grea, vecine. Pe scurt, ce mai, banii daţi pentru geam s-au dus şi ei pe apa sâmbetei… Apoi mi s-a stricat radioul. Mi se arsese o lampă. Pe piaţă nici urmă de vreo lampă. De data aceasta nu m-am mai sfătuit cu nimeni şi m-am dus glonţ la prima cafenea întâlnită în drum.

Cineva s-a apropiat de mine. Înainte ca el să mă chestioneze, l-am întrebat eu.

— Cauţi ceva?

— Ai heroină?

— Cam câte kilograme îţi trebuie?

Omul, mirat, aproape că-mi căzu în genunchi.

— Vreo zece grame…

— Două mii de lire.

Îmi dădu banii pe loc.

— Stai mata puţin şi m-aşteaptă. Mă-ntorc imediat – i-am zis. Şi dus am fost!

Ehehei, cum am mai prins firul comerţului, domnule Talâp! Să-ţi spun cum procedez.

Aşa, cam spre vremea prânzului, ies din casă şi intru într-o cafenea. După vreo 5 – 10 minute, cineva m-abordează:

— Ceva cafea?

— Câte kilograme?

— Doar un kilogram.
— O sută de lire…
A doua zi, aceeaşi figură în altă cafenea.
Unul vrea cuie, altul vopsea. Ieri, de pildă, cineva mi-a solicitat două roţi de automobil.
I-am lăsat ieftin, numai cu 2 800 de lire.
Talip-bei, iscoditor:
— Bine, dar cei ce-ţi încredinţează bani nu te mai întâlnesc? Atunci?
— N-au decât să mă vadă… Mai zilele trecute l-am zărit şi eu pe cel ce-mi încasase bani pentru acul de la maşina de cusut.
L-am apucat de gulerul hainei:
— Unde sunt acele mele?
— De atunci le caut, domnule. În vremurile astea nu le găseşti chiar atât de uşor, doar ştiţi. De şase luni sunt pe urmele acelor dumitale – mi-a zis.
Domnul Talâp se înfuriase:
— De ce nu l-ai dus la Poliţie?
— Nuuu! Nu se face! Aici e vorba de o chestiune garantată. Nu există niciun pericol. Nu-nţelegi? Cum să-l dai pe mâna poliţiei? Ce-ai să scrii în plângere? Nu poţi spune c-ai vrut să cumperi cutare marfă la bursa neagră. Doar ştii că atât cumpăratul cât şi vândutul sunt pasibile de pedeapsă…
Lucrurile erau încărcate în camionetă.
Soţia îl strigă pe Murşit-bei. După ce-i spuse soţiei să aibă puţină răbdare, că vine, i se adresă lui Talâp:
Comerţul e o trebuşoară dulce, măi, frate.
Cel ce dă banii ştie că nu va primi marfa.
Cel ce ia banii ştie că nu va da marfa, dar ceea ce există sigur e speranţa… Poate găseşte pe undeva şi-i aduce.
Talâp – bei:
— Vai, dragă vecine, şi nouă ne-ar trebui nişte tablă pentru acoperişul casei… Ne plouă. Ce spui, găseşti?
Murşit-bei:
— Câte tone?

— Cred că vreo două bucăţi mi-ar ajunge.

— 150 de lire, pentru mata.

— Nu e mult?

— Şi eu o cumpăr de la altul. Dacă-mi rămân două lire şi jumătate…

Talip-bei plăti cele 150 de lire. Miirşit-bei îi zise:

— Dacă vrei, poţi să mă aştepţi aici sau la tine la birou. Cum car acasă lucrurile din camionetă, îţi aduc tabla. Mergi sănătos, vecine.

— Te las cu bine…

NEPOT DE ŞTAB

De ani de zile, noi toţi, cei din birou, trăim ca fraţii. Suntem vechi funcţionari şi ştim bine câte parale facem. De mult au dispărut dintre noi şuşotelile ori vorbele pe la colţuri. Ne respectăm, aşa cum se cuvine, unul pe celălalt, de parc-am fi rude.

Şi cum trăiam noi în deplină armonie, iată că într-o bună zi apare în birou însuşi directorul nostru. împreună cu el, un tânăr ce semăna tare mult cu un ştiu care artist de cinema. Părul dat cu o sticlă întreagă de briantină îi strălucea de-ţi lua privirile. Directorul, având un aer respectuos, dar şi părintesc în acelaşi timp, îl invită pe tânăr să păşească primul, după care intră şi el. M-am ridicat imediat în picioare respectuos, ceea ce au făcut toţi colegii mei.

Directorul nostru e un om de treabă, deşi e foarte aspru. Şi are bunul obicei de a nu-şi face treabă prin biroul nostru.

Acum îl priveam pe tânărul cel chipeş. Aş fi vrut să-l asemui cu cineva, cu vreo persoană influentă, dar nu reuşeam. Şef mare nu poate fi, îmi ziceam. Nu prea are aerul. Deşi, în vremea noastră, tineri abia ieşiţi din vârsta copilăriei devin inspectori. Dar ăsta nu arată aşa ceva. Atunci de ce oare directorul se purta atât de complezent cu tinerelul nostru?

Directorul îl conduse pe tânăr până la masa mea, mi-l prezentă mie şi apoi celorlalţi:

— Domnul Tekin…

După care directorul continuă cu glas dulceag:

— Domnie Tekin va lucra în sectorul dumneavoastră. Iau eu măsuri, îl anunţ personal pe şeful de cabinet să trimită aici o masă şi un fotoliu pentru dânsul…

Atunci, lipsit de tact, am făcut o gafă:

— Dar ce va lucra?

Directorul roşind:

— Vă spun eu ceva mai târziu…

Iântorcându-se spre tânăr, îi arătă un scaun liber:

— Deocamdată luaţi loc aici. Dau imediat dispoziţie să vi se aducă toate cele trebuincioase…

După care ieşi.

Toţi îl priveam pe furiş pe acest tânăr impozant numit „domnul Tekin”. Stătea picior peste picior şi fuma, sprijinindu-se cu cotul pe masă.

— Bine-aţi venit la noi – i-am zis.

— Bine v-am găsit.

Şi colegii i-au urat bun venit. O vreme am continuat să-l privim cu coada ochiului, făcându-ne, chipurile, de lucru. Până când tânărul ne întreba:

— Dar voi ce faceţi pe-aici? Cu ce vă ocupaţi?

— Noi? Aici e sectorul 3, domnule. Întocmim formele necesare pentru dosarele care intră în instituţie…

Nu-mi dădeam seama cam ce înţelesese din cele spuse, dar a conchis:

— Hm, e o treabă plictisitoare…

Ce neobrăzare! Nu m-am putut abţine şi-am încercat să-l lămuresc:

— Plictisitoare, neplictisitoare, ce să-i facem? aşa e munca noastră…

Peste puţin apăru, agitat, curierul instituţiei, care mi se adresă:

— Vă cheamă urgent domnul director. Am sărit ca ars, m-am încheiat degrabă la toţi nasturii de la haină. Am bătut la uşă şi-am pătruns în cameră.

— Ştii cine e băiatul ăsta? mă luă în primire directorul.

— Atunci ascultă-mă… E nepotul domnului Fişgittin.

— „Daaa?! şi-am rămas stupefiat. Chiar al domniei-sale?

Ihi! De dimineaţă mi-a telefonat domnul Fişgittin: „Am să ţi-l trimit pe nepotul meu, dă-i un serviciu potrivit”. După două ore a apărut tânărul pe care l-ai văzut, „V-a spus unchiul despre mine?” m-a întrebat. „Da”, i-am răspuns. Dar, drept să-ţi spun, mie nu mi-a prea plăcut înfăţişarea tânărului. „Cu ce-aţi dori să vă ocupaţi?” l-am întrebat. „Discutaţi cu unchiul”, mi-a răspuns. Tipul îmi vorbea de sus. Nici nu ştiu a cui pramatie e şi, uite, trebuie să-i dau ceva de lucru. Dar ce anume? Dacă te uiţi bine la el, nu-i dai nici 20 de ani. Am încercat să aflu ceva. L-am întrebat: „Aţi făcut stagiul militar?” „Bineînţeles, mia zis. M-am interesat de studii. Cică are învăţământul superior. „Să-mi aduceţi diploma de absolvire, livretul militar, buletinul de identitate ca să vă dăm un serviciu potrivit”. După-masă, să nu-mi vină să cred, mi s-a prezentat cu toate cele cerute. Dacă-l pasez la altă direcţie, mai-marii de pe acolo or să creadă că nu-s capabil să scot la capăt o asemenea treabă delicată, şi, mai ştii, poate ieşi vreun bucluc... Eu apelez la dumneata, deoarece eşti un funcţionar cu experienţă. Descurcă-te cum ştii, fă să iasă bine, fără zarvă. De aceea ţi l-am trimis dumitale.

— Bine, domnule director, am să încerc. Dar ce să-i dau să facă?

— Vezi şi mata... Ce crezi... Sau poate nici să nu-i dai cine ştie ce... Vezi, orientează-te...

M-am întors în birou. Dar acolo, ce văd!

Domnul Tekin al nostru stătea instalat la un birou acoperit cu un cristal de mai mare frumuseţea. M-am tot gândit şi paragândit ce anume să-i dau să facă. Până la urmă, încercând să-i găsesc o ocupaţie, am scos un dosar din dulap şi i l-am arătat.

Domnule Tekin, când veţi avea puţin timp, v-aş ruga să faceţi o notă explicativă asupra actelor din acest dosar.

— Ce să fac?!

— O notă explicativă...

— Notă explicativă?! Ce-i aia?

Am rămas interzis. Am încercat să-i explic cum se face o asemenea notă simplă. M-a ascultat răbdător, după care s-a scărpinat la ceafă:

— Neapărat? Şi dacă nu?

Abia m-am stăpânit. Mi-am zis: „Ah, tu, de n-ai fi nepotul domnului Fişgittin, ţi-aş răspunde eu cum se cuvine! Mulţumeşte-i lui unchiu-tău c-ai scăpat nespurcat pe ziua de azi”.

— Neapărat! i-am răspuns.

A apucat dosarul cu greaţă. Parc-ar fi ţinut în mâini un şoarece mort. Apoi s-a apucat tacticos să-şi scuipe pe rând degetele mâinii drepte, după care a dat paginile. După câteva minute mă şi vesti:

— Eu m-am dus… Mi-ajunge pe azi. E doar prima zi…

Nici n-am apucat să scot vreo vorbuliţă şi a şi dispărut. A doua zi a apărut pe la zece şi jumătate. A stat câteva minute, apoi a plecat şi n-a mai revenit. A apărut din nou, după vreo două zile, cam pe la vremea prânzului. Ţinea mâinile în buzunar şi se plimba: ba ieşea din birou, ba intra, ba îl ţinea pe unul de vorbă, ba îl întrerupea pe altul din lucru… Peste câteva zile a mai trecut pe la noi… Una dintre colegele de birou, doamna Safiye, mă interpelă:

— Domnul Tekin ăsta ce facultate spune că are?

— Facultatea de drept – i-am răspuns. Femeia a rămas în cumpănă.

— După mine, ăsta n-a terminat nici opt clase.

Şi eu bănuiam acelaşi lucru. Nu de alta, dar nu ştia să încropească pe hârtie nici măcar două cuvinte scrise corect. Doamna Safiye, suspicioasă:

— Mi se pare mie că nu e nici nepotul domnului Fişgittin. L-ai întrebat pe directorul nostru? Oamenii-s capabili de multe blestemăţii. Nu citiţi ziarele?

M-am dus drept la director şi i-am relatat discuţia. Şi el era neliniştit:

— Te rog să nu spui nimănui, domnule, dar şi mie mi-e suspect individul. Nicicând n-am văzut un om atât de gol. Dacă m-a tras pe sfoară că e nepotul lui Fişgittin şi noi îl protejăm, dăm de dracu'. Cum să facem ca să ştim

adevărul?

— Daţi-mi mie diploma lui, şi aflu eu.

Înarmat cu diploma, m-am dus puşcă la Facultatea de Drept. Ca să aflu acolo că diploma era falsă! Directorul, descumpănit:

— Să mai aşteptăm puţin. Ce te faci dacă totuşi e nepotul lui Fişgittin, atunci ne ardem…

A mai trecut o vreme. Pe la noi începură să se petreacă întâmplări cam ciudate. De unde până atunci în biroul nostru nu se pierdea un ac, deodată începură să fugă pe apa sâmbetei bani, stilouri… Ca un făcut, în ziua în care neavizita domnul ăsta Tekin, trebuia neapărat să se piardă câte ceva. Într-o zi a dispărut din cuier paltonul domnului Muştak. După primele investigaţii, l-am strâns cu uşa pe curier.

— Eu ştiu cine e hoţul, dar nu vă spun… nu vreau să dau de bucluc – mi-a spus.

I-am promis că nu voi sufla nicio vorbuliţă nimănui. Mi-am dat şi cuvântul. Atunci curierul mi-a destăinuit:

— Domnul Tekin e autorul! L-am văzut cu ochii mei pe gaura cheii. El e, sigur!

Treptat, începură să dispară şi lucruri mai însemnate. Într-o zi, după ce s-a topit o maşină de scris, m-am prezentat la director. Bietul om, şi el era stupefiat:

— Nu mă mai întreba ce păţesc eu…

Uneori mai trece şi pe la mine. Ei bine, de fiecare dată îmi ia câte ceva. Zilele trecute mi s-a dus bricheta…

M-am întors în birou. Dacă l-am fi prins că nu e nepotul domnului Fişgittin, mamă, ce l-am fi judecat noi! într-o dimineaţă apăru domnul Muştak cu o întrebare pe buze:

— Oare derbedeul ăsta şi-o fi făcut serviciul militar?

— El zice că da şi că e locotenent-major în rezervă.

— Minte… Habar n-are de militărie… Nu ştie nicio buche din regulamentele militare… L-am prins…

M-am înfăţişat din nou directorului:

— Şi mie mi-e suspect. Cum să aflăm?

— Mă interesez la comisariatul militar.

Ca să aflu şi aici că livretul militar era fals! Furios, i-am propus directorului:

— Să-l deferim justiţiei.

— Să-l deferim, să-l deferim… dar dacă e nepotul domnului Fişgittin?

Şi iar n-am reuşit să facem ceva!

Încetul cu încetul – bucurie – domnul ăsta, Tekin, începu s-a răsfoiască dosarele… Acum venea foarte des la birou. Aproape că nu ne venea să credem. Eram numai ochi şi urechi, dar nu-l puteam repezi pentru că se amesteca chiar în toate dosarele.

Nu peste mult, ieşi la iveală substratul hărniciei sale. Individul storcea bani de la cetăţeni ca să le rezolve mai repede petiţiile.

Un alt coleg, domnul Irfan, se scandaliză:

— Asta nu poate fi nepotul domnului Fişgittin.

— Să presupunem că nu e, dar dacă e?

— Nu e, pentru că nu-l cheamă Tekin.

— Dar cum?

— Dogan…

— Serios?

— Pe cuvânt… L-am întâlnit deunăzi la cinema. Era cu un prieten de-al său. Prietenul ăsta îi tot zicea Dogan în sus, Dogan în jos. Nici măcar o singură dată n-a pronunţat numele de Tekin.

Iar m-am năpustit la director şi i-am relatat cele aflate. Directorul, din nou, neliniştit:

— Şi eu bănuiam mai de demult… Ce facem ca să ştim adevărul?

— Vă spun eu – i-am răspuns.

M-am interesat acolo unde trebuia, ca să aflu că şi buletinul de identitate era fals!

— Acum nu mai avem de ce să stăm, îl dăm imediat pe mâna poliţiei!

— Să-l dăm… să-l dăm, dar dacă e nepotul domnului Fişgittin? între timp, Tekin ăsta nu-şi irosea timpul defel. Se încurcase cu patru fete din birou, cărora le promisese că le ia în căsătorie. M-am supărat foc pe fete:

— Şi voi de ce v-aţi lăsat păcălite de derbedeul ăsta?

Fetele ar fi vrut să facă o plângere, însă se temeau că au de-a face cu nepotul domnului Fişgittin.

Tekin şterpelise şi 12.000 de lire văduvei de la registratură, căreia îi spusese galeş: Te iau de nevastă, fetiţo”. Şi îngrijitoarea se văicărea după 20 de lire, smulse cu aceeaşi promisiune. La şase luni de la sosire, Tekin izbutise să ne întoarcă pe dos întreaga intuiţie. Nu exista om care să-i fi scăpat. Puşlamaua îi aranjase pe toţi – de la cetăţeanul care trecea cu vreo treabă şi până la domnul director.

În cele din urmă, ne-am strâns cu toţii să discutăm şi să luăm o hotărâre: ce anume să facem ca să scăpăm de pacostea de pe capul nostru. Fiecare şi-a spus păsul. Portarului îi luase 200 de lire, promiţându-i că-l va trece în rândul funcţionarilor. Locuise boiereşte vreo două luni de zile în casa domnului directoradjunct, pe care-l uşurase, pe deasupra, de nişte covoare şi de un radio.

— N-am făcut plângere, deoarece ne-am temut că este nepotul domnului Fişgittin…

Unul dintre colegi, supărat la culme:

— Măgarul ăsta nu poate fi nepotul unei personalităţi atât de Cunoscute ca domnul Fişgittin…

— Nu poate fi, uşor de zis… dar dacă e… Atunci luăm foc.

— Să stabilim o delegaţie care să se prezinte la domnul Fisgittin şi să se intereseze care este situaţia…

Aşa a sunat ultima noastră hotărâre. Dar ce-am auzit! Că însuşi domnul Fisgittin urma să ne facă o vizită în instituţie. Perfect, ne-am zis… Acum va ieşi la iveală cine este pungaşul ăsta de Tekin… Când o să-l vadă domnul Fisgittin… s-a zis cu el!… Vom şti atunci ce trebuie să facem. Vom pune mâna pe el şi-l vom preda poliţiei. Domnul Muştak, înciudat:

— Nuuu… nu-i chiar atât de simplu. Cum de puteţi crede că vă las să-l duceţi la secţie înainte de a-l scuipa în obraz! Directorul – adjunct, fiert:

— Mai întâi am să-l snopesc în bătaie, ca să mă ţină

minte…

Una dintre cele patru fete începu să poarte în poşetă un pantof cu toc cui. Voia să-i lase, la rândul ei, o amintire. Şi, tot aşa, fiecare se pregătea în felul său. M-am neliniştit:

— Numai să nu-l linşaţi… De aranjat, asta-i altceva… Personal aveam intenţia să-i torn în cap o sticlă de jumătate de kilogram de cerneală. Sticla o şi pusesem deoparte. Lui Tekin nu-i pomenisem nimic de vizita domnului Fisgittin, temându-mă ca nu care cumva să uite să vină la birou tocmai în ziua aceea. Ce n-am făcut eu ca individul să se afle

A

printre noi! Până la urmă veni şi domnul Fisgittin. Îmi frecam bucuros mâinile, deoarece Tekin se afla la biroul său. Splendid! La primul prilej ce i se va ivi, directorul îl va introduce în camera noastră pe distinsul oaspete. Toţi funcţionarii eram palizi de emoţie. Fiecare era gata pregătit. Puştiul cu cafelele fierbea un ibric cu apă ce-avea să se prăvălească pe coafura lucioasă a lui Tekin. Anunţasem şi poliţia – trei civili aşteptau la uşă. Şi, aşa, iată că domnul Fisgittin a venit la noi, urmat de director şi de adjunct. Întreaga instituţie se îngrămădise la uşă. Unii erau înarmaţi cu bastoane, alţii cu mături… Cum a intrat domnul Fisgittin, neruşinatul ăsta de Tekin s-a repezit la om şi i-a sărutat mâna, cutremurat de respect. Domnul Fisgittin se fâstâci şi-i zise:

— Mulţumesc, mulţumesc, să fii sănătos, fiule…

Tekin, mieros:

— Ce mai face mătuşica, e sănătoasă? Domnul Fisgittin, încă fisticii:

— E sănătoasă, e sănătoasă…

Tekin, mişcat profund:

— De atâtea ori mi-a spus mătuşa: Tekin, băiete, treci pe la noi”, dar n-am avut timp! Mi-e şi ruşine de mătuşica… De tind m-aţi trimis aici, nu mai am timp de vizite… Domnul Fişgittin îl privi năuc ba pe director, ba pe Tekin, după care-l întreba pe director:

— Sunteţi mulţumit de băiat?

Directorul:

— Foarte mult, excelenţă.

— Cine e şeful lui?

Directorul mă arătă pe mine. Domnul Fişgittin mă abordă:

— Aşa e, munceşte bine?

— Splendid, excelenţă!

— Bravo, băiete! Mă mândresc cu tine. Au dat să iasă. Tekin se aruncă din nou spre mâinile domnului Fişgittin, acoperindu-i-le cu sărutări.

Am rămas împietriţi. După două luni, Tekin a fost avansat. Mai zilele trecute mi-a cerut să-i dau trei sute de lire; în schimb, îmi aduce de la doctor un concediu de odihnă de o lună. Acum tocmai mă gândesc dacă să-i dau sau nu banii…

UN VOIAJ ÎN LUNĂ

Nu numai în America, dar şi pe la noi se mai întâmplă…

Aflăm mereu de prin ziare că în America există fel de fel de asociaţii şi cluburi, cum ar fi „Societatea celor şase degete”, „Societatea celor ce poartă la picior un număr mai mare decât 47”, „Clubul bărbaţilor ce mănâncă zilnic bătaie de la nevastă”… De ce numai la ei, la noi nu pot exista asemenea societăţi?

Mai deunăzi a luat fiinţă, chiar în oraşul nostru, „Asociaţia celor care vor zbura în Lună”. Este o asociaţie aşa cum îmi doream eu mai demult. Eu nu pot merge la Paris, la New York ori la Ankara, eu nu-mi pot permite luxul să mă duc nici măcar până la Izmir. Cea mai lungă călătorie a mea se face cu tramvaiul Sişli-Sirkeci. De aceea mi-am spus: „Dacă nu pot merge nicăieri pe aici, pe la noi pe Pământ, barem s-apuc să văd Luna. E ceva!”

Aşa că m-am înscris în „Asociaţia celor care vor zbura în Lună”. M-am întors acasă copleşit de bucuria viitoarei mele călătorii în Lună. M-am aşezat la masă cu o poftă nestăpânită şi-am mâncat cât şapte. Mi-am umplut bine burta, după care m-am aşezat la gura sobei şi am aţipit la căldurică.

Deodată, am avut impresia că întreg corpul mi se topeşte, nerămânându-mi decât pielea, care se umfla şi se tot umfla aidoma unui burduf. Pasămite, un gaz uşor ca fumul de paie luase locul oaselor, muşchilor şi venelor. Nitam-nisam am început să plutesc ca baloanele acelea colorate ale căror aţe s-au rupt în mâinile copiilor.

— Zboară, frăţie, zboară…

M-am înălţat, m-am tot înălţat… Sub mine au rămas şi lemnele, şi preţurile cărbunelui, şi chiriile, toată bursa neagră.

— Înalţă-te, înalţă-te, pe-aici nu-i locul tău!

De-ţi părăseşti ograda, nu faci un lucru rău.

Ajuns în înaltul cerului, gazele au început să ţâşnească din mine prin toţi porii corpului. Nenorocire… După ce mă înălţasem atât de mult, ar fi fost înfiorător să mă trezesc cu o bufnitură asemenea unuia care a alunecat de pe scaunul puterii… Datoriile şi impozitele mă găuriseră ca pe-o strecurătoare. Şi, netrebnică situaţie! Cum încercam eu să-mi astup o plagă, pe dată apărea alta.

— Am început să urlu:

— Ajutooor!

— Ţin-te bine, încă puţin şi ajungi în Lună!

— Cum să mă ţin când găurile se tot lărgesc şi n-am cum le astupa! Hei, voi, cei ce-mi vorbiţi, cine sunteţi, ajutaţi-mă, mă prăbuşesc!

— Linişteşte-te! Aici e imperiul Lunii. Îţi trimitem îndată, din fondul de ajutor, doi saci cu fum de vapor, să poţi zbura pân' la noi.

Noroc de acest ajutor! Şi astfel m-am săltat brusc spre înălţimi şi m-am trezit direct în Lună. Cât ai clipi, am fost înconjurat din toate părţile de nişte fiinţe asemănătoare oamenilor de pe la noi.

— Bine-ai venit!

— Bine v-am găsit!

M-am urcat într-un obiect ciudat pe care nu l-am mai văzut vreodată. Un zbor de săgeată m-a purtat într-un mare oraş. Am fost dus într-o clădire pe frontispiciul căreia am deosebit scris „Universitatea selenară”. Ori de câte ori

am încercat să spun ceva, oamenii ăştia din Lună îmi tăiau elanul şi se răsteau la mine.

— Aici nu ne aflăm pe Pământ, n-avem vreme de palavre.

Am pătruns apoi într-un soi de amfiteatru enorm, cât un stadion. Omor de lume, întocmai ca la meciurile noastre. Cu o diferenţă: în loc să urle şi să gesticuleze, seleniţii stăteau cuminţi în băncile lor. M-au invitat la o catedră. Profesorul explică atunci celor ce-l ascultau cu un interes enorm:

— Aici, în faţa dumneavoastră, se află un exemplar din vieţuitoarele lumii despre care v-am vorbit inlecţia trecută. Profit de prilejul ce mi s-a ivit pentru a vă repeta originea Terrei. Fiinţele terestre consideră că Luna s-a desprins din lumea lor. În realitate, lucrurile s-au petrecut exact invers. În urmă cu aproximativ cincizeci de mii de ani-lumină, pe planeta noastră se înmulţiseră la nesfârşit nebunii şi smintiţii. Balamucurile gemeau de zarva lor. Iar nebunii ăştia, în loc să se însănătoşească, căpiau tot mai rău. Şi unde mai punem că ei perverteau copiii şi-i stricau pe cei cu mintea întreagă. Oricât de mulţi au fost prinşi şi închişi, nu s-a putut da de capăt cu ei. Au fost azvârliţi peste tot: în munţi, în deserturi, în lagăre, dar degeaba!

O ultimă soluţie găsită pentru a feri civilizaţia de pe Lună de aceşti indivizi a fost aceea de a-i arunca cât mai departe de Lună. Aşa s-a şi procedat. Nebunii şi smintiţii au fost proiectaţi în spaţiul cosmic. Astfel au apărut primii oameni pe Pământ. De atunci ne-am ferit de Terra şi-am întrerupt orice legătură cu oamenii de-acolo. Din considerente umane am ţinut seama că ei aveau nevoie de un aer otrăvitor, fetid, potrivit felului lor de trai. Atunci am învelit Pământul cu atmosfera sa. Acum, oamenii de acolo pot trăi extrem de bine în aerul lor.

Mulţimea selenită, care-l ascultase în linişte pe profesor, s-a ridicat, revoltată, la sfârşitul acestor ample explicaţii. Mii de seleniţi m-au ameninţat cu pumnul ridicat, strigându-mi:

— Microbulel… Microbulel…

Profesorul a continuat:

— Nu trebuie să uităm însă un lucru: atunci când au fost aruncaţi nebunii de pe Lună, dintr-o greşeală fatală, printre ei s-au amestecat şi câţiva oameni cu mintea întreagă. Din când în când, pe Pământ, se fac remarcaţi copiii acestor oameni. Numai că nebunii pământeni îi închid pe aceştia-declarându-i nebuni.

Emoţia auditoriului crescuse, spiritele se încinseseră, lunaticii ţipau din răsputeri:

— Să-l spânzurăm…

— Să-l facem harcea-parcea!

S-a produs o învălmăşeală de nedescris.

Mai mulţi s-au aruncat ca turbaţii asupra mea şi m-au apucat de beregată şi de mâini.

— Hâr, hâr, hiââærrr!

Din gât îmi ieşea ultimul horcăit.

— Tăticule… nu mai sforăi – mă înghionti cineva.

Am deschis ochii. Adormisem în faţa sobei. Am privit de jur-împrejur şi-am respirat adânc:

— Oooh, tot mai bine e pe Pământ! Te afli printre ai tăi – mi-am zis.

Cuprins Pag.

UN MAESTRU
AL BUNEI DISPOZIŢII

AZIZ NESIN, celebrul scriitor turc, deţinător a numeroase premii internaţionale pentru, literatura să – ţârica vă oferă prilejul de a vă delecta cu câteva dintre schiţele sale renumite., Citiţi-l e şi nu veţi regreta!

—!

4 Casa de „editare, Răscruci de milenii” S.R.L.
I; *j*
ISBN 073 – 95413-O-5

Prei 42
2 T.L.
Total 44 le